

La mediació en l'àmbit familiar

Anna Vall Rius (Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya) Direcció i coordinació

Equip d'investigació

Autors:

Jose Fernández Barrera (UB); Josep Fité Guarro (CMDPC); Teresa Gispert de Català (CMDPC); Ànsel Guillamat Rubio (CMDPC i IL3-UB); Lídia Puig Lluís (CMDPC); Joan Sendra Montes (CMDPC); Blanca Solà Vázquez (IL3-UB); Miguel Ángel Soria Verde (UB); Núria Villanueva Rey (CMDPC)

Col·laboradors:

Inés Lovelle (UB); Eloisa Moreno (IL3-UB)

Resum

Aquest estudi pretén oferir una descripció de l'estat de la mediació familiar a Catalunya. El període analitzat se centra bàsicament en les dades de l'any 2008, encara que és evident la influència de tot el bagatge teòric i d'experiència acumulat des de la seva introducció a Catalunya a la dècada dels anys vuitanta i de les aportacions que s'han sumat al decurs de l'evolució i de la lenta però progressiva implementació de la mediació familiar a Catalunya. Per descriure aquesta realitat cal tenir en compte, d'una banda, el que estableix la normativa autonòmica que contempla la mediació des de l'any 1998 en el Codi de Família, així com les disposicions europees, ja siguin en forma de Recomanació o de Directiva. D'altra banda, cal tenir present l'impuls inicial de persones expertes i d'institucions compromeses amb la mediació com ACDMA (Associació Catalana pel Desenvolupament de la mediació i l'Arbitratge) i el camí marcat per l'evolució de la pròpia pràctica, en la qual ha jugat un paper destacat el Centre de Mediació Familiar de Catalunya del Departament de Justícia, la iniciativa privada de mediadors i Col·legis professionals vinculats a la mediació i la destacada incidència dels Serveis de mediació locals, recolzats per les Diputacions, en especial per la Diputació de Barcelona, que s'ha significat pel seu decisiu recolzament a aquests serveis de mediació ciutadana o comunitària, que també disposen de nombrosa casuística familiar.

Paraules clau

Família, mediació, conflicte, persones mediadores, noves estructures familiars, formació en mediació, informació, circuits de derivació, acords, avantatges, jutges, serveis socials, advocats, sistema judicial, confidencialitat, neutralitat, imparcialitat, voluntarietat, derivadors, difusió, cultura de pau, societat i persones.

Índex

- 1 El marc teòric
 - 1.1 Definició de l'objecte: el canvi de model de família i la mediació en l'àmbit familiar
 - 1.2 Referència a dades i estudis i comparatius
 - 1.3 Estat de la qüestió a Catalunya
 - 2 Plantejament general de la investigació
 - 2.1 Característiques de l'estudi
 - 2.2 Indicadors generals i àmbits de mediació
 - 2.2.1 La mediació familiar pública
 - 2.2.2 La mediació familiar privada
 - 2.2.3 Indicadors generals utilitzats en la investigació
 - 3 Anàlisi estadística: escenaris de conflicte
 - 3.1 Mediacions en relació a la judicialització del conflicte
 - 3.1.1 Mediacions sol·licitades directament per les parts del conflicte i sense cap procés judicial pendent
 - 3.1.2 Mediacions realitzades amb un procés judicial pendent
 - A. Identificació
 - B. El circuit i la dinàmica d'atenció a les mediacions en l'àmbit judicial
 - 3.2 Anàlisi quantitativa: mediacions familiars realitzades a Catalunya l'any 2008
 - 3.2.1 Mediacions del Centre de Mediació Familiar de Catalunya (CMFC)
 - A) Total d'actuacions mediadores del Centre durant l'any 2008
 - B) Mediacions a petició directa de les parts finalitzades a l'any 2008
 - C) Mediacions derivades judicialment i finalitzades a l'any 2008
 - D) Evolució del Centre de Mediació Familiar durant el període 2002-2009
 - 3.2.2 Mediacions familiars realitzades durant l'any 2008 fora del marc del Centre de Mediació Familiar de Catalunya (CMFC)
 - A. Mediacions familiars acabades
 - B. Procés de mediació: mediacions sol·licitades directament per les parts o derivades per un tercer
 - 3.2.3 Anàlisi comparativa entre les mediacions familiars realitzades l'any 2008 a través del CMFC i les no gestionades a través del Centre
 - 3.3 El perfil dels mediadors
 - 3.3.1 El perfil dels mediadors
 - A) Edat, sexe i nacionalidad
 - B) Formació específica en mediació
 - C) Experiència en mediació
 - D) Àmbits d'actuació i número de mediacions
 - 3.3.2 Perfil de les persones mediadores que han realitzat les mediacions del Centre de Mediació l'any 2008
- 4 Anàlisi qualitativa: l'experiència de la mediació familiar
 - 4.1 Diagrama del procés de mediació familiar
 - 4.2 Anàlisi qualitativa: grup focal i entrevistes
 - 4.2.1 La mediació i la seva implementació a Catalunya: resultats del grup focal realitzat amb mediadors familiars experts
 - A) Tipus de conflictes
 - B) Paper preventiu de la mediació

| | | |
|---|---|---|
| C) El procés de mediació | | |
| D) La utilització de les TIC en la mediació | | |
| E) Qualitat dels serveis de mediació | | |
| F) La formació dels mediadors | 5 | |
| G) Impacte de la mediació als jutjats | | |
| H) Foment de la mediació familiar | | |
| 4.2.3 Conclusions del grup focal | | 4.4.6 Exemple de supòsit pràctic de mediació familiar derivada per operador social per facilitar pactes de convivència entre germans i per la cura de gent gran |
| 4.3 Anàlisi qualitativa: dues experiències de serveis de mediació familiar | | |
| 4.3.1 Entrevista n. 1 (Associació "In Via") | | |
| 4.3.2 Conclusions de l'entrevista n. 2 (CMDPC) | | |
| 4.4 Anàlisi qualitativa: descripció de casos | | |
| 4.4.1 Diversitat de models bàsics d'intervenció | 5 | Estudi de satisfacció de les parts respecte a les mediacions gestionades pel Centre de Mediació del Departament de Justícia |
| 4.4.2 La sessió informativa | | 5.1 Presentació |
| 4.4.3 Exemple de supòsit pràctic de mediació derivada judicialment al CMDPC en un procediment de separació o divorci contenciós en els jutjats de Barcelona, jutjats de l'Hospitalet i del Baix Llobregat | | 5.1.1 Fonaments teòrics dels estudis sobre la mediació familiar |
| 4.4.4 Exemple de supòsit pràctic de mediació familiar no judicialitzat a proposta de les parts per separació o divorci | | 5.1.2 Objectiu de l'estudi al CMFC |
| 4.4.5 Exemple de supòsit pràctic de mediació familiar derivada per operador institucional per pactes de convivència entre pares i fills | | 5.2 Descripció general |
| | | 5.3 Resultats |
| | | 5.4 Conclusions de l'estudi de satisfacció de les parts |
| | 6 | Conclusions |
| | | 6.1 Prospectiva i valoració: possible evolució dels conflictes |
| | | 6.2 Prospectiva i valoració: adequació de la mediació |
| | | 6.3 Conclusions |
| | | 6.4 Recomanacions |
| | 7 | Annex |
| | | Temes/preguntes a tractar en la sessió del dia 26 d'octubre |
| | 8 | Bibliografia |
| | | Bibliografia recomanada |
| | | Notes |

1 El marc teòric

1.1 Definició de l'objecte: el canvi de model de família i la mediació en l'àmbit familiar

Podem definir la mediació com un mètode de gestió de conflictes en el qual un tercer, el mediador, sense poder de decisió, facilita que les parts cerquin punts de consens a les seves discrepàncies i construeixin respostes col·laboratives, a través del diàleg, la reflexió i la cooperació mútua. Aquesta definició, que proposa el grup de treball, queda necessàriament vinculada a les particularitats i al context propi de la seva aplicació: les relacions familiars.

L'objecte d'intervenció és la família, entesa des de totes les modalitats, estructures i accepcions possibles. Les varietats de formes de relació i de convivència, tenint present el concepte família, tant des de l'àmbit normatiu, social, privat o personal, ofereixen un ampli ventall de figures. Aquesta perspectiva àmplia suposa, d'una banda, contemplar allò que defineix el dret que regula la família i, de l'altra, acceptar com a camp d'intervenció de la mediació familiar tots aquells tipus de relacions que les parts entenen, defineixen, senten i viuen com a relacions familiars. L'actuació mediadora no pot ser aliena a aquesta realitat, ni suposar una forma d'intervenció estàtica, ancorada en un únic model, sinó que ha d'adaptar-se a les noves demandes i necessitats per respondre adequadament a unes relacions en constant evolució.

Les característiques de les famílies catalanes actuals han canviat substancialment en relació tant amb les de les generacions anteriors com respecte de la immediatament anterior.¹ Es poden establir dos estrats d'anàlisi. Un primer canvi es vincula a la transició o superació del model tradicional, reflectit per Encarna Roca i Trias al llibre *Família y cambio social: de la "casa" a la persona*

(1999), on l'autora explica com la família moderna es justifica per ser l'àmbit on els diferents membres poden fer possible, de manera satisfactòria, el lliure desenvolupament de la seva personalitat i el millor exercici dels drets fonamentals, superant el concepte de la família associada al concepte unificador –i parcialment econòmic– de “casa”. D'altra banda, en segon lloc, els darrers vint-i-cinc anys han modificat substancialment la manera de concebre la família a Catalunya. Ha estat superada definitivament una visió unitària, lligada a estructures “tradicionals” i constituïda arran de la celebració del matrimoni. Ara es reconeix l'existència d'una pluralitat de models, amb la convicció que tots tenen cabuda en el concepte de “família”.

Certament, la constitució del 1978 havia suposat el punt de partida d'una nova concepció de la família, perquè en establir la igualtat de drets i deures entre els cònjuges, situava una institució on la direcció i les responsabilitats eren, necessàriament, conjuntes. Per això es van produir les importants reformes de dret de família del Codi Civil espanyol del 1981 i el 1983, i l'adequació de la Compilació de Dret Civil Català el 1984 als principis constitucionals, així com la posterior aprovació de lleis especials –modernitzadores– sobre diverses institucions familiars, que finalment s'ordenen i coordinen en el codi de Família de 1998, un codi sectorial de dret civil que, al seu torn, ha estat el material primer per a l'elaboració del llibre segon del Codi Civil de Catalunya, aprovat el 14 de juliol del 2010.

Juntament amb l'equiparació legal dels cònjuges, l'estructura organitzativa “clàssica” de les famílies, on l'home és el proveïdor d'ingressos externs, i la dona és la responsable de la cura dels fills –i, si escau, de les persones grans– i de l'administració domèstica, també ha experimentat una transformació radical, i ha quedat superada per un tipus de família on els dos membres de la parella desenvolupen feines remunerades, i on també ambdós membres contribueixen a les tasques domès-

tiques, si bé en una proporció encara desigual. De fet, la taxa d'ocupació laboral femenina ha crescut de manera constant fins a apropar-se a la mitjana dels països més desenvolupats, la qual cosa pot explicar també que l'edat al primer matrimoni superi molt sovint la trentena tant en dones com en homes.

La conjunció d'ambdós fets –feina i formació de la parella més tardana que en les dècades anteriors– dona lloc a una fecunditat més baixa. Es pot afirmar que en aquests moments, Catalunya es troba en plena transició demogràfica. Com en altres països europeus, presenta una societat més envellida, on únicament es manté un nombre de naixements significatiu en la població immigrant. També en els darrers anys, hi ha hagut un significatiu nombre d'adopcions, bàsicament internacionals.

Parlar de pluralitat de models familiars implica la coexistència, juntament amb les famílies que *supra* anomenàvem “clàssiques”, de famílies que es fonamenten en la convivència dels progenitors sense contracte matrimonial previ que, com a molt, opten per considerar-se “unió estable de parella”, d'acord amb la Llei 10/1998, de 15 de juliol, d'Unions estables de parella, així com de parelles integrades per persones del mateix sexe –casades o no– que poden tenir al seu torn descendència.²

Ara bé, cal destacar que, a diferència d'altres països europeus, la convivència no matrimonial és relativament baixa i, sens perjudici de parelles que mantenen la condició de convivents com a meditada opció personal i cultural, sovint les parelles joves, segons constaten estudis recents (Martín Casals, 2005), a partir d'indicadors com l'estabilitat, la fecunditat, la durada o el grau de compromís (palesat en actes com l'adquisició de béns en règim de copropietat) la conceben com un “matrimoni a prova”, abocat bé al trencament, bé a transformar-se en matrimoni. Justament el legislador català ha tingut molt present aquesta concepció i ha prescindit d'un estatut jurídic complet de la convivència estable en parella, amb la voluntat de respectar la llibertat organitzativa dels convivents, i de fixar, únicament, una mínima reglamentació tuïtiva en cas de trencament.

L'existència mateixa d'algunes modalitats familiars va lligada a la implantació del divorci en la societat catalana. Si a mitjans dels anys vuitanta les taxes de divorci eren entorn al 0.1 per mil habitants –malgrat la recent implantació del divorci– en l'actualitat han arribat a prop de 2.1 per mil habitants. El 2008 hi va haver 20.310 separacions i divorcis a Catalunya. La següent gràfica indica el nombre de casos presentats als tribunals espanyols en matèria de separació i divorci en els darrers 6 anys.

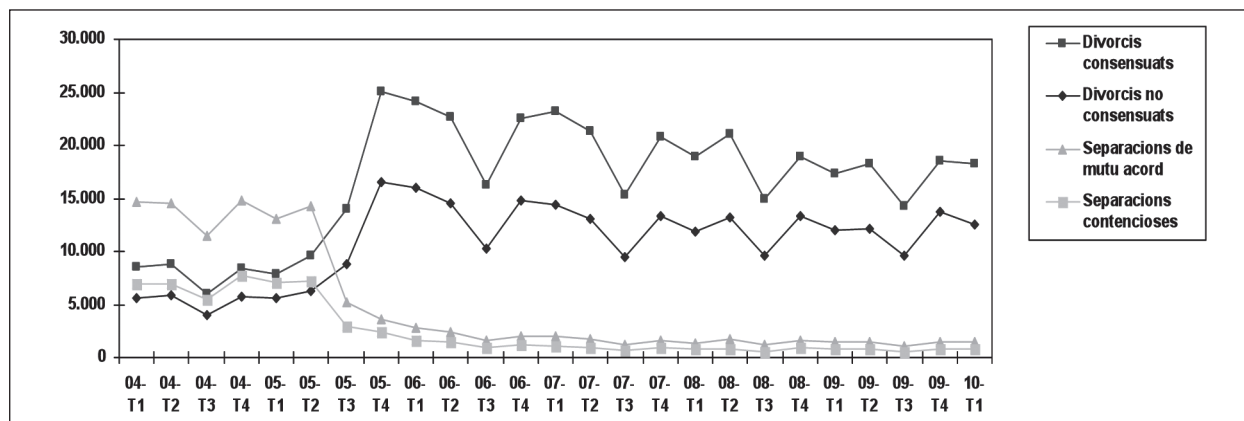
La gràfica mostra una evolució paral·lela pel que fa a la presentació dels divorcis consensuats i no consensuats, i d'aquest, el nombre de casos dels divorcis no consensuats és sempre menor. Si prenem com a exemple els divorcis contenciosos veiem com durant l'any 2004, la mitjana de casos presentats per trimestre és de 7.892³. A finals de l'any 2005, es produeix un considerable augment (14.105 casos) que es consolida al 2006, any en què la mitjana se situa en 21.410 casos per trimestre. A partir de l'any 2006 s'observa una lleugera davallada en el número de casos. La mitjana a l'any 2009 és de 17.098 casos. Una altra dada significativa en relació als divorcis és l'existència de pics de baixada sistemàtics durant el tercer trimestre de cada any, coincidint amb els mesos de període estival.

El mateix fenomen de paral·lisme es detecta respecte a les separacions de mutu acord i les separacions contencioses. En aquest cas, el nombre de separacions contencioses sempre és inferior a les separacions de mutu acord. L'evolució en el nombre de casos durant el 2004 es concreta amb una mitjana de casos presentats per trimestre de 13.841. Un any després, el nombre de casos disminueix considerablement, confirmant-se durant el 2006 una forta tendència a la baixa, concretament el número de casos se situa en 2.199. Tanmateix cal destacar que des del primer trimestre de 2007 i fins el primer trimestre de l'any 2010 (moment en què finalitza el recull de dades) mai s'han presentat més de 2.000 casos per trimestre.

El divorci ha estat un factor rellevant, però no l'únic, en la configuració de les famílies monoparentals i de les reconstituïdes, dos tipus familiars que coexisteixen a la societat catalana. Les primeres són les integrades per només un dels progenitors amb els fills. Catalunya ha estat particularment sensible a aquesta modalitat familiar⁵. Respecte de les famílies reconstituïdes, és a dir, les formades per un progenitor, el seu cònjuge o parella, els fills d'un d'ells, almenys, i, si n'hi ha, els comuns, es constata un fort increment en els darrers anys, i fins i tot han estat objecte d'atenció específica en el Llibre II del Codi Civil de Catalunya, que regula alguns aspectes lligats a la relació personal del membre no progenitor amb els fills de la seva parella.

Aquesta pluralitat de manifestacions familiars ha tingut reconeixement explícit a l'article 40 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006, que estableix que els poders públics “han de garantir la protecció jurídica, econòmica i social de les diverses modalitats de família que regulen les lleis, com a estructura bàsica i factor de cohesió social i com a primer nucli de convivència de les persones.” Així mateix, el primer article de la regulació

Gràfic 1. Número de casos presentats als tribunals espanyols en matèria de divorcis i separacions del 2004 al 2010.



Font: Gràfica elaborada a partir de les dades obtingudes del Consell General del Poder Judicial⁴

de la família (art. 231-1), en el Llibre II del Codi civil de Catalunya té una rúbrica prou entenedora: “La heterogeneïtat del fet familiar.”

Aquest és el ventall de famílies que conformen els supòsits de fet on se situen els conflictes que la mediació familiar ha d'abordar als nostres dies, i que incorporen des dels desacords respecte de l'exercici del règim de la guarda, fins la conjugació del dret de l'adoptat a conèixer els seus orígens amb els desitjos de les famílies biològica i adoptiva, o les relacions entre avis i néts, o els conflictes personals arran d'una successió intestada.

Per la mateixa naturalesa dels conflictes, un dels trets bàsics característics de la mediació en aquest àmbit és l'existència d'un contingut emocional significatiu. L'ésser humà desenvolupa el seu potencial afectiu i consolida la seva personalitat, confiança, esperances, sentiments i expectatives vitals amb les persones que integren el seu nucli familiar. Sentir que aquest entorn entra en crisi és causa de frustració, malestar i angoixa. La concurrència d'aquestes emocions és un element constant en la mediació en conflictes familiars, amb una significació major que en la mediació en altres camps. Saber gestionar-les eficaçment és una competència necessària per un bon professional.

La pròpia complexitat de l'àmbit de treball, tant per la diversitat de les relacions com per la intensitat emocional amb què són viscudes, i la novetat relativa a la metodologia d'intervenció, fan que de vegades es confongui la mediació amb d'altres formes d'intervenció amb les quals pot presentar alguns elements en comú (determinades pràctiques en les àrees de l'assessorament, la teràpia, la negociació etc.). La diferència fonamental

rau en què d'altres metodologies d'intervenció utilitzen puntualment tècniques pròpies de la mediació, però de manera parcial o com a suport en el context de la intervenció. La mediació en si mateixa, en canvi, és un procés únic i estructurat.

Si en la mediació la intervenció està fonamentada en la voluntat i la responsabilitat absoluta dels actors en el procés i en la seva gestió, en d'altres sistemes afins a l'àmbit de la resolució de conflictes, el paper del professional és més propositiu, interventiu, terapèutic, jurídic, intencionalment educatiu etc.. i per tant, sovint pot modificar o condicionar les decisions dels actors.

El rol del professional mediador familiar, en canvi, es basa en l'absència d'elements sancionadors o impositoris. El benefici, la compensació de la mediació, rau en el propi procés de gestió i transformació positiva del conflicte. El mediador s'institueix al mateix temps com: (i) un tercer generador d'espais de comunicació al servei dels protagonistes del conflicte familiar; (ii) un agent transformador de la manera de comprendre i gestionar aquest conflicte familiar; (iii) un element facilitador d'una transició des de la conjugalitat que s'acaba a la coparentalitat que segueix; (iv) i un tercer que acompanya les parts en el procés de gestió del seu propi conflicte. Es tracta en el fons de la materialització d'un canvi de paradigma: de la confrontació a la col·laboració; i de la tutela aliena a l'autodeterminació personal i a la recuperació del poder en la gestió del propi conflicte familiar; sense influir en la presa de decisions, ni emetre judicis de valor o opinions, ni imposar ni plantejar per si mateix propostes de solució.

Coherentment amb aquest rol, doncs, el mediador focalitza les seves funcions i la seva intervenció professional no pas en els continguts –propietat de les parts– sinó en el mateix procés. En aquest sentit, realitza un seguit de funcions. En primer lloc, organitza el diàleg, assisteix les parts amb imparcialitat, enquadra inicialment el procés, en fixa les pautes i en garanteix les condicions. Després, administra els tempos i els ritmes, gestiona l'espai físic, promou la comprensió mútua i l'anàlisi dels legítims interessos, les necessitats i les expectatives en joc. Sobre aquesta base, el mediador organitza la cerca per part dels mateixos protagonistes de solucions realistes, factibles, el més ajustades possible a les preocupacions subjacents de les parts i a les necessitats dels fills i d'altres membres de la família.

Treballar en un context de confidencialitat molt ampli com és el de la mediació facilita la comunicació lliure i la intimitat que la gestió dels conflictes familiars requereix. La majoria de problemàtiques familiars es desenvolupen en la privacitat, i pensem que aquesta s'ha de respectar per tal de preservar la dignitat de les persones que hi intervenen.

El present estudi es fonamenta en aquesta concepció holística de la mediació, entesa com una tècnica d'acompanyament en la gestió i transformació del conflicte que parteix del reconeixement de la complexitat i de la diversitat del seu objecte: les relacions familiars.

Respecte a la perspectiva teòrica adoptada, es tracta d'oferir una visió oberta i àmplia de la mediació familiar que s'apropi a la realitat de la seva aplicació i que per tant no parteixi, ni quedi limitada o condicionada, per cap dels models concrets o corrents teòriques predeterminades existents.

1.2 Referència a dades i estudis i comparatius

Són nombrosos els estudis i recerques realitzades al voltant de la mediació en els darrers vint anys. Per la seva transcendència i proximitat conceptual i geogràfica, cal esmentar-ne els següents.

L'any 1995 es desenvolupa un estudi sobre la mediació a l'àmbit jurídic en dret civil i penal. Els autors afirmen que del conjunt de l'estudi es desprèn que el desenvolupament dels programes de mediació ha de servir per a complementar el normal funcionament de l'Administració de Justícia i no per a crear una justícia paral·lela o de segon grau (Martí, 2005).

L'any 1997 es duen a terme dos estudis que valoren l'evolució de les mediacions familiars desenvolupades en els jutjats de família de Barcelona des de l'any 1989 (Bolaños, 1999). Es comptabilitzen fins a 583 mediacions centrades principalment en el tema de règim de visites (53%) i el tema de la custòdia (26%), amb un nivell d'acords del 74% entre totals i parcials. Els autors consideren, entre altres aspectes, que la mediació als jutjats promou acords de forma efectiva i que estimula la comunicació i la responsabilitat parental.

L'any 2002 es desenvolupa un estudi amb la finalitat principal d'aportar coneixement sobre l'oferta de serveis de mediació a la ciutat de Barcelona i de fer recomanacions al govern municipal perquè considerés l'oportunitat de promocionar-ne (Brullet et al., 2002: 108). Cal destacar, entre altres, les següents conclusions:

1. El baix nombre de serveis existents a la ciutat de Barcelona i la poca demanda per part del ciutadà, probablement, per manca de cultura mediadora.
2. La progressiva extensió de la mediació com un mètode de resolució de conflictes més enllà de la ruptura de parella.

En conseqüència, s'ofereixen tot un conjunt d'indicacions al govern municipal sobre allò que cal tenir en compte per a la creació de serveis de mediació familiar a la ciutat; com per exemple, aquesta recomanació que trobem fonamental: *"Qualsevol iniciativa de creació d'un servei de mediació comunitària necessita incorporar una campanya de sensibilització dels avantatges del seu ús entre la població, així com la difusió de les facilitats per a accedir-hi. La manca de cultura i d'informació sobre la resolució negociada dels conflictes pot perjudicar l'èxit d'aquests serveis"*.

A finals de l'any 2006 es fa una valoració de les experiències-pilot per a la implantació de la mediació familiar intrajudicial dutes a terme en diversos jutjats de diferents comunitats autònomes a iniciativa del Consejo General del Poder Judicial (Sáez y Ortuño, 2007). Aquestes experiències posen de manifest la importància de la sessió informativa de mediació a invitació del tribunal, la necessària complicitat i col·laboració dels advocats, i la necessitat de regulació processal de la mediació en l'àmbit estatal, entre altres. En concret, de l'experiència duta a terme als jutjats de família de Barcelona, liderada per la magistrada Isabel Tomás del jutjat n. 18, es dedueix que l'existència física del Servei a l'edifici dels jutjats facilita l'accés de la ciutadania a aquest recurs i, per tant, la mediació familiar ha de tenir espais propis als Jutjats de Família, que és on es resolen jurídicament els conflictes familiars (Villanueva, 2007).

L'any 2008, fruit dels resultats de diferents estudis i de la literatura existent sobre el tema, neix el Model MIME, Model Integrador de Mediació Eficax (Serrano, 2008). Aquest model té en compte una sèrie de factors principals que determinen o almenys faciliten una bona mediació. Els resultats de la mediació són valorats des de cinc perspectives: les característiques del mediador, l'estil d'afrontament del conflicte dels mediats, les seves característiques demogràfiques i, finalment, les característiques de la separació i de la ruptura que posaran de manifest el grau de conflictivitat.

L'any 2009 es va presentar al "Simposi internacional sobre Tribunals i Mediació" (GEMME-Llibre Blanc, Cosmocaixa) un estudi analític sobre l'experiència pilot de mediació familiar en conflictes derivats del Jutjats de Violència sobre la Dona (VIDO).⁶ Aquesta experiència, d'actuació molt acotada i duta a terme per professionals experts en aquest camp, s'inicia l'any 2008, a través del Centre de Mediació Familiar de Catalunya (CMFC). Es basa en els supòsits en què el jutge, després d'estudiar el cas, entén que no hi ha delictes i, per tant, archiva el procediment judicial, però davant de l'evidència d'un conflicte familiar latent, deriva les parts a mediació per tal que puguin treballar la problemàtica de fons existent i prevenir noves situacions susceptibles de denúncia judicial (Guillamat i Vergara, 2009).

1.3 Estat de la qüestió a Catalunya

Cal analitzar la mediació a Catalunya tenint present que des de molt aviat es desenvolupa amb el suport d'una llei específica. Catalunya va aprovar la Llei 1/2001, de 15 de març, de Mediació Familiar de Catalunya, en compliment de la Disposició Final Tercera del Codi de Família de 1998 (codi que, a l'article 79, ja esmentava també la mediació). El mandat de la Disposició Final demostra com, en la *mens legislatoris*, la modernització del dret de família anava lligada a la implantació de la mediació com a instrument per gestionar els conflictes familiars⁷. Ara bé, justament el recolzament en una llei es lliga a la consolidació de les experiències que s'estaven duent a terme i al treball d'uns primers experts que havien apostat per ella i que havien iniciat el procés⁸.

La llei 1/2001 se centrava en les crisis de convivència entre els cònjuges o les unions estables de parella (cal tenir present que Catalunya havia estat la primera comunitat autònoma en regular-les, mitjançant la llei 10/1998, de 15 de juliol), així com respecte de les qüestions que poguessin sorgir en compliment de les sentències relatives al trencament, si bé també atenia als conflictes entre

progenitor respecte dels fills comuns i als que poguessin sorgir per raó d'aliments entre parents o institucions tutelars. S'establia al Preàmbul que la llei canalitzava les experiències existents "amb la finalitat d'institucionalitzar, potenciar i estendre a tot Catalunya la mediació familiar"; amb aquests objectius, creava "el Centre de Mediació familiar de Catalunya, que assumeix la responsabilitat de fomentar i organitzar el servei públic d'aquesta activitat, sense el propòsit d'abastar la mediació que es pugui produir al marge de la seva intervenció, amb ple respecte a la voluntat dels ciutadans i a les iniciatives privades que ja han nascut en forma associativa i han assolit una experiència teòrica i pràctica en l'àmbit de la mediació".⁹

Per tant, des del primer moment, es va distingir entre les tasques de mediació amb suport/protagonisme públic i les tasques privades, dicotomia que es manté en l'actualitat. La llei 1/2001, que fixava els principis generals de la mediació, se centrava, en l'àmbit organitzatiu, en aquesta dita "mediació pública", que fa girar entorn del Centre de Mediació familiar, el qual la duia a terme mitjançant un nombre de mediadors que acreditava i publicitava en un registre *ad hoc*. La llei també contemplava la implicació dels col·legis professionals que comptaven entre els seus col·legiats amb mediadors habilitats pel Centre de Mediació. Aquests col·legis han contribuït, de manera activa, a la consolidació de la mediació pública al país.

La llei va ser desenvolupada pel Reglament de mediació familiar de Catalunya (Decret 139/2002, de 14 de maig), el qual bàsicament regulava les tasques i els diferents aspectes vinculats al Centre de Mediació familiar. S'ha assenyalat reiteradament que la llei catalana va constituir un referent rellevant per a d'altres comunitats autònomes a l'hora de fixar les seves regulacions. Ara bé, aquestes comunitats van incorporar nous supòsits resolubles mitjançant la mediació, com ara els referits al dret successori, o respecte de l'adopció o l'empresa familiar. Per això, i tenint també presents els treballs legislatius en dret comunitari (que donarien lloc, finalment, a la Directiva 2008/52/CE) i els avanços en dret comparat, el 2007 es van iniciar, a Catalunya, les tasques per dotar-se d'una nova llei de mediació. El procés ha culminat amb la llei 15/2009, de 22 de juliol, *de la mediació en l'àmbit del dret privat*, que ha introduït importants modificacions respecte a l'àmbit de la mediació familiar. Per bé que la llei, com a tal, ja és objecte d'anàlisi en altres capítols d'aquest llibre, aquí cal recordar tots els supòsits que la mateixa enumera de manera específica (art. 2.1 "Objecte de la mediació") referits a la família:

- a) Les matèries regulades pel Codi civil de Catalunya que en situacions de nul·litat

matrimonial, separació o divorci hagin d'ésser acordades en el corresponent conveni regulador.

- b) Els acords a assolir per les parelles estables en trencar-se la convivència.
- c) La liquidació dels règims econòmics matrimonials.
- d) Els elements de naturalesa dispositiva en matèria de filiació, adopció i acolliment, i també les situacions que sorgeixin entre la persona adoptada i la seva família biològica o entre els pares biològics i els adoptants, com a conseqüència d'haver exercit el dret a conèixer les dades biològiques.
- e) Els conflictes derivats de l'exercici de la potestat parental i del règim i la forma d'exercici de la custòdia dels fills.
- f) Els conflictes relatius a la comunicació i a la relació entre progenitors, descendents, avis, néts i altres parents i persones de l'àmbit familiar.
- g) Els conflictes relatius a l'obligació d'aliments entre parents.
- h) Els conflictes sobre la cura de les persones grans o dependents amb les quals hi hagi una relació de parentiu.
- i) Les matèries que siguin objecte d'acord pels interessats en les situacions de crisi familiars, si el supòsit presenta vincles amb més d'un ordenament jurídic.
- j) Els conflictes familiars entre persones de nacionalitat espanyola i persones d'altres nacionalitats residents a l'Estat espanyol.
- k) Els conflictes familiars entre persones de la mateixa nacionalitat però diferent de l'espanyola residents a l'Estat espanyol.
- l) Els conflictes familiars entre persones de nacionalitats diferents altres que l'espanyola residents a l'Estat espanyol.
- m) Els requeriments de cooperació internacional en matèria de dret de família.
- n) La liquidació de béns en situació de comunitat entre els membres d'una família.
- o) Les qüestions relacionals derivades de la successió d'una persona.
- p) Els conflictes sorgits en les relacions convivencials d'ajuda mútua.
- q) Els aspectes convivencials en els acolliments de persones grans, i també en els conflictes per a l'elecció de tutors, l'establiment del règim de visites a les persones incapacitades i les qüestions econòmiques derivades de l'exercici de la tutela o de la guarda de fet.

- r) Els conflictes de relació entre persones sorgits en el si de l'empresa familiar.
- s) Qualsevol altre conflicte en l'àmbit del dret de la persona i de la família susceptible d'ésser plantejat judicialment.

Cal tenir present, finalment, que la importància atorgada a la mediació per la millor gestió de les crisis de les parelles ha comportat que el llibre segon del Codi Civil de Catalunya, hagi incorporat un precepte específic per la mediació familiar (art. 233-6). Aquesta referència va lligada a l'aposta del legislador català pel règim de guarda conjunta dels fills en cas de crisi dels progenitors. Ho anticipava la LMADP (§ 5Preàmbul), que destacava "la transcendència d'aquesta [la mediació] per a l'aprovació de les propostes de la custòdia compartida dels fills, ja que és la garantia que els acords obtinguts són els apropiats i els que protegeixen millor els interessos dels menors.". El legislador català té la convicció que la mediació és una eina imprescindible pel bon funcionament d'aquest règim.

2 Plantejament general de la investigació

2.1 Característiques de l'estudi

El present estudi analitza la mediació familiar a Catalunya partint de les bases teòriques indicades, i tracta d'identificar els professionals i les institucions que treballen en el camp de la mediació familiar i de descriure quina és la tasca que desenvolupen. D'altra banda, un dels seus objectius fonamentals és també conèixer el nivell d'acceptació i ús de la mediació per part dels ciutadans.

Les fonts utilitzades per construir les dades que permetin visualitzar aquesta realitat han estat bàsicament tres: 1) La informació estadística de què disposa el Centre de Mediació del Departament de Justícia; 2) les dades obtingudes a través d'una enquesta adreçada a un conjunt de 1272 persones mediadores; 3) les dades sobre la mediació familiar procedents dels Serveis de Mediació Comunitària promoguts pels Ajuntaments i els Consells Comarcals.

Les dades de la mediació gestionada pel Centre de Mediació del Departament de Justícia són oficials, i han estat cedides per aquest organisme. Permeten identificar la mediació pública, i han hagut de ser adaptades per a la realització de l'estudi. Una peculiaritat d'aquest àmbit és l'existència d'estadístiques i dades vinculades a les tas-

ques del Centre de Mediació Familiar, des de la seva constitució, el 2002. Aquests registres permeten un coneixement de la mediació familiar que no es pot obtenir en altres àmbits, i per això s'ha considerat adient –malgrat que l'anàlisi quantitativa, com a la resta de matèries, s'efectua sobre dades del 2008– incorporar dades sobre determinats aspectes des del 2002, així com presentar algunes xifres rellevants de les mediacions familiars del 2009 que possibiliten una visió de conjunt més enriquidora.

Per contra, no existeixen fonts oficials que permetin conèixer dades de la mediació familiar privada o la realitzada per altres institucions. Per aquest motiu, i amb la voluntat d'emplenar aquesta mancança, es va elaborar un qüestionari que permetés obtenir informació relativa a les mediacions dutes a terme fora del marc del Centre de Mediació del Departament de Justícia durant l'any 2008 i conèixer dades personals dels professionals que actuen en els diferents àmbits de la mediació. El qüestionari va ser tramès al conjunt de persones mediadores registrades en el Registre del Centre de Mediació, comptant amb la col·laboració dels Col·legis Professionals vinculats tradicionalment a la mediació i reconeguts a la Llei 1/2001, és a dir, els diferents Col·legis d'Advocats de Catalunya, el Col·legi de Psicòlegs de Catalunya, el Col·legi de Diplomats en Treball Social de Catalunya, el Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya i el Col·legi de Pedagogs.

El qüestionari va ser tramès a 1.272 persones mediadores i van contestar un total de 279 persones mediadores, la qual cosa suposa una cinquena part de l'univers d'estudi. La majoria de les persones que van contestar, estaven inscrites en el Registre del Centre, però també va ser contestat per persones no inscrites, que treballen a l'àmbit de la mediació, i reconegudes com a mediadors (aproximadament un 8 % del total d'enquestats). El percentatge de mediadors que han respost el qüestionari ha permès obtenir informació rellevant sobre aquestes mediacions familiars no recollides en cap estadística ni estudi anterior –per començar, e.g., que l'any 2008 s'havien realitzat 568 mediacions alienes al CMF–. També ha proporcionat informació sobre la formació, l'experiència i altres dades personals relatives a les persones mediadores que realitzen les mediacions familiars a Catalunya i que no constaven en la informació que el CMF tenia al seu abast. Cal tenir present que els qüestionaris no sempre s'han respost en la seva totalitat. L'existència de respostes parcials suposa –en la correlació de les taules– petites fluctuacions respecte del nombre de mediacions objecte de l'anàlisi, fet que no altera de manera rellevant les dades analitzades.

Finalment, l'anàlisi incorpora la informació subministrada pels estudiosos de la mediació comunitària referent a la mediació familiar que exerceixen als serveis de me-

diació comunitària promoguts pels ens locals. És especialment interessant perquè han mediat en conflictes familiars no descrits a la Llei 1/2001 i, en definitiva, s'han involucrat en l'àmbit familiar. La col·laboració entre els equips de treball respectius, necessària per identificar els espais d'intersecció, possibilita una visió més àmplia de les mediacions familiars.

2.2 Indicadors generals i àmbits de mediació

Les dades de mediació ens permeten identificar els indicadors generals en dos àmbits diferents: (i) mediacions familiars públiques; és a dir, gestionades per organismes de caràcter públic, (ii) i mediacions privades. Aquesta divisió permet situar tant les entitats i els professionals que actuen en aquest àmbit com el desenvolupament del seu treball i les particularitats del procediment. Procedirem en els apartats següents a descriure l'abast d'aquests dos àmbits.

2.2.1 La mediació familiar pública

Sota aquest epígraf s'acull la mediació que es fa a l'empara d'organismes públics i que per tant està sotmesa a determinades característiques i disposicions normatives, tant pel que fa a la gestió de la mediació o a la figura del mediador i de la seva dependència orgànica o funcional, com respecte del cost per a l'usuari. A Catalunya cal diferenciar entre els diferents organismes o entitats gestores de la mediació.

1. ***El Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya*** del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya (anteriorment Centre de Mediació Familiar de Catalunya segons la Llei 1/2001 de Mediació Familiar, vigent fins el 19 d'agost de 2009) amb competència a tot el territori català.

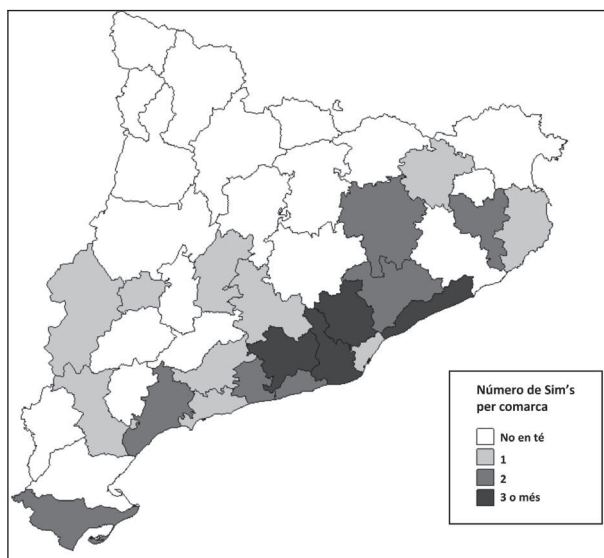
Facilita la realització de les mediacions per mediadors que són professionals independents habilitats pel Centre i incorporats al Registre del Centre. Aquest registre (en data 13 de maig de 2010) està integrat per 1577 persones mediadores, repartides per partits judicials, en funció de la seu física on poden realitzar la mediació. Les persones mediadores poden ser directament escollides per les parts i en el seu defecte, designades pel Centre. Les mediacions es tramiten i gestionen segons els paràmetres de la Llei 15/2009 que entre altres qüestions, estableix un màxim de temps, un màxim de sessions i uns principis conceptuals i d'eficàcia de gestió per a dur a terme les mediacions.

Els sol·licitants, de tot Catalunya, per iniciativa pròpia, per recomanació dels seus advocats, per derivació judicial o per indicació dels tècnics de Serveis Socials, Jutges de Pau, Mossos d'esquadra o altres professionals, s'adrecen al Centre de Mediació, ja sigui directament a les seus de Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona o Terres de l'Ebre, o a través de Serveis gestionats per organismes col·laboradors que, en virtut de conveni amb el Departament de Justícia, formen part de dues xarxes de Serveis que orienten i informen als ciutadans dels diferents territoris i poblacions dels avantatges, característiques i possibilitat de dur a terme una mediació en el marc del Centre.

Aquestes dues xarxes són el SIM (Serveis d'Informació Mediatora) i els SOM (Serveis d'Orientació Mediatora):

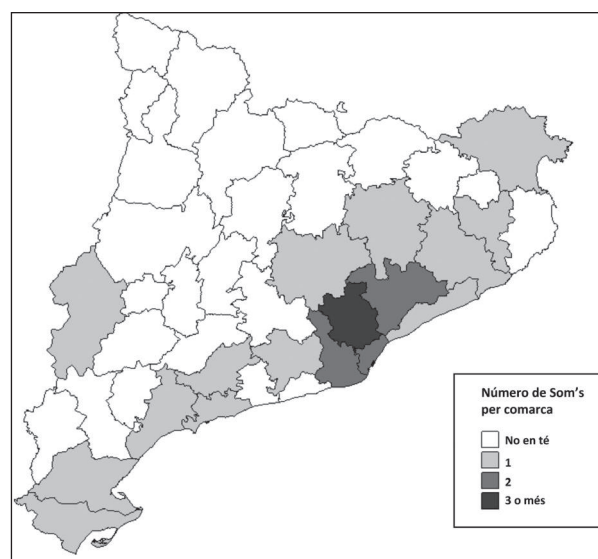
a) La xarxa de Serveis d'Informació Mediatora (SIM) està integrada per 40 punts d'informació repartits per tot Catalunya i gestionats per Ajuntaments, Consells Comarcals i per altres entitats que, a través d'un conveni de col·laboració amb el Departament de Justícia, creen aquests punts d'informació al servei dels ciutadans als quals faciliten l'accés a la mediació gestionada pel Centre. En el mapa de Catalunya per comarques, podem identificar les comarques que disposen de tres o més Serveis d'Informació Mediatora identificades en color gris fosc, en color mig les que en tenen dos, en gris clar les que en tenen un, i en blanc les que no disposen encara de cap Servei d'Informació Mediatora, per bé que n'hi ha algunes que estan a punt d'incorporar-ne.

Mapa 1. Distribució comarcal SIM's a Catalunya



b) La xarxa de Serveis d'Orientació Mediatora (SOM) està integrada per 29 punts igualment repartits per la geografia catalana i gestionats pels 14 Col·legis d'Advocats de Catalunya els quals, en virtut dels respectius convenis de col·laboració amb el Departament de Justícia, donen vida a aquests Serveis d'Orientació Mediatora que informen i orienten cap a la mediació a tots els ciutadans usuaris dels Serveis d'Orientació Jurídica. Aquests punts es troben ubicats en el mateix espai on els ciutadans poden tramitar el dret a la justícia que els servirà per a gaudir gratuïtament de l'assistència d'un llettrat i de l'actuació d'un mediador, ambdós subvencionats pel Departament de Justícia. Igual que en el mapa anterior la intensitat del color identifica les comarques amb un, dos, tres o més Serveis d'Orientació Mediatora per comarca.

Mapa 2. Distribució comarcal SOM's a Catalunya



2. La mediació familiar gestionada per les entitats d'àmbit local (els Ajuntaments i els Consells Comarcals). L'any 2010 es pot parlar de més de cent serveis de mediació gestionats per ajuntaments i consells comarcals.

Una part important d'aquests serveis estan ubicats a la demarcació territorial de Barcelona i compten amb el suport de la Diputació. Es dediquen bàsicament a la mediació en conflictes de tipus comunitari o ciutadà, però també han gestionat problemàtiques de tipus familiar, especialment aquells supòsits aliens a l'objecte identificat a la Llei 1/2001, i per tant exclosos de l'àmbit de gestió del Centre de Mediació Familiar (l'article 5 de la Llei es limitava als conflictes derivats de separacions, divorcis i

ruptures de parella amb fills menors o d'altres conflictes amb institucions tutelars). Així, els Serveis de mediació locals i comarcals han intervingut bàsicament en conflictes familiars entre pares i fills, germans i altres persones unides per vincles familiars que afectaven a persones del municipi o de la comarca. Durant l'any 2008 aquests serveis van mediar en 680 conflictes intergeneracionals i 519 conflictes familiars, que suposen, respectivament, el 7,7 % i el 5,5 % del total dels conflictes en què van intervenir aquests Serveis durant l'any 2008¹⁰.

2.2.2 La mediació familiar privada

En l'àmbit estrictament privat, per exercir la mediació familiar no és necessari estar habilitat com a mediador pel Centre de Mediació. Per tant, hi actuen tant els mediadors habilitats com els no habilitats. Ara bé, com estableix la Disposició Addicional segona de la LMADP, els principis que estableix el capítol II són aplicables a totes les persones mediadores, i a totes les mediacions.

Fins a la present investigació, el nombre de mediacions familiars privades era desconegut, ja que aquest tipus de mediació no es enregistra o comptabilitza per cap organisme, és una iniciativa aliena a controls administratius. El volum de l'activitat dels mediadors depèn de les vies que tinguin per arribar als possibles usuaris, especialment de la publicitat o de la difusió dels seus serveis i de les relacions de col·laboració amb altres professionals que puguin actuar com a derivadors. En tot cas cal diferenciar dos subgrups:

- a) La mediació familiar privada realitzada per mediadors individuals –amb independència que estiguin habilitats o no– i que es realitza en els despatxos o en els espais de què disposen els mediadors. En aquests supòsits, els usuaris que volen realitzar una mediació es posen en contacte directament amb la persona mediadora. Les vies per arribar als mediadors són diverses: la recomanació del seu advocat, d'algun altre usuari, per coneixement directe o indirecte del professional mediador.
- b) La mediació familiar privada realitzada per entitats, empreses o despatxos integrats per professionals de diferents àmbits. Les persones interessades en la mediació es posen en contacte amb l'empresa, entitat o despatx, que designa al professional que portarà el cas entre un dels mediadors que té en plantilla. El nombre de mediacions que gestionin dependrà igualment dels contactes de l'empresa o despatx amb els professionals derivadors o de la capacitat d'arribar directament als usuaris.

2.2.3 Indicadors generals utilitzats en la investigació

L'indicador més significatiu és el referent a les dades de la mediació que mostren una incidència de la mediació familiar en augment progressiu i sostingut, aquestes dades queden recollides i comentades en l'anàlisi quantitativa de l'apartat 3. Un altre indicador destacat és el relatiu al grau de satisfacció de les parts, que han realitzat un procés de mediació, i que també es mostrarà posteriorment en l'estudi de l'apartat 5.

Finalment, un indicador que no es pot obviar a l'hora d'analitzar la mediació familiar, és el relatiu a l'impuls inicial del qual parteix la mediació i la situació jurídica en què es troba el conflicte. El diferent origen d'aquest impuls inicial determina una sèrie de conseqüències diverses, tant respecte a la complexitat i especificitat de la situació, com respecte a la previsió del resultat. En base a aquestes consideracions, cal diferenciar entre (i) les mediacions endegades per iniciativa pròpia de les parts, sense cap procés judicial obert, (ii) d'aquelles mediacions realitzades en el decurs d'un procés judicial pendent en qualsevol de les instàncies i recursos i que, generalment, arriben per derivació de l'autoritat judicial, i (iii) en tercer lloc les mediacions que es duen a terme en una fase posterior a la sentència.

En tot cas, la mediació realitzada, en qualsevol d'aquestes instàncies, conserva la voluntarietat com a tret bàsic i la resta de característiques de la mediació, que s'aplica en un format similar. Però cal assenyalar que es donen diferències destacades en funció de la judicialització o no del conflicte, que són importants per entendre la quantificació. Per tant, començarem l'apartat següent analitzant aquest punt.

3 Anàlisi estadística: escenaris de conflicte

3.1 Mediacions en relació a la judicialització del conflicte

Com s'ha assenyalat, l'anàlisi primari parteix de la judicialització o no del conflicte, de si existeix –o no– un litigi que ha arribat als jutjats corresponents, amb la precisió –que mereix un apartat independent– dels conflictes que tenen com a pressupòsit l'existència d'una decisió judicial.

3.1.1 Mediacions sol·licitades directament per les parts del conflicte i sense cap procés judicial pendent

En aquests supòsits, una de les parts o les dues demanen la mediació de forma –podríem dir– espontània, ja sigui perquè han sentit parlar d'ella, perquè els hi ha recomanat un altre usuari o perquè han estat informades per algun professional (advocat, psicòleg, pedagog, treballador social...) per un tècnic de la Xarxa de Serveis d'Informació o d'Orientació Mediatadora del Centre de Mediació del Departament de Justícia o dels Serveis Socials, pels mossos d'esquadra, la policia local, o per alguna altra institució, com ara un jutge de pau, el síndic local, el síndic de greuges etc...

En aquests casos, la major dificultat per a iniciar la mediació rau en els supòsits en què la iniciativa s'ha pres únicament per una de les parts (aquella que ha sol·licitat la mediació en primer lloc). Establir la comunicació amb l'altra part, transmetre el valor de la mediació, esvair suspicàcies i aconseguir que també opti per la mediació és una tasca que requereix d'una persona que informi adequadament, que conegui i que sàpiga transmetre els valors i els avantatges de la mediació, que tingui la capacitat d'il·lusionar i d'encomanar la convicció que la gestió pacífica és possible i en tot cas beneficiosa i recomanable.

Les mediacions iniciades en aquests casos, i segons les dades facilitades pel Centre de Mediació tenen una ràtio d'acords més elevada (superior al 70% -Taula 26-) i per tant les possibilitats d'arribar a punts de consens o compromisos són majors que en les mediacions derivades judicialment (ràtio d'acords inferior al 50% -Taula 32-).

3.1.2 Mediacions realitzades amb un procés judicial pendent

A. Identificació

Es tracta de casos en què es duu a terme la mediació quan hi ha un procés judicial obert en qualsevol de les instàncies i recursos. Una vegada el cas s'ha judicialitzat, el conflicte entre les parts acostuma a radicalitzar-se. L'absència de comunicació entre elles i la polarització de postures es produeix de forma generalitzada. La mediació en aquests supòsits és més complexa i les possibilitats d'arribar a acords o compromisos disminueixen. En conseqüència, com ja hem apuntat a l'apartat anterior, la ràtio d'acords queda per sota del 50 % (taula 32).

Tanmateix, malgrat les dificultats, les mediacions en aquesta fase igualment aporten a les parts efectes positius destacables que es manifesten, fins i tot, en les finalitzades sense acord. En aquest sentit, cal destacar el restabliment d'un cert grau de comunicació, la relaxació en el nivell d'exigències, l'apropament de les posicions inicialment més dures i, en definitiva, la facilitació de la possibilitat que arribin a conciliar aspectes del litigi en la vista oral, com han destacat alguns magistrats i magistrades.

La iniciativa, generalment, parteix de l'autoritat judicial, que, a través d'interlocutòria o providència, insta al Centre de Mediació del Departament de Justícia perquè ofereixi una sessió informativa a les parts d'un expedient judicial concret, per tal que siguin informades de les característiques i dels avantatges de la mediació i que puguin decidir lliurement optar-hi o no. El Centre de Mediació, en rebre la derivació judicial, contacta amb les parts per tal d'oferir-los, de manera voluntària i gratuïta, una sessió informativa. Com es pot veure en les estadístiques del Centre de Mediació del Departament de Justícia, del total de supòsits derivats pels magistrats a mediació, un 19,6 % finalitzen la mediació. Un percentatge significatiu de les persones a les quals s'ofereix aquesta possibilitat no acudeixen a la sessió informativa (de vegades hi assisteix una part, altres vegades cap) ja sigui perquè personalment no hi tenen interès, ja sigui perquè el lletrat els ha indicat la no necessitat ni obligatorietat legal d'assistir-hi.

B. El circuit i la dinàmica d'atenció a les mediacions en l'àmbit judicial

Descriurem les actuacions del tècnic mediatador del Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya en la seva relació amb els jutjats i els operadors jurídics. Aquí les parts són informades a petició o amb el coneixement d'una instància judicial, *la sessió informativa* es promouga pel jutjat mitjançant una interlocutòria o providència, que fa arribar al CMDPC.

En l'actualitat els circuits de derivació judicial establerts com a més freqüents són els següents:

A) A través del dos serveis propis del CMDPC als Jutjats de Família de Barcelona i als Jutjats de L'Hospitalet i del Baix Llobregat,

Ambdós serveis són coordinats per dues mediadores, responsables tècniques del CMDPC. Les seves actuacions són diverses, i orientades tant a promoure les derivacions per part de la instància judicial com a realitzar les

sessions informatives en els casos derivats, positivitzant a les parts des de la coparentalitat i motivant-les a optar per la mediació.

- a) El servei de mediació familiar als Jutjats de Família de Barcelona:** Una de les tasques bàsiques que realitza aquest servei és el de promoure la derivació de casos a mediació, a través del contacte constant amb els magistrats i el personal de l'oficina judicial. Aquesta relació de col·laboració es ve duent a terme des de l'inici de la experiència pilot a l'any 2006, que va convertir aquests Jutjats de Família de Barcelona, en pioners en la mediació a l'àmbit judicial. La mecànica d'actuació habitualment és força sistemàtica i acostuma a iniciar-se després de la contestació a la demanda judicial. Arran de la derivació se cita a les parts a una sessió informativa que és realitzada per la mediadora, responsable del servei de mediació. La citació es formalitza mitjançant interlocutòria o providència on consta el dia i l'hora que el propi jutjat dóna en els dies consensuats amb el servei de mediació. El servei de mediació està ubicat en la mateixa planta dels Jutjats de Família a la Ciutat Judicial.

La sessió informativa amb les parts pot ser realitzada de forma conjunta o individual, però és necessari que les dues parts de forma voluntària sol·licitin la mediació per tal que el CMDPC designi una persona mediadora. El mediador designat, és un mediador habilitat pel CMDPC i especialitzat en l'àmbit judicial. Això suposa haver realitzat una formació específica, organitzada pel propi Centre. El mediador designat rep, per part del CMDPC, els formularis que haurà d'emplenar a mida que avança la mediació i que està subjecta a uns terminis concrets que no poden excedir de tres mesos des de l'inici. Fins a la finalització de la mediació, la mediadora del CMDPC, que ha fet la sessió informativa, es manté com a referent tècnica del mediador designat i responsable de l'expedient de mediació. Quan el mediador designat notifica al Jutjat i al CMDPC la finalització de la mediació, que pot ser amb acords totals, parcials o sense acords escrits, l'expedient administratiu es trasllada al CMDPC, servei central.

- b) El servei de mediació familiar en els Jutjats de Família de L'Hospitalet de Llobregat i del Baix Llobregat** manté un continu d'actuacions realitzades per la mediadora, tècnica del CMDPC, responsable del servei, i suposen tant el contacte amb els jutges com amb el personal de l'oficina judicial. En relació a aquest servei, cal destacar, com una dada

significativa, l'alta mobilitat dels jutges i del personal de l'oficina judicial, la qual cosa implica una activitat permanent d'informació als operadors judicials que es van renovant, i de suport als circuits de derivació des dels Jutjats al servei de mediació.

El jutjat dicta la interlocutòria o providència on consta el dia i l'hora en què "convoca" a les parts a la sessió informativa, els tramitadors de l'oficina judicial es dirigeixen personalment i/ o per telèfon al servei. El Servei de mediació està ubicat a la cinquena planta, en el mateix edifici dels Jutjats de L'Hospitalet a la Ciutat Judicial. Respecte als Jutjats d'altres poblacions del Baix Llobregat s'ha establert el circuit via telefònica per concertar dia i hora per la sessió informativa de mediació.

B) Les derivacions judicials d'altres ciutats de Catalunya

Els ciutadans interessats obtenen resposta directament a través del CMDPC, que es posa en contacte i informa a les parts o als seus advocats, o a través dels SOM (Servei d'Orientació Jurídica) gestionats pels Col·legis d'Advocats en col·laboració amb el CMDPC. En la majoria d'aquests casos, els jutges fan la derivació mitjançant interlocutòria, adreçada al CMDPC, que es posa en contacte amb el SOM corresponent, al qual es notifica la derivació judicial rebuda i les dades de contacte de les parts del cas derivat, per tal que des del SOM ubicat en la mateixa localitat que el Jutjat derivador, s'ofereixi a les parts la sessió informativa presencial per orientar-les sobre la possibilitat de la mediació i facilitar l'inici d'una mediació amb un professional mediador habilitat i especialitzat del CMDPC, de la seva població.

La dinàmica de les sessions informatives és similar a la descrita en el cas de Barcelona i dels Jutjats del Baix Llobregat. A partir de l'acceptació de les parts, de la designa del mediador i de l'acceptació d'aquest de dur a terme la mediació, el procés és responsabilitat del mediador, mentre que la supervisió administrativa, de compliment de terminis i la informació a l'òrgan judicial de l'inici de la mediació i del nom de la persona mediadora és a càrrec del Centre de Mediació. La informació del final de la mediació –amb acords totals, parcials o sense acord– la dóna directament la persona mediadora a l'òrgan judicial corresponent, però els acords resten en poder de les parts, que són els qui faran arribar el seu contingut al Jutjat, a través dels seus advocats i en la forma jurídica corresponent. En totes les mediacions assignades i durant tot el procés de mediació, el CMDPC manté el suport tècnic, obert a les consultes, dubtes o comentaris dels mediadors habilitats.

Mediacions realitzades post-sentència

Es poden donar diferents situacions:

- Casos en què el propi jutge o jutgessa que ha dictat la sentència recomana o deriva les parts a mediació, per tal d'acordar i de concretar els termes i els detalls relatius a la seva aplicació pràctica per tal d'evitar noves situacions de conflicte vinculades al compliment o a l'incompliment d'allò establert en la sentència.
- Situacions en l'àmbit de la jurisdicció especial de VIDO (Violència Domèstica) en què el Jutge arxiva l'expedient de violència de gènere, però el propi Jutge entén que el conflicte de fons entre les persones persisteix i que, per tant, una mediació pot ser la millor via per a treballar el conflicte familiar latent. Aquests casos no contradiuen la Llei Orgànica 1/2004 de Mesures de Protecció Integral contra la violència de gènere, ja que únicament es dona inici a la mediació a partir del moment en què el Jutge arxiva el tema de violència i deriva a les persones a una sessió informativa per a facilitar l'opció de la mediació a les parts per treballar la seva conflictiva relacional.
- Modificació de mesures: quan amb posterioritat a la sentència es produeix un canvi de circumstàncies que fa necessària una adaptació de les mesures dictades en la sentència a la nova realitat i a les possibilitats del moment.

3.2 Anàlisi quantitativa: mediacions familiars realitzades a Catalunya l'any 2008

Per conèixer l'estat de la mediació familiar a Catalunya, es compta amb les dades oficials facilitades pel Centre de Mediació del Departament de Justícia, però com s'ha establert en epígrafs anteriors, per obtenir una imatge global de la mediació familiar a Catalunya, cal disposar també de les dades procedents de la mediació familiar efectuada de forma privada i de la realitzada pels Serveis de Mediació local.

Per obtenir informació relativa a les mediacions dutes a terme fora del marc del Centre de Mediació del Departament de Justícia durant l'any 2008 i també les dades personals dels professionals de la mediació en general, es va preparar un qüestionari que va ser tramès a 1.272 persones mediadores i que va ser respost per una cin-

quena part de l'univers d'estudi. Les enquestes contestades faciliten una mostra sobre la qual extreure informació i elaborar part de les hipòtesis i conclusions que es presenten.

La xifra total de 1178 mediacions a l'àmbit familiar realitzades a Catalunya durant l'any 2008, que s'analiza sectorialment en el present estudi, procedeix de la suma de les 610 mediacions corresponents als expedients de mediació finalitzats l'any 2008 del Centre de Mediació Familiar de Catalunya, més les 568 mediacions dutes a terme en un marc diferent del Centre de Mediació, en base a la informació obtinguda del qüestionari esmentat, el qual va ser tramès a les persones habilitades del Centre de Mediació, a diferents col·legis professionals i a altres persones vinculades al món de la mediació.

En l'epígraf següent s'analitzen les mediacions i la tasca realitzada al voltant de la mediació familiar, en el marc del Centre de Mediació del Departament de Justícia. Seguidament l'estudi es focalitzarà en les dades obtingudes a través del qüestionari esmentat i en les 568 mediacions familiars, que segons l'enquesta han estat realitzades durant l'any 2008, en un àmbit de mediació diferent del Centre de Mediació.

3.2.1 Mediacions del Centre de Mediació Familiar de Catalunya (CMFC)

La informació d'aquest apartat es nodreix de les dades del Centre de Mediació del Departament de Justícia, creat en virtut de la Llei 1/2001 de mediació familiar de Catalunya i anomenat Centre de Mediació Familiar de Catalunya, fins a l'aprovació de la Llei 15/2009, del 22 de juliol, de mediació en l'àmbit del dret privat, moment en que amplia les seves funcions en base als nous camps de mediació que gestiona, tant en temes familiars, que contempla en un sentit ampli, com en altres àmbits del dret civil, i canvia de nom passant a denominar-se Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya.

Les mediacions realitzades l'any 2008 són un total de 610. Les dades tractades corresponen a expedients de mediació familiar treballats l'any 2008 incloent els expedients iniciats l'any 2007 i finalitzats al 2008. Aquest és el conjunt de casos que s'han pres en consideració per analitzar les persones mediadores, les persones sol·licitants i l'evolució del procés.

Per analitzar el nivell d'acords, el temps de durada de les mediacions, el nombre de sessions realitzades i els

resultats obtinguts, cal partir de les mediacions finalitzades, per tant, únicament es tenen en compte les mediacions finalitzades a 31 de desembre de 2008, no les que a l'acabar 2008 restaven en procés.

A) Total d'actuacions mediadores del Centre durant l'any 2008

Les dades i la informació que es presenta en aquest apartat fa referència al total de les actuacions de mediació del Centre, sumant per tant, la informació procedent de les mediacions a petició o sol·licitud directa de les parts, sense un procediment judicial obert, amb la informació procedent de les mediacions de derivació judicial.

A.1. Expedients

Taula 1. Expedients tractats (sol·licituds de les parts + derivacions de jutjats)

| | | Mediacions | % |
|----------------------------|-----------------------------------|------------|-------|
| Expedients tractats | Sol·licitats per les parts | 1333 | 58,9% |
| | Derivats pels jutjats | 931 | 41,1% |
| Total | | 2264 | 100,0 |

Font: Centre de Mediació

Els expedients oberts a petició directa de les parts l'any 2008, es van situar vuit punts per sobre dels iniciats a instància judicial. No obstant això, des d'una perspectiva evolutiva en el temps, es detecta un constant augment dels expedients procedents de derivació judicial i la tendència evoluciona cap a una equiparació entre el nombre de mediacions realitzades per sol·licitud directa de les parts, sense un procediment judicial obert i el nombre de les iniciades per derivació judicial, quan el conflicte ja està en seu judicial, com mostra el gràfic número 3 relatiu al desenvolupament de les derivacions judicials (més endavant, en l'apartat 3.2.1. D).

Taula 2. Resultats de les derivacions de jutjats

| | Freqüències | % |
|---|-------------|-------|
| Passen a ser sol·licitud de mediació | 496 | 53,3 |
| Arxiu | 435 | 46,7 |
| Total | 931 | 100,0 |

Font: Centre de Mediació

Del total de derivacions judicials a mediació un 47% són casos que s'arxiven i per tant no arriben a convertir-se en sol·licitud de mediació. Això significa que, gairebé en la meitat dels casos que el jutge deriva a mediació, una de les parts o cap d'elles acudeixen a la sessió informativa que s'ofereix de forma gratuïta, o malgrat i ser informades, no els interessa fer la mediació, o és una via desaconsellada pels seus assessors.

Taula 3. Sol·licituds de mediació segons el seu origen

| | Freqüències | % |
|---------------------------------------|-------------|-------|
| A petició directa de les parts | 1333 | 72,9 |
| Per derivació judicial | 496 | 27,1 |
| Total | 1829 | 100,0 |

Font: Centre de Mediació

Aquesta taula mostra la diferència numèrica entre la majoria de sol·licituds efectuades directament per les parts i les sol·licituds procedents de derivació judicial. Comparativament, hi ha poques derivacions judicials, encara.

Taula 4. Iniciativa en la presentació de la sol·licitud: conjunta o unilateral

| | Freqüències | % |
|-------------------|-------------|-------|
| Conjunta | 401 | 30,1 |
| Unilateral | 932 | 69,9 |
| Total | 1333 | 100,0 |

Font: Centre de Mediació

Un dels factors que més dificulta l'inici efectiu de la mediació és que la petició es faci únicament per una de les parts. Com mostra la taula núm. 4, la majoria de peticions de mediació les formula inicialment una de les parts de forma unilateral, i per tant, el Centre de Mediació ha de posar-se en contacte amb l'altra o les altres parts, oferir una sessió informativa presencial quan sigui possible, i intentar convèncer a la segona part de la utilitat i els avantatges de la mediació.

Taula 5. Sol·licituds amb inici d'actuació mediadora a l'any 2008

| | | Mediacions | % |
|------------------------------|---|------------|------|
| Resultat sol·licituds | Mediacions iniciades | 610 | 78,9 |
| | Arxiu per desistiment de les parts | 163 | 21,1 |
| Total | | 773 | 100 |

Font: Centre de Mediació

La sol·licitud és el primer pas envers l'inici efectiu de la mediació, però fins i tot una vegada les dues parts han signat la sol·licitud de mediació i s'ha designat a la persona mediadora que ha de conduir el cas, les persones inicialment interessades, en tractar-se d'un procés totalment voluntari, poden desistir de començar de forma efectiva la mediació. Aquest desistiment es pot produir en el moment en què el mediador els truca per acordar el dia i hora de la primera sessió, o bé perquè tot i haver fixat un dia i hora, alguna de les parts no s'hi presenta o acudeixen a la primera sessió per dir que no volen iniciar la mediació. Com indiquen les xifres de la taula número 5, aquestes situacions es donen amb una certa freqüència que, a l'any 2008, va suposar un 21,1% dels casos.

A.2 Persones sol·licitants

Taula 6. Edat de les persones sol·licitants

| Edat (mitjana) | Mínim | Màxim |
|----------------|-------|-------|
| 43,5 | 22 | 86 |

Font: Centre de Mediació

La taula posa en evidència l'amplitud del segment d'edat de les persones sol·licitants de la mediació: s'estén des dels 22 als 86 anys. No hi ha un límit clar d'edat per exercir-la. En una interpretació post llei del 2009, seria la prova que és una opció pels problemes presentats per la convivència tant intra com intergeneracional. En l'àmbit de l'objecte de la llei 2001 va lligada a relacions entre persones d'edat avançada, i a qüestions d'aliments.

Taula 7. Nacionalitat de les persones sol·licitants

| | Mediacions | % |
|-------------------|------------|------|
| Estrangers | 45 | 7,4 |
| Espanyols | 565 | 92,6 |
| Total | 610 | 100 |

Font: Centre de Mediació

Les persones sol·licitants de la mediació l'any 2008 van ser majoritàriament de nacionalitat espanyola, en una proporció que no respon a la diversitat social actual. És previsible que progressivament aquest percentatge s'equipari a la composició real de la població. La majoria d'aquestes persones sol·licitants d'origen estranger procedeixen d'Amèrica del Sud, on en molts països coneixen la mediació i la tenen regulada en la seva legislació.

Taula 8. Assistència jurídica gratuïta de les persones sol·licitants

| | Mediacions | % |
|--------------|------------|------|
| Sí | 195 | 31,8 |
| No | 415 | 68,2 |
| Total | 610 | 100 |

Font: Centre de Mediació

A mesura que ha augmentat el nombre de sol·licitants de mediació, també ha augmentat el nombre d'aquells que no disposen d'assistència jurídica gratuïta. Inicialment la majoria de mediacions del Centre es feien quan almenys una de les parts disposava d'assistència jurídica gratuïta. La taula ens mostra que l'any 2008 la realitat havia canviat, ja que una majoria destacada (68,15%) de persones sol·licitants de mediació no disposaven d'assistència jurídica gratuïta i, per tant, van abonar la mediació directament al mediador. En tractar-se de mediacions gestionades a través del Centre, en tots els casos, les tarifes van ser les mateixes (30 euros per cada part i sessió de mediació) que les que percep el mediador en cas de justícia gratuïta.

Taula 9. Relació entre les parts que han sol·licitat mediació

| | Freqüències | % |
|----------------------------------|-------------|------|
| Matrimoni | 296 | 48,5 |
| Persones amb fills comuns | 133 | 21,9 |
| Unió estable de parella | 34 | 5,6 |
| Parents | 16 | 2,6 |
| Divorciats | 11 | 1,8 |
| Separats | 5 | 0,8 |
| Sense dades | 115 | 18,8 |
| Total | 610 | 100 |

Font: Centre de Mediació

La relació matrimonial va ser la predominant entre les persones que van dur a terme una mediació, seguida de la relació entre persones amb fills comuns. La clara preponderància d'aquest tipus de relació entre els usuaris de la mediació, respon a la filosofia de la llei 15/2001, vigent l'any 2008, que pràcticament circumscriu la mediació a problemàtiques familiars vinculades a la ruptura de parella (separacions, divorcis i relacions que donen lloc a fills comuns) en especial quan hi han fills en comú.

Taula 10. Total mediacions amb fills

| | Mediacions | % |
|------------------------|------------|------------|
| Mediacions amb fills | 399 | 65,4 |
| Mediacions sense fills | 211 | 34,6 |
| Total | 610 | 100 |

Font: Centre de Mediació

En correspondència amb el que s'ha assenyalat en la descripció de la taula anterior, la majoria de mediacions familiars es duen a terme en casos en què es tracten matèries que afecten als fills comuns.

Taula 11. Nombre de fills de les parts sol·licitants

| Fills | Mediacions | % |
|--------------|------------|------------|
| 0 | 211 | 34,6 |
| 1 | 184 | 30,2 |
| 2 | 171 | 28,0 |
| 3 | 34 | 5,6 |
| 4 | 8 | 1,3 |
| 5 | 2 | 0,3 |
| Total | 610 | 100 |

Font: Centre de Mediació

| Mitjana | Mínim | Màxim | Mediacions |
|---------|-------|-------|------------|
| 1,1 | 1 | 5 | 610 |

Cal fer notar que la mitjana relativa al nombre de fills dels casos de mediació es correspon amb la mitjana general del nombre de fills per família a Catalunya que, segons els estudis de població, no arriba a dos.

Taula 12. Edat dels fills de les parts sol·licitants

| Mitjana | Mínim | Màxim | Total fills |
|-----------|-------------|---------|-------------|
| 11,7 anys | Menys 1 any | 43 anys | 670 |

“L'amplitud del segment d'edat dels fills posa en evidència la diversitat de la casuística treballada amb pares i fills, des de problemàtiques de parella relacionades amb la cura dels fills petits que tenen menys d'un any, fins a situacions de conflictes convivencials entre pares grans i fills adults de més de quaranta anys. La mitjana d'edat indica l'edat més usual i mostra una de les temàtiques principals a tractar dins de les mediacions en casos de ruptura de parella: la cura, el benestar i l'educació dels fills menors d'edat.

Per contra l'edat màxima ens situa en un altre tipus de mediacions, cada vegada més usuals, entre pares grans i fills adults amb problemàtiques sorgides de la convivència entre ells (moltes vegades deguda al retorn del fill o filla a la casa familiar després d'una ruptura de parella) i també fa referència als casos de discrepàncies greus entre pares, fills i germans adults en el procés d'adopció de decisions sobre la cura i el benestar dels pares grans que tenen dificultats per valdre's per ells mateixos i necessiten l'ajuda dels fills adults.”

A.3. Procés de mediació

Taula 13. Tipus de mediació

| | Freqüències | % |
|----------------|-------------|--------------|
| Total | 327 | 53,6 |
| Parcial | 283 | 46,4 |
| Total | 610 | 100,0 |

Font: Centre de Mediació

La Llei 1/2001, diferencia entre les mediacions familiars totals o parcials, en funció de la problemàtica a tractar dins de la mediació. Aquest text legal, quan fa esment a la mediació total es refereix a una ruptura de parella en la qual cal decidir totes les conseqüències lligades al trencament (guarda i custòdia, règim de visites, pensió alimentària, ús i propietat de l'habitatge familiar, etc) El concepte de mediació parcial s'identifica amb les mediacions en les quals únicament es tracten alguns d'aquests punts, però no la seva totalitat.

Taula 14. Objecte de mediació parcial

| | Mediacions | % |
|---|------------|------|
| Matèries econòmiques | 154 | 54,4 |
| Règim de visites | 124 | 43,8 |
| Custòdia de fills | 92 | 32,5 |
| Pensió d'aliments | 73 | 25,8 |
| Exercici de la pàtria potestat | 55 | 19,4 |
| Ús de l'habitatge familiar | 54 | 19,1 |
| Aliments entre parents | 8 | 2,8 |
| Conflictes amb institucions tutelars | 1 | 0,4 |

Font: Centre de Mediació

La taula anterior mostra que les problemàtiques més recurrents han estat, en primer lloc, les relatives a les decisions sobre matèries econòmiques en general, amb una clara preeminència sobre la resta, seguides dels temes

vinculats als fills menors: règim de visites, la custòdia dels fills, la pensió d'aliments, l'exercici de la potestat i l'ús de l'habitatge familiar. Cal tenir en consideració que la informació de la taula procedeix del formulari de sol·licitud que complimenten les parts al demanar la mediació. Aquesta sol·licitud conté l'apartat "motius per sol·licitar la mediació" i una de les caselles a senyalar per les parts és la relativa a "matèries econòmiques". Dins d'aquest *item* de criteri genèric, algunes persones concreten si es tracta de pensió d'aliments, pensió compensatòria o altres temes de caire econòmic; però en la majoria d'ocasions, marquen el paràmetre "matèries econòmiques" sense especificar si la referència concreta és a assumptes i reclamacions de tipus econòmic entre les parts o a la fixació de la pensió d'aliments pels fills comuns. Per tant, en funció de les xifres de la taula i la formulació del paràmetre de què procedeix la informació, es pot inferir la hipòtesi que un dels punts que més preocupa a les persones que realitzen una mediació és l'econòmic, en general, ja sigui en forma de pensió d'aliments pels fills o per altres temàtiques de contingut econòmic entre la parella.

Les matèries relacionades amb l'establiment i la determinació d'aliments entre parents (pares, fills, germans, majors d'edat) i els conflictes amb institucions tutelars tenen una significació pràcticament testimonial en comparació amb les anteriors.

Les dades de les taules següents i la corresponent informació, es basen en les xifres de les mediacions ja finalitzades (429 mediacions) del Centre de Mediació a 31 de desembre de 2008.

Taula 15. Durada del procés de mediació des de la data de la sol·licitud a la data de finalització de la mediació

| | Mitjana | Màxim | Mediacions |
|---|---------|-------|------------|
| Dies des de la data de la sol·licitud a la data de finalització de la mediació | 84,5 | 480 | 429 |

Font: Centre de Mediació

La durada mitjana es troba en 84,5 dies, la qual cosa és raonable i cobreix els casos estàndards des que es demana fins que acaba el procés, la majoria amb dues sessions de mediació. La totalitat del procés (des que es sol·licita) sol durar al voltant de tres mesos.

La durada màxima, tant perllongada en comparació a la mitjana, correspon a casos de mediació que s'arxiven perquè les parts no l'han arribat a iniciar i més tard es tornen

a reobrir amb el mateix número d'expedient. Per tant, en realitat el període de 480 dies correspon al que va des de la data de la sol·licitud inicial, seguida de tancament, període d'inactivitat (des del punt de vista de la mediació), reobertura de la mediació i finalització del cas.

Taula 16. Durada del procés de mediació des de la data de l'inici de la mediació fins a la data de finalització de la mediació

| | Mitjana | Mínim | Màxim | Mediacions |
|--|---------|-------|-------|------------|
| Dies des de la data de l'inici de la mediació fins a la data de finalització de la mediació | 48,9 | 1 | 419 | 429 |

Font: Centre de Mediació

Si calculem el temps des que comença la primera sessió fins que es pot donar el procés per acabat, la mitjana se situa prop del mes i mig de durada, la qual cosa creiem que és força acceptable també. La durada màxima correspon a expedients de mediació en què les parts han demanat un canvi de mediador, o a expedients en què el mateix mediador i les parts, en funció de diferents circumstàncies, demanen una suspensió del procés i pròrroga del termini per finalitzar-la (un dels casos típics que il·lustra aquest màxim és el d'una ex parella que, una vegada iniciada la mediació, veu com una de les parts ha de ser intervinguda quirúrgicament, i la mediació resta en suspens fins que es recuperi).

A4. Resultat de les mediacions

Taula 17. Mediacions finalitzades

| | Mediacions | % |
|--------------|------------|-------|
| Sí | 429 | 70,3 |
| No | 181 | 29,7 |
| Total | 610 | 100,0 |

Font: Centre de Mediació

De les 610 mediacions comptabilitzades a l'any 2008, el 70,3 % van finalitzar, restant en procés un 29,7 % en acabar l'any. La taula 17 mostra que el percentatge de les mediacions finalitzades és superior en el cas de les mediacions de procedència judicial (prop del 80%, vid. més endavant). Aquesta dada està en relació directa amb els terminis més breus en què es realitzen aquests tipus de mediacions, que requereixen una resposta ràpida que no dilati el procediment judicial.

La taula 18 mostra el nombre de sessions que ha suposat cada mediació finalitzada del Centre, ja sigui amb acords o sense acords.

Taula 18. Nombre de sessions

| Mitjana | Total de sessions | Mínim | Màxim | Mediacions |
|---------|-------------------|-------|-------|------------|
| 3,1 | 1098 | 1 | 11 | 349 |

Font: Centre de Mediació

La taula planteja la coincidència entre la mitjana de tres sessions reals realitzades en la majoria dels processos de mediació gestionats pel Centre i les tres sessions establertes per les mediacions parcials segons la Llei 1/2001 de mediació familiar de Catalunya.

Taula 19. Distribució de les sessions per mediació

| Sessions | Mediacions | % |
|--------------|------------|------------|
| 1 | 52 | 14,9 |
| 2 | 74 | 21,2 |
| 3 | 118 | 33,8 |
| 4 | 39 | 11,2 |
| 5 | 22 | 6,3 |
| 6 | 36 | 10,3 |
| 7 | 5 | 1,4 |
| 8 | 2 | 0,6 |
| 11* | 1 | 0,3 |
| Total | 349 | 100 |

Font: Centre de Mediació

Respecte al nombre de sessions realitzades, podem veure que la majoria de mediacions s'han dut a terme en tres sessions, seguides de dos, d'una i de quatre. Per tant, la majoria de les mediacions gestionades pel Centre, van suposar la realització d'una a quatre sessions. L'únic cas d'onze sessions, correspon a una mediació derivada per jutjats i realitzada directament per tècnics mediadors del Centre de Mediació en atenció a l'especificitat i dificultat del cas.

Taula 20. Resultat segons el nivell d'acord

| | Freqüències | % |
|--------------------|-------------|------------|
| Amb acord | 261 | 60,8 |
| Sense acord | 168 | 39,2 |
| Total | 429 | 100 |

Font: Centre de Mediació

Els resultats de la taula corresponen al conjunt de les mediacions del Centre de Mediació, sense diferenciar les mediacions derivades judicialment de les sol·licitades directament per les parts. En sumar les dues tipologies de mediacions la ràtio baixa de forma considerable, ja que les mediacions derivades judicialment tenen una especial complexitat i dificultat que queda palesa, entre altres indicadors, en la ràtio d'acords que està més de vint punts per sota de la ràtio de les mediacions realitzades a petició directa de les parts, sense cap procediment judicial obert.

B) Mediacions a petició directa de les parts finalitzades a l'any 2008

Les dades, i la informació que es presenta en aquest apartat relatiu al Centre de Mediació, procedeixen exclusivament de les actuacions de mediació realitzades a petició directa de les parts sense que existeixi un procediment judicial obert. Es vol situar el procés de mediació –específicament la durada– i fixar els resultats obtinguts.

B.1 Procés de mediació

Taula 21. Durada del procés de mediació des de la data de la sol·licitud a la data de finalització

| | Mitjana | Mínim | Màxim | Mediacions |
|--|---------|-------|-------|------------|
| Dies des de la data de la sol·licitud a la data de finalització de la mediació | 103,6 | 1 | 480* | 246 |

Font: Centre de Mediació

La durada màxima, igual que en epígrafs anteriors, respon a expedients de mediació que s'arxivem perquè les parts no l'han arribat a iniciar i més tard es tornen a reobrir amb el mateix número d'expedient.

Taula 22. Durada del procés de mediació des de la data de l'inici de la mediació fins a la data de finalització

| | Mitjana | Mínim | Màxim | Mediacions |
|---|---------|-------|-------|------------|
| Dies des de la data de l'inici de la mediació fins a la data de finalització de la mediació | 59,1 | 0 | 419 | 246 |

Font: Centre de Mediació

La durada de 59,1 dies s'ha de relacionar amb els terminis per realitzar la mediació que establia l'article 20 de la llei 1/2001, el qual fixava una durada màxima de tres mesos, a comptar des del moment de la reunió inicial entre la persona mediadora i les parts (tot i que era possible sol·licitar una pròrroga motivada fins a un màxim de tres mesos). La mitjana avala l'encert del legislador català el 2009, que ha establert un màxim de 60 dies. Anticipa el que ara s'ha descobert com a pràctica. Certament, existeixen supòsits que desplacen el còmput, com ara el cas extrem dels 419 dies. Aquestes durades singulars corresponen a expedients de mediació en què les parts han demanat un canvi de mediador i a expedients en què el mateix mediador i les parts, en funció de diferents circumstàncies, malaltia, viatges, etc. demanen una suspensió del procés i la pròrroga del termini per finalitzar-la.

La comparació entre les taules 21 i 22 ofereix una dada rellevant. Existeix un llarg lapse de temps entre la sol·licitud que inicia el primer còmput, i l'inici de la mediació *stricto sensu*, en concret, uns 40 dies. S'han de buscar mecanismes que permetin escurçar aquest termini, com una mesura per fer més efectiu un mecanisme basat en la rapidesa. És probable que a mesura que la població tingui un millor coneixement de la mediació aquest període decreixi, perquè a hores d'ara inclou un important component pedagògic envers a les parts, que s'ha d'aconseguir, de manera general, per altres vies. Ara bé, com s'ha esmentat (apartat 3.3.1), encara avui, quan la demana una part, l'altra pot tenir una certa desconfiança que cal esvaïr, i això pot donar lloc a la necessitat d'un període de temps de reflexió i maduració al respecte.

B2. Resultat de les mediacions iniciades sense procediment judicial obert

Del total de les mediacions corresponents a l'any 2008 es van acabar un 65,1 %, mentre que un 34,9 % s'estaven realitzant al finalitzar l'any.

Taula 23. Mediacions finalitzades

| | Mediacions | % |
|--------------|------------|-------|
| Sí | 246 | 65,1 |
| No | 132 | 34,9 |
| Total | 378 | 100,0 |

Font: Centre de Mediació

Es va obtenir informació del nombre de sessions d'un total de 231 mediacions, amb una mitjana del 3,2.

Taula 24. Nombre de sessions

| Mitjana | Mínim | Màxim | Mediacions |
|---------|-------|-------|------------|
| 3,2 | 1 | 8 | 231 |

Font: Centre de Mediació

Taula 25. Distribució de les sessions per mediació

| Sessions | Mediacions | % |
|--------------|------------|------|
| 1 | 34 | 14,7 |
| 2 | 55 | 23,8 |
| 3 | 67 | 29 |
| 4 | 27 | 11,7 |
| 5 | 16 | 6,9 |
| 6 | 26 | 11,3 |
| 7 | 5 | 2,2 |
| 8 | 1 | 0,4 |
| Total | 231 | 100 |

Font: Centre de Mediació

Respecte al nombre i la distribució de les sessions per mediació realitzada a petició directa de les parts, es van invertir majoritàriament tres sessions per cada mediació, seguides de dues i d'una sessió. El supòsit de vuit sessions –que supera el nombre màxim de sis sessions que fixa l'article 18 del Reglament de la Llei 1/2001- és singular i correspon a un expedient de mediació que es va tancar i reobrir posteriorment amb el mateix número i per tant es van acumular les sessions de la mediació inicial i de la segona part reoberta amb posterioritat. Es va considerar, ateses la identitat de les parts, del conflicte, i de la persona mediadora, que no es podia considerar una nova mediació.

Taula 26. Resultat segons el nivell d'acord

| | Freqüències | % |
|--------------------|-------------|------|
| Amb acord | 174 | 70,7 |
| Sense acord | 72 | 29,3 |
| Total | 246 | 100 |

Font: Centre de Mediació

Com mostra la taula, si se segreguen les mediacions a petició directa de les parts, sense procediment judicial obert, de les derivades judicialment, queda palès que la ràtio d'acords de les primeres està més de vint punts per sobre de les mediacions per derivació judicial (vid. taula 32)

C) Mediacions derivades judicialment i finalitzades a l'any 2008

Les dades i la informació que es presenta en aquest apartat relatiu al Centre de Mediació procedeixen de les actuacions de mediació realitzades, majoritàriament a instància de l'autoritat judicial i, en tot cas, amb un procediment judicial obert, excepte en aquells supòsits en què el jutge determina l'arxiu de l'expedient judicial però deriva el cas al Centre per tal que el conflicte subjacent sigui treballat des de la mediació.

C.1 Procés de mediació derivat judicialment

Taula 27. Durada del procés de mediació des de la data de la sol·licitud a la data de finalització

| | Mitjana | Mínim | Màxim | Mediacions |
|--|---------|-------|-------|------------|
| Dies des de la data de la sol·licitud a la data de finalització de la mediació | 58,7 | 5 | 352 | 183 |

Font: Centre de Mediació

La mitjana de dies des de la data de la sol·licitud, a instància de l'autoritat judicial, a la finalització, és marcadament inferior a la mitjana de dies en el cas de les mediacions realitzades a petició directa de les parts sense un procediment judicial obert que era de 103,6 dies de mitjana, envers els 58,7 dies de mitjana de la taula actual.

Aquesta acusada diferència de menys dies, en el cas de les mediacions derivades judicialment, respon a la necessitat de no demorar les mediacions que es realitzen amb un procediment judicial obert, per tal que la mediació no suposi una dilació dels terminis processals, ja que en la majoria de mediacions no se sol·licita al jutge la suspensió del procés judicial, sinó que la mediació avança de forma paral·lela a l'evolució del procés.

Com queda recollit en les taules anteriors, la durada màxima correspon a expedients de mediació que s'arxiven perquè les parts no l'han iniciat i, en canvi, més tard demanen que es torni a obrir, i es fa amb el mateix n.º d'expedient.

Taula 28. Durada del procés de mediació des de la data de l'inici fins a la data de finalització

| | Mitjana | Màxim | Mediacions |
|---|---------|-------|------------|
| Dies des de la data de l'inici de la mediació fins a la data de finalització de la mediació | 35,2 | 335 | 183 |

Font: Centre de Mediació

També en aquest cas la durada del procés de mediació, en si mateixa, és sensiblement inferior a la durada de la mediació realitzada sense un procediment judicial obert, que era de 59,1 dies en vers els 35,2 dies de mitjana de realització d'una mediació derivada judicialment. És fonamental dur a terme la mediació de forma àgil per no dilatar els terminis judicials. El jutge, en funció del resultat de la mediació, haurà de seguir amb la tramitació del procés i realitzar la vista oral, si la mediació acaba sense acords o amb acords parcials. No caldrà realitzar la vista oral si la mediació finalitza amb acords sobre tots els punts en discrepància.

D'altra banda, la durada màxima correspon a expedients de mediació en què s'ha demanat per les parts un canvi de mediador o a expedients en què el mateix mediador i les parts, en funció de diferents circumstàncies, demanen una suspensió del procés i la pròrroga del termini per finalitzar-la.

C.2. Resultat de les mediacions derivades judicialment

Taula 29. Mediacions finalitzades

| | Mediacions | % |
|-------|------------|-------|
| Sí | 183 | 78,9 |
| No | 49 | 21,1 |
| Total | 232 | 100,0 |

Font: Centre de Mediació

De les mediacions realitzades a instància judicial, corresponents a l'any 2008, es van finalitzar un 78,9 %, mentre un 21,1 % restaven pendents al finalitzar l'any.

Taula 30. Nombre de sessions

| Mitjana | Mínim | Màxim | Mediacions |
|---------|-------|-------|------------|
| 3,1 | 1 | 11 | 118 |

Font: Centre de Mediació

El nombre màxim de sessions corresponen a mediacions derivades per jutjats i realitzades per tècnics mediadors del Centre de Mediació en atenció a l'especificitat del cas.

Taula 31. Distribució de les sessions per mediació

| Sessions | Mediacions | % |
|----------|------------|------|
| 1 | 18 | 15,3 |
| 2 | 19 | 16,1 |
| 3 | 51 | 43,2 |
| 4 | 12 | 10,2 |

| Sessions | Mediacions | % |
|--------------|------------|------------|
| 5 | 6 | 5,1 |
| 6 | 10 | 8,5 |
| 8 | 1 | 0,8 |
| 11 | 1 | 0,8 |
| Total | 118 | 100 |

Font: Centre de Mediació

Respecte al nombre de sessions realitzades en les mediacions derivades judicialment, es constata que la majoria de mediacions s'han dut a terme en tres sessions, seguides de dues, d'una i de quatre, curiosament en el mateix ordre que en les mediacions realitzades a petició directa de les parts, sense cap procediment judicial obert. Per tant, la majoria d'aquestes mediacions va suposar, igualment, la realització d'una a quatre sessions. L'únic cas del màxim d'onze sessions, correspon a una mediació derivada per jutjats i realitzada directament per tècnics mediadors del Centre de Mediació en atenció a l'especificitat i la dificultat del cas.

Taula 32. Resultat segons el nivell d'acord

| | Freqüències | % |
|--------------------|-------------|------------|
| Amb acord | 87 | 47,5 |
| Sense acord | 96 | 52,5 |
| Total | 183 | 100 |

Font: Centre de Mediació

Com mostra la taula, la ràtio d'acords de les mediacions realitzades amb un procés judicial obert (47,5 %) és sensiblement inferior a la de les mediacions realitzades a petició directa de les parts sense un procediment judicial obert, en què la ràtio se situa sobre un 71 %. Queda palesa la major complexitat i dificultat d'aquest tipus de mediacions judicialitzades, que se situen 23 punts per sota en la ràtio d'acords respecte a les mediacions que es duen a terme sense cap procediment judicial obert. L'inici de la via judicial provoca un acusat deteriorament en les relacions entre les parts i una radicalització de les postures que dificulta greument la comunicació, el restabliment del diàleg i la possibilitat d'arribar a punts de consens.

D) Evolució del Centre de Mediació Familiar durant el període 2002-2009

Com s'ha assenyalat a l'inici, en seu de mediació familiar, a diferència d'altres àmbits, existeix un organisme de caràcter públic des de l'any 2002 que ha estat un motor

decisiu per la implantació de la mediació a Catalunya. S'ha considerat adient incorporar informació sobre les mediacions gestionades pel CMFC, des de la seva creació, perquè permet obtenir una imatge de la progressió de la institució.

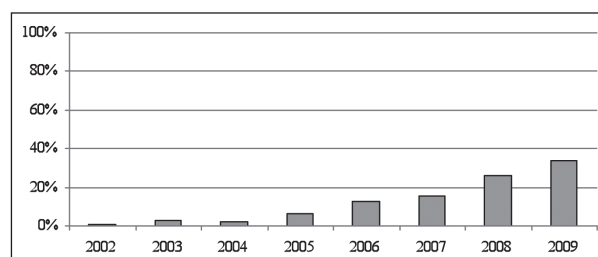
Taula 33. Evolució de mediacions i expedients oberts

| Any | Expedients oberts | Mediacions acabades |
|-------------|-------------------|---------------------|
| 2002 | 54 | 11 |
| 2003 | 242 | 57 |
| 2004 | 154 | 43 |
| 2005 | 495 | 110 |
| 2006 | 1003 | 212 |
| 2007 | 1245 | 295 |
| 2008 | 2107 | 429 |
| 2009 | 2730 | 699 |

Font: Centre de Mediació

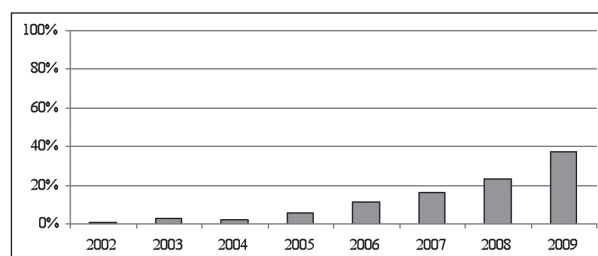
Respecte a les mediacions de l'any 2009, cal tenir en compte les 277 mediacions que estaven en procés al acabar l'any 2009 i que sumades a les 699 finalitzades suposen un total de 976 mediacions corresponents a l'any 2009.

Gràfic 2. Expedients oberts del CMFC durant el període 2002-2009



Font: Centre de Mediació

Gràfic 3. Mediacions del CMFC acabades durant el període 2002-2009



Font: Centre de Mediació

Com mostren la taula 33 i els gràfics 2 i 3, tant els expedients de mediació oberts com les mediacions finalitzades cada any han augmentat de forma constant i progressiva. Aquesta progressió positiva, únicament es va frenar en els resultats de l'any 2004 respecte als de l'any 2003 i cal explicar la causa. A l'any 2003, el Col·legi d'Advocats de Barcelona va posar en funcionament el primer Servei d'Orientació Mediatora, consistent en que una persona, dins del marc del Servei d'Orientació Jurídica (SOJ), informava als usuaris dels SOJ de la possibilitat d'acollir-se a la mediació i dels avantatges que això podia suposar per la gestió constructiva del seu conflicte.

La ubicació d'aquest informador de la mediació en un punt –el SOJ– tant freqüentat per usuaris que busquen una ajuda per la gestió del seu conflicte, va provocar un augment destacat dels casos arribats a mediació degut a que les persones, que precisament cerquen una resposta al seu conflicte, reben informació, no únicament sobre la intervenció d'un advocat, sinó també sobre la possibilitat de la mediació. L'any 2004, es va suprimir aquest punt d'informació sobre la mediació, tancament que va repercutir negativament en el nombre de casos que van arribar al Centre de Mediació. Aquest fet va posar de relleu la importància de fer arribar la informació directament a les persones en els punts on precisament aquestes acudeixen quan necessiten l'ajuda d'un professional per gestionar els seus conflictes. Va ser un bon aprenentatge, ja que a finals del mateix any 2004 es va signar un conveni entre el Col·legi d'Advocats de Barcelona i el Departament de Justícia per tal de reobrir el Servei d'Orientació Mediatora, aquesa vegada amb una persona depenent del propi Centre de Mediació. L'any 2005 es van signar convenis similars amb dotze Col·legis d'Advocats més, i l'any 2006 es van signar convenis de col·laboració amb els 14 Col·legis d'Advocats de Catalunya. Aquests convenis de col·laboració, entre el Departament de Justícia i cadascun dels Col·legis d'Advocats de Catalunya, han permès l'obertura de 29 Serveis d'Orientació Mediatora, que estan repartits per tot Catalunya i que funcionen en el marc dels respectius Serveis d'Orientació Jurídica, com ja ha estat explicat.

Els increments s'han produït, tant respecte a les sol·licituds de mediació, com respecte a les mediacions realitzades. Per bé que és evident la diferència numèrica entre sol·licituds i mediacions. Aquesta diferència és deguda a que cada sol·licitud dona lloc a l'obertura de l'expedient corresponent, amb l'establiment del contacte amb l'altra part. Aquest contacte suposa una tasca complexa, ja que es tracta d'informar a l'altra o altres parts de la possibilitat de la mediació, i de transmetre adequadament el seu valor i la funció imparcial del mediador, sense que afecti en absolut a qui

hagi estat primer en formular la petició. Traslladar aquesta convicció a l'altre part i motivar-la envers la mediació és una tasca molt important i no fàcil, com mostra la diferència entre el nombre de sol·licituds i el de mediacions efectivament realitzades, ja que és evident que una mediació no es pot dur a terme si no es compta amb l'acceptació de les parts implicades. A banda d'aquesta dificultat per dur a terme la mediació a partir d'una sol·licitud no conjunta, cal també esmentar el paper d'alguns lletrats que per desconfiança o desconeixement envers la figura de la mediació, la desaconsellen als seus clients. Benaudament, aquestes situacions són cada vegada menys freqüents, degut a l'interès creixent de l'advocacia per conèixer la mediació i facilitar-la. Per esvaïr aquesta desconfiança per part del col·lectiu, els lletrats poden assistir obertament a les sessions informatives amb els seus clients i estar en contacte amb la persona mediadora i amb el Centre de Mediació.

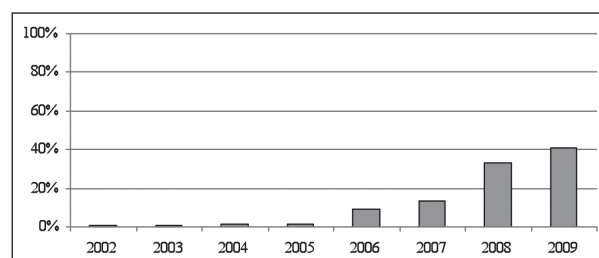
L'augment evident de les sol·licituds i de les mediacions que es ve produint des de l'any 2004 es correspon amb el progressiu coneixement de la figura, tant per part dels possibles usuaris, com dels tècnics i professionals que treballen les situacions de conflictes (jutges, jutges de pau, advocats, assistents socials, policia local, mossos d'esquadra, tècnics sanitaris...).

Taula 34. Derivacions judicials (2002-2009)

| Any | Nombre |
|------|--------|
| 2002 | 14 |
| 2003 | 18 |
| 2004 | 36 |
| 2005 | 33 |
| 2006 | 244 |
| 2007 | 370 |
| 2008 | 931 |
| 2009 | 1126 |

Font: Centre de Mediació

Gràfic 4. Derivacions judicials durant el període 2002-2009



Font: Centre de Mediació

Les derivacions judicials també han evolucionat de forma positiva, amb un augment molt considerable a partir de l'any 2006, com mostra la taula anterior. Aquest salt quantitatiu té el seu origen en l'experiència pilot que el "Consejo General del Poder Judicial" va iniciar aquest any en sis jutjats de Madrid, Barcelona, Sevilla, Màlaga, Palma de Mallorca i Pamplona. Aquesta experiència va ser coordinada per Pascual Ortuño, magistrat pioner en temes de mediació i en la derivació de casos. A Barcelona l'experiència pilot la va dur a terme el Jutjat de Família número 18 amb la magistrada Isabel Tomàs, que va iniciar-la amb total predisposició, amb el recolzament del Departament de Justícia a través del CMFC. En el marc d'aquesta experiència, al mateix edifici dels Jutjats de Família de Barcelona, es va obrir un Servei de Mediació amb una professional mediadora, Núria Villanueva, que informava en tots els supòsits que li enviaven els jutges, ja fos directament o amb cita prèvia, i realitzava les mediacions que requerien una actuació urgent, derivant les altres al llistat general de persones mediadores del Centre de Mediació.

L'experiència de l'any 2006 va suposar un impuls molt important per la mediació derivada des dels òrgans judicials, ja que va servir per millorar i agilitar la col·laboració entre els Jutjats i el Centre i per elaborar protocols de derivació al Centre de Mediació, que segons la Llei 1/2001 era l'òrgan receptor i facilitador de les mediacions derivades judicialment. Respecte a la implicació dels jutges i de les oficines judicials en la mediació es pot parlar d'un abans i d'un després de l'experiència de l'any 2006, ja que l'any 2009 són més de 60 els òrgans judicials que –amb major o menor mesura– estan derivant supòsits a mediació a partir de l'esmentada experiència i de les perspectives i vies de relació que va obrir entre l'espai judicial i la mediació.

Com a exemple, a part de les xifres de la gràfica, l'any 2009 el Centre de Mediació gestiona directament el Servei de Mediació als Jutjats de Barcelona, obert l'any 2006 i també als jutjats de l'Hospitalet i del Baix Llobregat. En col·laboració amb els corresponents Col·legis d'Advocats es facilita atenció mediadora als jutjats de Mataró, Terrassa, Granollers, Mollet, Sant Feliu de Llobregat, Martorell, Santa Coloma de Gramanet, Vilafranca del Penedès, Amposta (en aquests dos darrers casos, amb el suport del Consell Comarcal de l'Alt Penedès i del Montsià respectivament) El Prat, Gavà i Figueres.

3.2.2 Mediacions familiars realitzades durant l'any 2008 fora del marc del Centre de Mediació Familiar de Catalunya (CMFC)

Les dades següents es basen en la informació obtinguda a través de la mostra de persones que van respondre al qüestionari esmentat anteriorment.

A. Mediacions familiars acabades

Taula 35. Nivell d'acord en les mediacions familiars acabades

| | Freqüències | % |
|--------------------|-------------|-------|
| Amb acord | 415 | 73,1 |
| Sense acord | 153 | 26,9 |
| Total | 568 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

El nivell d'acords és similar als de les mediacions gestionades a través del Centre de Mediació. En ambdós casos es mouen dins dels paràmetres generals que s'obtenen en les mediacions no derivades judicialment.

Taula 36. Nombre de mediacions segons la relació entre les parts del conflicte

| | Freqüències | % |
|---|-------------|-------|
| Relació matrimonial o de parella | 269 | 62,9 |
| Relació pares/fills | 81 | 18,9 |
| Relació entre germans | 13 | 3,0 |
| Relació avis/néts | 8 | 1,9 |
| Altres relacions entre familiars | 57 | 13,3 |
| Sense dades | 140 | |
| Total | 568 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Com mostra la taula 36, la relació familiar predominant entre les parts que han dut a terme una mediació, és la de parella, seguida de les relacions paterno-filials. La preeminència dels casos de conflictes en la parella, sigui matrimonial o no, és evident tant en les mediacions gestionades pel Centre de Mediació com en les realitzades de forma privada, i es correspon amb el que ha estat el nucli conflictual de la mediació en el nostre país, amb el referent de la llei 1/2001.

Taula 37. Forma de realitzar les mediacions familiars

| | Freqüències | % |
|--|-------------|------|
| De forma particular | 320 | 63,9 |
| Contractat/ada per una empresa | 12 | 2,4 |
| Contractat/ada per una entitat pública | 86 | 17,2 |
| Contractat/ada per una associació sense ànim de lucre | 83 | 16,6 |

| | Freqüències | % |
|--------------------|-------------|-------|
| Sense dades | 67 | |
| Total | 568 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

La taula 37 mostra que la majoria de les mediacions referenciades en el qüestionari s'han realitzat de forma particular per les persones mediadores, que han entrat en contacte amb les parts, ja sigui de forma directa o a través de diferents professionals derivadors, com veurem en la taula següent. En una proporció menor estan les mediacions realitzades a l'empara d'una entitat pública o d'una associació sense ànim de lucre.

B. Procés de mediació: mediacions sol·licitades directament per les parts o derivades per un tercer

Taula 38. Mediacions segons l'origen

| | Freqüències | % |
|--|-------------|------|
| Sol·licitades directament per les parts | 266 | 46,9 |
| Derivades per advocats/ades | 40 | 7,0 |
| Derivades per psicòlegs/òlogues | 13 | 2,3 |
| Derivades per treballadors/ores socials | 32 | 5,6 |
| Derivades per escoles | 12 | 2,1 |
| Derivades per la policia local | 5 | 0,9 |
| Derivades d'altres professionals o organismes | 58 | 10,2 |
| Sense dades | 142 | 25 |
| Total | 568 | 100 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Les dades de la taula mostren que la majoria de les mediacions familiars no realitzades a l'empara del Centre de Mediació han estat sol·licitades directament per les parts i en segon lloc derivades per diferents professionals o organismes –sense que existeixi una preeminència determinant de cap d'ells–.

Taula 39. Mediacions en funció del nombre de persones mediadores

| | Freqüències | % |
|----------------------|-------------|------|
| Mediador únic | 386 | 68,0 |
| Comediació | 107 | 18,8 |

| | Freqüències | % |
|--------------------|-------------|------|
| Sense dades | 75 | 13,2 |
| Total | 568 | 100 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

La comediació, en conflictes familiars és encara poc freqüent, com mostra la taula anterior, ja que gairebé un 70 % de les mediacions de l'enquesta es van fer amb un únic mediador. No obstant, el percentatge 18,8 % de comediacions mostra una tendència que cal tenir en consideració, encara més si es té present que la llei 1/2001 no la contemplava. Es pot afirmar, a més, que en la pràctica augmentarà si arriben a mediació supòsits multiparts (per exemple, en relació a conflictes d'àmbit successori o en el si d'una empresa familiar), en que la comediació és gairebé imprescindible.

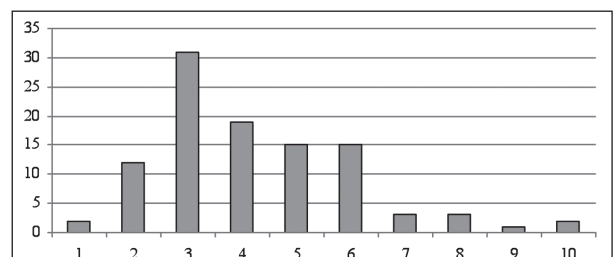
Taula 40. Nombre de sessions que ha realitzat la persona mediadora

| Mitjana | Moda | Mínim | Màxim |
|---------|------|-------|-------|
| 4,16 | 3 | 1 | 10 |

| Nombre de sessions | Freqüències |
|--------------------|-------------|
| 1 | 2 |
| 2 | 12 |
| 3 | 31 |
| 4 | 19 |
| 5 | 15 |
| 6 | 15 |
| 7 | 3 |
| 8 | 3 |
| 9 | 1 |
| 10 | 2 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Gràfic 5. Nombre de sessions que ha realitzat la persona mediadora



Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Aquí es tracta d'analitzar el nombre de sessions que ha comportat cada mediació finalitzada, ja sigui amb o sense acords. El nombre de sessions més usual per cada procés és de 3 com indica la taula, amb un màxim poc freqüent, de 10 sessions. Cal destacar que el nombre de 3 sessions, que és el més freqüent, coincideix amb el supòsit de les mediacions gestionades a través del Centre de Mediació, tant si es tracta de mediacions realitzades a petició directa de les parts, com derivades d'una instància judicial.

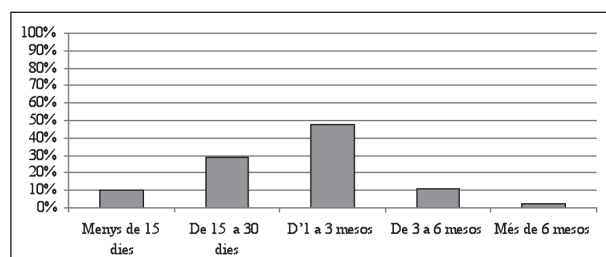
La durada mitja per sessió de mediació és d'1 hora 58 minuts. Aquesta durada mitja per sessió de és superior al màxim de 90 minuts que indica l'article 18 del Reglament de la Llei 1/2001 de 15 de març de mediació familiar de Catalunya, però està dins dels paràmetres de temps que generalment s'entenen com acceptables per situar una sessió. La informació és adient per l'elaboració del reglament de la LMADP, perquè cabria pensar, atesa l'experiència contrastada, en situar la durada màxima de les sessions de l'anomenada mediació pública en 120 minuts, és a dir, possibilitar una durada més àmplia, que no és coercitiva, atès el marge d'actuació del mediador, però que podria ser útil.

Taula 41. Temps promig de durada des de l'inici fins al final de la mediació

| | Freqüències | % |
|------------------|-------------|--------------|
| Menys de 15 dies | 10 | 10,0 |
| De 15 a 30 dies | 29 | 29,0 |
| D'1 a 3 mesos | 48 | 48,0 |
| De 3 a 6 mesos | 11 | 11,0 |
| Més de 6 mesos | 2 | 2,0 |
| Total | 100 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Gràfic 6. Temps promig de durada des de l'inici fins al final de la mediació



Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

El temps promig és d'un a tres mesos. La durada de tot el procés de mediació es correspon plenament amb el que disposa l'article 18.4 del Reglament de la Llei 1/2001 de 15 de març de mediació familiar de Catalunya, que estableix que en el termini de tres mesos s'han de celebrar les sessions previstes llevat causa justificada. Aquesta correspondència és especialment rellevant si tenim present que, en tractar-se de mediacions privades, no existeix una subjecció als terminis reglamentaris i prova les simetries fàctiques entre les dues vies.

La taula següent mostra que la majoria de les mediacions contemplades en el qüestionari s'han realitzat de forma retribuïda, encara que cal esmentar que en un nombre considerable de casos es contesta que, en ocasions, s'han realitzat també de forma gratuïta, possiblement en el marc d'alguna ONG o institució social d'interès públic o amb finalitat formativa.

Taula 42. Remuneració de la persona mediadora

| | Freqüències | % |
|-------------------------------------|-------------|------------|
| Sí | 68 | 66,6 |
| No | 14 | 13,7 |
| En alguns casos sí i en d'altres no | 20 | 19,7 |
| Total | 102 | 100 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

3.2.3 Anàlisi comparativa entre les mediacions familiars realitzades l'any 2008 a través del CMFC i les no gestionades a través del Centre

Per fer una anàlisi comparativa entre les dades de les mediacions gestionades a través del Centre de Mediació del Departament de Justícia i les dades de les mediacions realitzades en un entorn diferent del Centre de Mediació, cal prendre en consideració les dades de les mediacions gestionades pel Centre a petició directa de les parts de l'apartat B) per tal que la comparativa sigui equilibrada i treballi sobre el mateix tipus de situacions que es donen en les mediacions instades directament per les parts, sense derivació judicial.

Respecte al tipus de relació entre les parts, en ambdós casos, es posa de manifest que el tipus de problemàtiques més tractades en mediació familiar, en general, són les que afecten a les relacions matrimonials o de parella. En el cas de les mediacions realitzades fora del Centre, el següent

tipus de relacions més treballades en mediació a l'àmbit familiar són les que es donen entre pares i fills. Segons la Llei 1/2001 de mediació familiar, aquests supòsits restaven fora de l'abast de les mediacions gestionades pel Centre de Mediació, per aquest motiu, és un tipus de relació que no apareix en l'estadística dels casos treballats a través del Centre.

Respecte a l'execució de la mediació, segons l'enquesta, un 68 % de les mediacions no gestionades pel Centre es van fer amb un mediador únic i un 18,8 % en comediació, percentatge destacat que cal tenir en consideració ja que podria significar un canvi de tendència en l'execució de les mediacions. La Llei 1/2001 de mediació familiar no contemplava la comediació i per tant, formalment l'any 2008 les mediacions del Centre no es feien en comediació, però en la pràctica, són nombroses les mediacions que s'han dut a terme per més d'un mediador, sobretot en cas de mediadors novells, que requereixen el suport d'un company més expert o en mediacions multipartes amb cinc o més persones, en les quals és totalment recomanable que la mediació sigui conduïda per dos professionals. Tot i els avantatges de la comediació (treball compartit per dos professionals que es complementen i recolzen mútuament, possibilitat de combinar la diversitat de gènere i la de procedència professional dels mediadors, que és una fórmula imprescindible en cas de més de cinc o sis participants...), en l'àmbit familiar no és la manera d'execució més usual, possiblement perquè pot suposar un increment del cost de la mediació i perquè, en tot cas, cal que els comediadors es posin d'acord, coordinin les seves respectives intervencions i marquin estratègies conjuntes respecte a l'abordatge del cas i a la seva relació amb les parts.

Pel que fa al nombre de sessions, en el cas de les mediacions gestionades fora del Centre, la mitjana de sessions realitzades se situa en 4,16 amb una moda de 3 sessions i un màxim de 10; en els casos gestionats pel Centre, coincideix en tres com a nombre de sessions més freqüent, però baixa a 3,2 respecte a la mitjana i a 8 com a nombre màxim de sessions.

Respecte al temps de durada de les mediacions, és similar, ja que les gestionades pel Centre, sense expedient judicial obert, es realitzen en una mitjana de 59 dies, les mediacions amb procediment judicial obert en una mitjana de 35 i les que es duen a terme fora del Centre, en un 48 % es fan de 30 a 60 dies.

Cal destacar que el nivell d'acords en ambdós casos és similar, les mediacions familiars gestionades de forma privada per les persones mediadores, obtenen, segons l'enquesta realitzada, una ràtio d'acords d'un 73,1 % i les mediacions gestionades pel Centre, en les mateixes circumstàncies de petició directa de les parts, se situen en un 70,7 %.

3.3 El perfil dels mediadors

Fixades les característiques de les mediacions desenvolupades a Catalunya, el següent pas és situar el perfil dels professionals de la mediació. La informació s'ha estructurat, en primer lloc, en base a la informació general que subministraven tant el Registre del CMFC com el qüestionari que el mateix Centre va enviar als mediadors, i atenent als professionals que, d'acord amb la base de dades sobre mediacions del centre, havien efectivament intervingut en mediacions durant l'any 2008.

3.3.1 El perfil dels mediadors

Respecte a les dades generals de fixació del perfil abstracte –sexe, nacionalitat, llicenciatura– s'ha destacat la informació que subministrava el qüestionari, malgrat que havia respost un nombre menor al de mediadors inscrits al Registre del CMDC, per la voluntat de tenir una informació general lligada a una única font. Tot i tot, la informació d'alguns apartats es completa amb la que subministra el registre de mediadors, amb la finalitat de mostrar el major nombre de dades possible.

A) Edat, sexe i nacionalitat

Com s'ha indicat *supra*, les dades següents provenen de la informació facilitada per la mostra extreta del qüestionari que va ser enviat a les persones mediadores inscrites en el Registre de mediació del Centre, als Col·legis professionals vinculats a la mediació i a d'altres professionals mediadors no registrats en el Centre de Mediació.

Taula 43. Edat de les persones mediadores

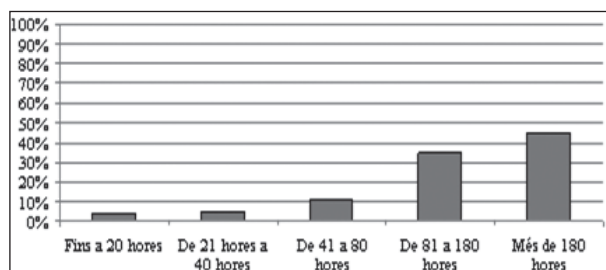
| Mitjana | Moda | Edat Mínima | Edat Màxima | Mediadors |
|---------|---------|-------------|-------------|-----------|
| 44 anys | 42 anys | 24 anys | 69 anys | 250 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Taula 44. Trams d'edat de les persones mediadores

| Trams d'edat | Freqüències | % |
|-----------------|-------------|-------|
| Fins a 35 anys | 25 | 10,0 |
| De 36 a 45 anys | 126 | 50,4 |
| De 46 a 55 anys | 75 | 30,0 |
| Més de 55 anys | 24 | 9,6 |
| Total | 250 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Gràfic 7. Trams d'edat de les persones mediadores

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Les dades relatives a l'edat mostren que la mediació, com a activitat professional, es pot desenvolupar al llarg d'un període vital molt ampli, ja que inclou a persones des de 24 anys fins a gairebé setanta anys. No obstant això l'etapa més freqüent (80%) coincideix amb la forquilla de 36 a 55 anys (42 anys de mitjana).

Taula 45. Sexe de les persones mediadores

| Sexe | Freqüències | % |
|--------------|-------------|--------------|
| Home | 70 | 25,1 |
| Dona | 209 | 74,9 |
| Total | 279 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Les dades de l'enquesta respecte al sexe de les persones mediadores venen a confirmar una percepció molt generalitzada i patent en els fòrums on coincideixen habitualment les persones mediadores: la majoria de persones que treballen en mediació familiar són del gènere femení (74,9%) –i que es correspon amb la informació que subministra el registre del CMFC: 74,06% dones i 25,94 % homes–. En un futur anàlisi –que no correspon realitzar al present treball– caldria estudiar la causa d'aquesta realitat, i si es deu a l'especial sensibilitat femenina envers tot el que significa treballar en activitats de calatge social vinculades a la recerca de pau o a les relacions familiars i, en canvi, el gènere no és tant significatiu en altres tipus de mediacions.

Taula 46. Nacionalitat de les persones mediadores

| Nacionalitat | Freqüències | % |
|--------------|-------------|--------------|
| Espanyola | 260 | 97,4 |
| Estrangera | 7 | 2,6 |
| Total | 267 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Les dades sobre la nacionalitat ofereixen, en aquest moment, una clara superioritat numèrica a les persones mediadores de nacionalitat espanyola, encara que aquest 2.6 % d'altres nacionalitats, suposa l'inici de la incorporació a la tasca mediadora de persones vingudes d'altres països. Possiblement aquesta serà una tendència de futur que evolucioni de forma creixent fins que el col·lectiu dels professionals mediadors respongui a la realitat social que és molt més rica i diversa del que mostra la taula en aquest moment. S'ha de tenir present, no gensmenys, que el nombre de mediadors d'altres nacionalitats registrats al CMFC, és del 0,5 %, dada que, en ser contrastada amb la taula 45, porta a deduir que hi ha un nombre significatiu de mediadors estrangers que operen en l'àmbit estrictament privat.

B) Formació específica en mediació

Taula 47. Titulació de la formació en mediació de les persones mediadores

| Titulació | Freqüències | % |
|--------------|-------------|--------------|
| Curs | 100 | 50,8 |
| Post-grau | 49 | 24,9 |
| Màster | 28 | 14,2 |
| Diploma | 3 | 1,5 |
| Altres | 17 | 8,6 |
| Total | 197 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

El títol de la formació específica únicament es pot considerar representatiu si va lligat a la qualitat i quantitat de la dita formació. En aquest sentit, es podria establir un escalat en quant a la durada de l'oferta formativa, que aniria des de la major extensió en hores formatives del "Màster o Mestratge" a "d'altres titulacions" de durada menor i indeterminada. Dins d'aquestes diferents titulacions, la de "Curs" és la més usual i respon generalment a dues-centes hores de formació, si es tracta dels cursos homologats pel Centre de Mediació, en base a l'establert per la normativa de la Llei 1/2001 de Mediació Familiar de Catalunya, encara que en el període transitori de la Llei (any 2001/2002) es van dur a terme cursos de vuitanta hores sobre mediació i de vint hores sobre la Llei 1/2001 de mediació. El títol de "Postgrau" comporta, generalment, entre cent-cinquanta i dues-centes hores i el "Màster o Mestratge" 300 hores formatives o més.

La majoria destacada de titulacions de "Curs" "Postgrau" i "Màster" permet fer una lectura positiva en quant

al nivell de la formació específica de les persones mediadores que han respost a l'enquesta.

Taula 48. Universitat o institució responsable del curs més rellevant en mediació

| Universitat o Institució | Freqüències | % |
|---|-------------|--------------|
| Universitats | 54 | 35,8 |
| Consell Advocacia Catalana | 34 | 22,5 |
| Col·legis Advocats de Catalunya | 44 | 29,1 |
| Col·legi Psicòlegs de Catalunya | 10 | 6,6 |
| Col·legi Diplomats en Treball Social de Catalunya | 8 | 5,3 |
| Col·legi Educadors/ores Socials de Catalunya | 1 | 0,7 |
| Total | 151 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

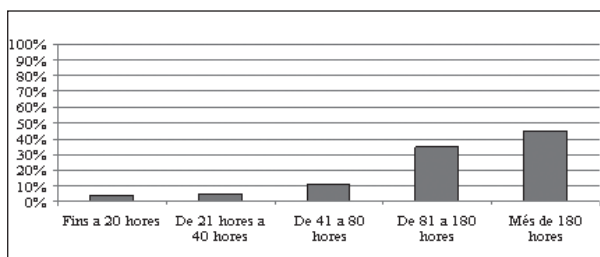
Les dades d'aquesta taula faciliten el coneixement de les institucions que s'estan dedicant a la formació específica en mediació i la seva freqüència permet establir les institucions en les quals varen realitzar la formació la majoria de les persones que han contestat al qüestionari. Més del cinquanta per cent han realitzat la seva formació mediadora en una universitat, seguits dels qui ho han fet en el marc dels Col·legis d'Advocats, del Col·legi de Psicòlegs i del de Diplomats en Treball Social.

Taula 49. Taula d'hores de formació en mediació per persona mediadora

| Mitjana | Moda | Total | Mínim | Màxim |
|---------|------|---------|-------|-------|
| 198,55h | 200h | 39.710h | 0 | 1200 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

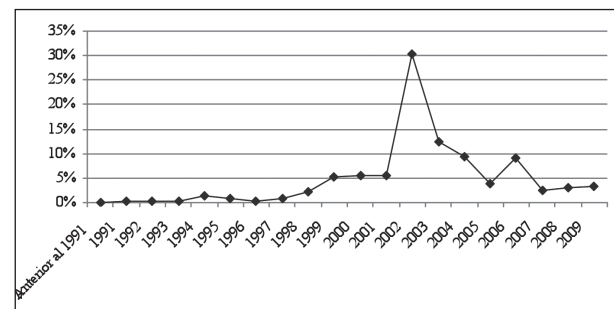
Gràfic 8. Trams d'hores de formació en mediació per persona mediadora



Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

La informació que facilita el gràfic 8 confirma les dades relatives a la titulació específica de les persones mediadores i permet extreure una valoració positiva respecte a la seva formació, ja que una destacada majoria (44,5%) han realitzat una formació específica en mediació de més de 180 hores i únicament un 4,5% manifesta una formació mínima de fins a 20 hores.

Gràfic 9. Any en què les persones mediadores van acabar la formació en mediació



Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

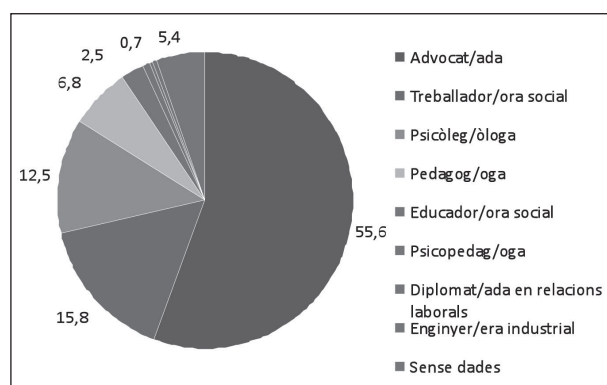
En la taula 49 i els gràfics 8 i 9 podem veure que l'any més freqüent és el 2002 i el període de major formació es concentra entre els anys 2002-2004. La interpretació d'aquestes dades va lligada a l'aprovació de la Llei 1/2001 de 15 de març de mediació familiar de Catalunya, que va ser la primera llei de mediació a Catalunya i a Espanya, i a la creació, en virtut de la llei, del Centre de Mediació Familiar de Catalunya a l'any 2002.

L'aprovació d'aquesta llei, del seu Reglament i l'inici del funcionament del Centre de Mediació Familiar de Catalunya del Departament de Justícia, van suposar un important impuls per la mediació a Catalunya. Aquests esdeveniments van contribuir a la creació d'unes expectatives professionals optimistes al voltant de la mediació que van despertar, alhora, l'interès envers la mediació de molts professionals del món del dret, la psicologia, el treball i l'educació social i la pedagogia. Aquests professionals, als quals la Llei 1/2001 atribuïa la possibilitat de ser reconeguts com a mediadors, si complien la resta de requisits, van creure que la mediació podia ser una bona opció professional i en conseqüència van iniciar, en aquest període, la seva formació específica amb l'objectiu de convertir-se en mediadors professionals. Aquesta primera formació en mediació va ser organitzada per diferents universitats i pels cinc col·legis professionals que la llei 1/2001 va vincular a la mediació.

La realitat i la incidència pràctica de la mediació no va respondre a les expectatives que s'havien creat, i en con-

seqüència, davant la manca de peticions de mediació i l'evidència que, en aquell moment, no es podia considerar encara una opció professional, l'any 2003 va baixar de forma patent el nombre de persones interessades i, en conseqüència, diversos Cursos i Postgraus de formació específica es van suspendre per manca d'alumnes durant els anys 2004 i 2005.

Gràfic 10. Formació bàsica de les persones mediadores



Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

El gràfic 10 mostra una clara preeminència de persones mediadores que parteixen del dret com a formació de base, encara que és important remarcar que gairebé un 47 % procedeixen d'altres sectors, en especial de la psicologia i del treball social. Aquesta preeminència de juristes es també patent en altres països en els que fins i tot s'arriba a exigir que la persona mediadora estigui formada en dret per poder actuar com mediadora. Els advocats han estat els professionals que, com a tals, tradicionalment, s'han dedicat a la gestió dels conflictes i a les temàtiques relacionades amb les discrepàncies i la contraposició d'interessos entre les persones. Una proporció molt semblant s'adverteix a partir del Registre del CMFC (vid. Taula 59).

Es pot considerar que la irrupció d'altres professionals en l'àmbit de la gestió de conflictes, suposa una novetat i pot ser el principi d'una nova forma no pròpiament jurídica d'enfocar el tractament i la gestió dels conflictes. Estem en els inicis d'un canvi que està portant a d'altres professionals interessats a actuar en aquest sector tradicionalment acotat per advocats.

El gràfic mostra la petita incidència de professionals d'altres col·lectius diferents als cinc inicials (advocats, psicòlegs, educadors, treballadors socials i pedagogs). La Llei 1/2001 de mediació familiar de Catalunya, establia, com a condició imprescindible per poder estar habilitats

al Centre de Mediació, la de pertànyer a un d'aquests col·lectius. No obstant, fora del Centre de Mediació, d'altres professionals sempre han pogut exercir la mediació sense estar habilitats, ni pertànyer a cap dels cinc col·lectius professionals que reconeix la Llei 1/2001.

Taula 50. Grau de formació de les persones mediadores

| Grau | Freqüències | % |
|---------------|-------------|------|
| Llicenciatura | 128 | 80 |
| Diplomatura | 23 | 14,4 |
| Doctor | 2 | 1,2 |
| Altres | 7 | 4,4 |
| Total | 160 | 100 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

En clara correspondència amb el gràfic anterior la majoria de persones mediadores han realitzat estudis de llicenciatura. Segons la taula següent, la seva formació ha estat majoritàriament cursada a la Universitat de Barcelona i a la Universitat Autònoma, que estan ubicades en la zona geogràfica que compta amb la major densitat de població de Catalunya i amb l'oferta formativa més àmplia.

Segons les dades obtingudes, la Universitat de Barcelona és la que ha format a la majoria de les persones mediadores que han contestat l'enquesta: el Màster de mediació de Les Heures, organitzat per la Fundació Bosch Gimpera de la Universitat de Barcelona i dirigit per Salvador Puntès, va ser un dels primers estudis de capaciació en mediació que es van organitzar a Barcelona, en la dècada dels anys 90. Anteriorment altres institucions de prestigi, com el mateix Hospital de Sant Pau ja tenien cursos de formació en mediació, encara que en el cas de Sant Pau, la formació en mediació estava més vinculada a l'entorn de la psicologia i de la teràpia sistèmica, oferint la possibilitat de realitzar pràctiques reals de mediació amb usuaris que acudien a l'Hospital.

Taula 51. Centre universitari de formació de les persones mediadores

| Universitat | Freqüències | % |
|---|-------------|------|
| Universitat de Barcelona (UB) | 140 | 53,6 |
| Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) | 60 | 23,0 |
| Universitat de Lleida (UDL) | 14 | 5,4 |
| Universitat Rovira i Virgili (URV) | 11 | 4,2 |

| Universitat | Freqüències | % |
|--|-------------|------------|
| Universitat Nacional Educació a Distància (UNED) | 6 | 2,3 |
| Escola Universitària de Treball Social | 5 | 2,0 |
| Universitat de Girona (UDG) | 4 | 1,5 |
| Universitat Ramon Llull | 4 | 1,5 |
| Universitat Pompeu Fabra | 1 | 0,4 |
| Altres | 16 | 6,1 |
| Total | 261 | 100 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

C) Experiència en mediació

Taula 52. Experiència en la mediació com a persona mediadora

| | Freqüències | % |
|-------------------|-------------|--------------|
| Amb experiència | 253 | 90,7 |
| Sense experiència | 26 | 9,3 |
| Total | 279 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Les persones que han contestat al qüestionari manifesten tenir, majoritàriament, experiència pràctica en mediació i per tant el seu coneixement de la figura no és merament a nivell teòric.

Taula 53. Experiència en mediació familiar

| | Mediacions | % |
|--------------|------------|--------------|
| Sí | 107 | 44,4 |
| No | 134 | 55,6 |
| Total | 241 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

La taula anterior de les persones mediadores que han contestat el qüestionari fa referència únicament a les mediacions de tipus familiar, per tant pot donar-se que part de les persones que afirmen no tenir experiència en mediació familiar, sí que la tinguin en d'altres camps de la mediació.

Taula 54. Nombre de mediacions familiars

| Total mediacions | Mitjana | Moda | Màxim |
|------------------|---------|------|-------|
| 568 | 5,5 | 3 | 30 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

| | Freqüències | % |
|----------------------|-------------|------------|
| Cap | 3 | 2,9 |
| D'1 a 5 mediacions | 72 | 69,2 |
| De 6 a 10 mediacions | 14 | 13,5 |
| D'11 a 20 mediacions | 11 | 10,6 |
| Més de 20 mediacions | 4 | 3,8 |
| Total | 104 | 100 |

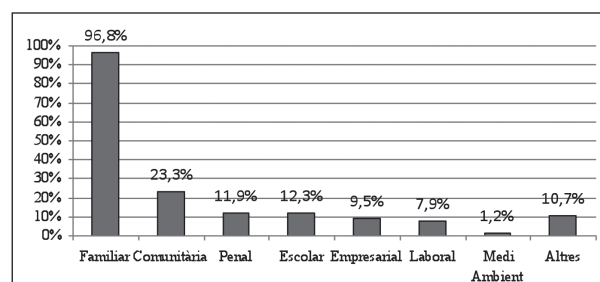
Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Les taules anteriors posen de manifest que la majoria de les persones mediadores que tenen experiència en el camp de la mediació familiar, han realitzat d'una a cinc mediacions d'aquest tipus; no és un nombre molt elevat, però significa que disposen ja d'una experiència pràctica mínimament contrastada.

D) Àmbits d'actuació i número de mediacions

Sota aquest epígraf s'intenta conèixer si es dona una diversitat de camps de mediació en què treballen les persones mediadores que han contestat el qüestionari, o si ans al contrari, aquests professionals es concentren en un o dos camps concrets.

Gràfic 11. Àmbits d'actuació com a persona mediadora



Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Com en la majoria d'altres països, la mediació, tant a nivell teòric com pràctic o amb reconeixement legislatiu, va fer la seva entrada a través de l'àmbit de la família i per tant és en aquest sector on continua tenint una actuació més significativa, seguit de l'àmbit comunitari, que està adquirint un creixement progressiu i un protagonisme destacat en els darrers anys.

Taula 55. Total de mediacions realitzades com a persona mediadora

| | Freqüències | % |
|----------------------|-------------|--------------|
| Fins a 5 mediacions | 109 | 43,8 |
| De 5 a 20 mediacions | 80 | 32,1 |
| Més de 20 mediacions | 60 | 24,1 |
| Total | 249 | 100,0 |

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

La taula mostra que les persones mediadores, que han contestat el qüestionari, manifesten tenir experiència en mediació. Un 43 % han realitzat poques mediacions, però un 55% per cent, disposen d'una experiència pràctica de més de cinc mediacions que poden ser de diferents matèries.

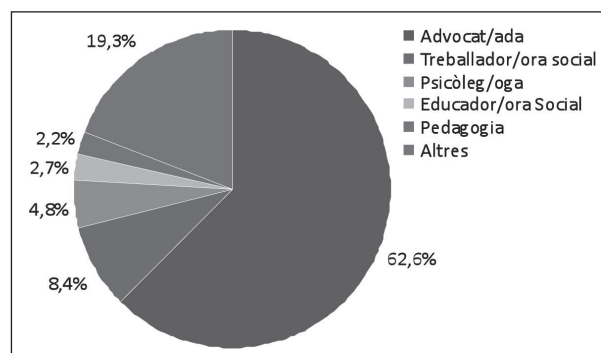
Taula 56. La mediació com a activitat principal de la persona mediadora

| | Freqüències | % |
|--------------|-------------|------------|
| Sí | 25 | 9,9 |
| No | 227 | 90,1 |
| Total | 252 | 100 |

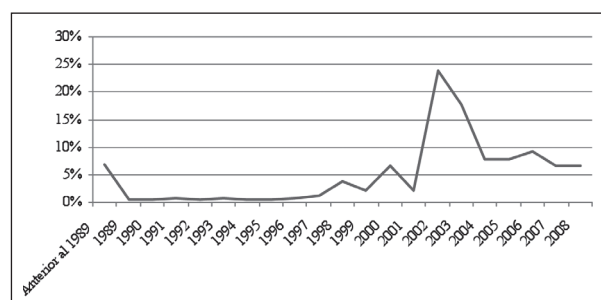
Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Tanmateix, la mediació, encara que en constant consolidació, parteix d'un feble nivell d'implantació social i per això es pot considerar una activitat professional poc desenvolupada, ja que únicament permet viure'n a una minoria. Una majoria de persones que es consideren mediadores familiars, compaginen l'activitat de mediació amb d'altres activitats més lucratives que els permeten un nivell d'ingressos suficients per viure, tot i que també pot haver-hi persones que prefereixen no dedicar-se a la mediació de forma exclusiva. Potser la recent creació de més de cent serveis de mediació d'àmbit local pugui contribuir a un canvi de tendència.

La informació relativa a l'activitat principal de la persona mediadora, que proporciona aquesta taula es correspon, de forma lògica, amb la del gràfic 9 relatiu a la formació bàsica d'origen de les persones mediadores. Un 62,6 % exerceix d'advocat.

Gràfic 12. Activitat principal de la persona mediadora

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Gràfic 13. Any d'inici de l'activitat de la persona mediadora

Font: Qüestionari enviat pel Centre de Mediació amb recull de dades efectuat per la Fundació Carles Pi i Sunyer.

Com mostra el gràfic n. 12, l'inici d'una incipient activitat mediadora a Catalunya se situa en la dècada dels anys 80, abans que s'organitzessin, a la dècada dels 90, els primers cursos especialitzats de mediació. L'interès per aquesta figura va portar a què professionals de diferents disciplines, que havien conegut la mediació a través de llibres, documents i experiències d'altres països, comencessin a parlar i a introduir-la en els seus respectius entorns professionals (advocats, psicòlegs, jutges...).

A partir de finals de la dècada dels noranta, l'evolució en l'inici de l'activitat de les persones mediadores, es correspon amb la informació que ofereix la taula relativa a l'any en què les persones mediadores van acabar la formació específica en mediació. La tendència que explicita, va relacionada amb l'entrada en vigor, al desembre de l'any 2001, de la Llei 1/2001 de 15 de març de mediació familiar de Catalunya. En resposta al reconeixement legislatiu que la llei va atorgar a la mediació, un nombre significatiu de persones van realitzar la seva formació du-

rant el curs 2001/2002 i en acabar, van demanar la seva habilitació al Centre de Mediació Familiar de Catalunya, creat al mateix any 2002, iniciant, per tant de forma oficial, la seva activitat com mediadors a l'empareda de la Llei, en moltes ocasions, en el marc del Centre de Mediació.

3.3.2 Perfil de les persones mediadores que han realitzat les mediacions del Centre de Mediació l'any 2008

Sota aquest epígraf es presenten, en base a la informació facilitada pel Centre de Mediació del Departament de Justícia, les característiques personals dels mediadors que van realitzar les mediacions gestionades pel Centre de Mediació al decurs de l'any 2008

Taula 57. Persones mediadores que han intervingut

| | Nombre de persones mediadores que han intervingut | Mitjana de mediacions per cada persona mediadora |
|----------------------------|---|--|
| Persones mediadores | 382 | 1,5 |

Font: Centre de Mediació

Taula 58. Nombre de mediacions que han realitzat les persones mediadores

| Nombre de mediacions | Persones mediadores | % |
|----------------------|---------------------|------|
| 1 | 286 | 74,9 |
| 2 | 69 | 18,1 |
| 3 | 17 | 4,4 |
| 4 | 6 | 1,6 |
| 5 | 1 | 0,3 |
| 6 | 1 | 0,3 |
| 36* | 1 | 0,2 |
| 40* | 1 | 0,2 |
| Total | 382 | 100 |

Font: Centre de Mediació

La majoria de persones mediadores, casi un 75 %, que van dur a terme mediacions del Centre durant l'any 2008 només en van realitzar una. Un 18 % en van realitzar dues. La taula mostra que dues persones van realitzar 36 i 40 mediacions, respectivament. Aquestes mediacions van ser derivades per jutjats i els mediadors són tècnics del mateix Centre de Mediació que van assolir-les en atenció a l'especificitat del cas i als terminis

breus de temps des de la derivació a l'assenyalament de la vista del judici. Justament, per superar aquesta situació, el Centre de Mediació va promoure la formació d'un equip de mediadors especialitzats en l'àmbit judicial l'any 2009, una iniciativa que ha donat lloc a un equip amb formació específica format per 175 persones mediadores de diferents punts de Catalunya. Difícilment es repetirà, doncs, aquesta concentració de mediacions en dos tècnics del Centre, produïda l'any 2008.

Taula 59. Profesió de la persona mediadora que ha participat en cada mediació

| | Mediacions | % | Mediadors inscrits en el Registre del Centre de Mediació l'any 2008 | % |
|-------------------------------|------------|------|---|------|
| Advocat/ada | 329 | 56,1 | 746 | 49,8 |
| Psicòleg/òloga | 142 | 24,2 | 155 | 10,3 |
| Treballador/ora social | 59 | 10,1 | 304 | 20,3 |
| Educador/ora | 41 | 7,0 | 239 | 16,0 |
| Pedagog/oga | 15 | 2,6 | 54 | 3,6 |
| Total | 586 | 100 | 1498 | 100 |

Font: Centre de Mediació

Les taules mostren la relació entre la professió de base de la persona mediadora i les mediacions realitzades per cada col·lectiu. El col·lectiu de mediadors provinents de l'advocacia és el que ha realitzat més mediacions durant l'any 2008, i és alhora el col·lectiu professional més nombrós. La relació és proporcional i se situa al voltant del 50 %.

El col·lectiu professional dels psicòlegs ha estat el segon en quant a nombre de mediacions realitzades, però en canvi és el quart respecte al nombre de professionals inscrits en el Registre del Centre, superant el col·lectiu de treballadors i d'educadors socials, que ocupen el segon i tercer lloc, respectivament.

Aquest desequilibri es produeix bàsicament per la dificultat que tenen els treballadors socials i els educadors de disposar d'un espai on realitzar les mediacions. Aquest és un factor important, ja que les mediacions que deriva el Centre són realitzades pels professionals de forma independent i en un espai propi. Finalment, el col·lectiu de pedagogs és el que ha realitzat menys mediacions, dada proporcional al nombre de mediadors pedagogs inscrits. És el col·lectiu menys nombrós. Cal

tenir en consideració que els mediadors són designats pel mateix Centre a petició de les parts, que poden escollir la persona medidora. Si les parts no escullen el mediador, el Centre fa la designació en funció del partit judicial i del nombre d'ordre de les persones medidores dins el Registre.

Taula 60. Total de persones medidores per sexe

| | Freqüències | % |
|--------------|-------------|-------|
| Dona | 289 | 75,7 |
| Home | 93 | 24,3 |
| Total | 382 | 100,0 |

Font: Centre de Mediació

Les xifres de la taula, respecte al sexe de les persones medidores que han realitzat les mediacions del Centre durant l'any 2008, coincideixen, bàsicament, amb les que presenta la gràfica relativa al sexe de les persones medidores, a Catalunya, segons l'enquesta. Si les persones medidores dones suposen un 74,9 %, de les persones medadors que varen contestar el qüestionari, les medidores dones que han realitzat les mediacions del Centre l'any 2008 suposen un 75,7 % del total de persones medidores que han realitzat les mediacions del Centre durant l'any 2008.

4 Anàlisi qualitativa: l'experiència de la mediació familiar

4.1 Diagrama del procés de mediació familiar

El diagrama de flux distingeix tres fases: premediació, mediació i postmediació. Tal i com ja ha estat exposat, cal diferenciar la mediació d'accés directe, i la mediació de derivació judicial, que presenten algunes diferències quant al seu respectiu procés. En les seccions anteriors, hem descrit les dades estadístiques de què disposem. En aquesta secció, completarem les dades mitjançant el resultat de les entrevistes a mediadors professionals i el grups focal realitzats per conèixer l'experiència de la mediació familiar. Finalment, en l'apartat núm. 5, descriurem els resultats de l'estudi de satisfacció de les parts que avalua en part la labor realitzada en el CMFC.

4.2 Anàlisi qualitativa: grup focal i entrevistes

4.2.1 La mediació i la seva implementació a Catalunya: resultats del grup focal realitzat amb mediadors familiars experts.

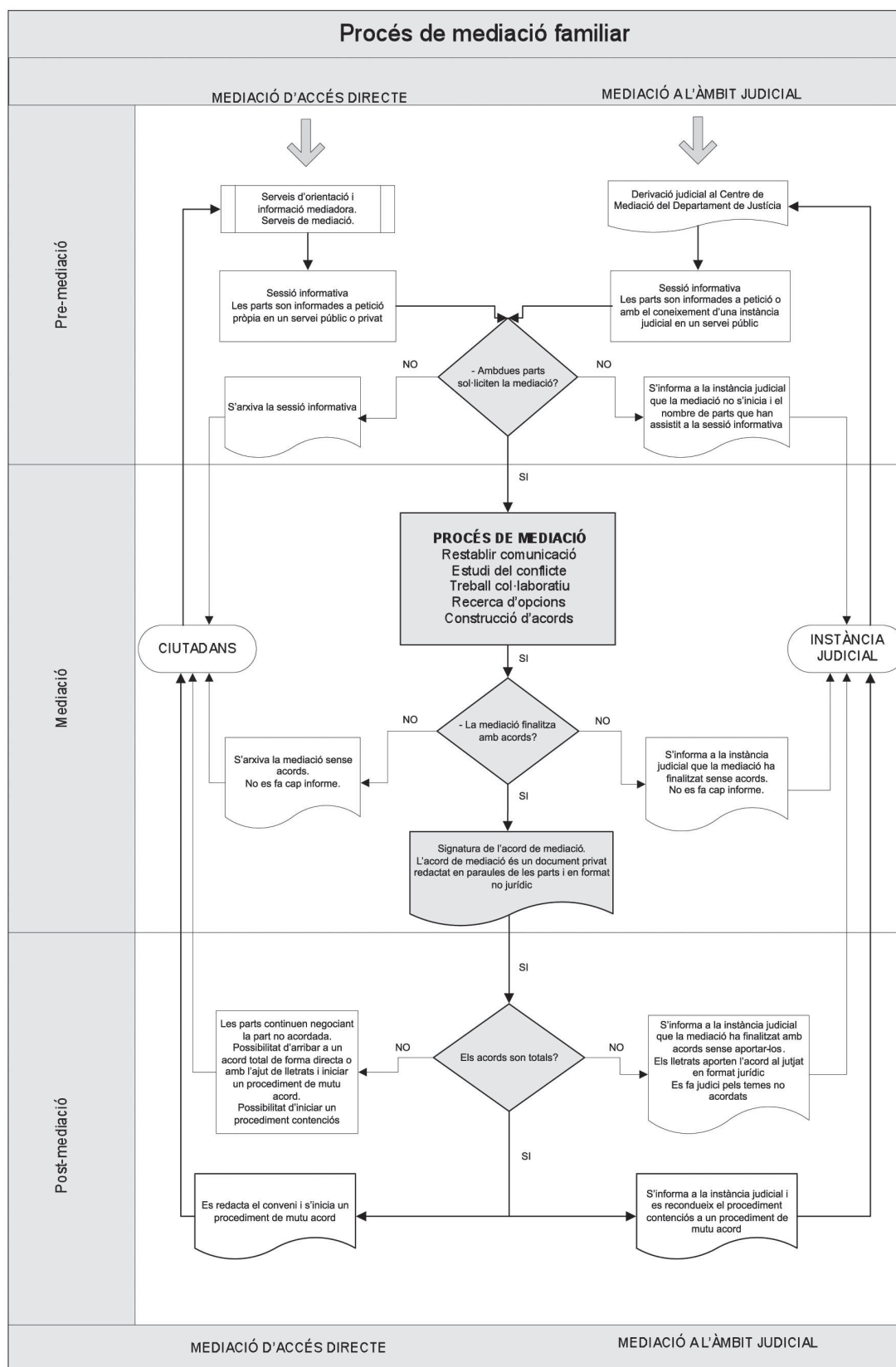
La realització del *focus group* ha tingut l'objectiu d'aportar dades a partir de l'anàlisi del discurs que es construeix amb la participació dels diversos membres que hi formen part. El discurs del grup és doncs un producte de la situació que permet interpretar-lo i analitzar-lo a partir de la seva dinàmica i a partir de la seva estructura (Ibáñez, 1992:344).

A la sessió grupal hi varen participar 10 mediadors i medidores familiars amb una llarga experiència en mediació tant des de la pròpia intervenció en mediació familiar com en la formació i/o la recerca.¹¹ El perfil dels participants era homogeni. Tots ells eren mediadors familiars experts, tot i que es va cercar una diversitat pel que fa a la seva formació de base, procedència geogràfica i equilibri de gènere. Així doncs, dels participants, dos eren de professió jurídica, dos treballadors socials, tres pedagogs i tres psicòlegs. Sis eren de Barcelona, dos de Girona, un de Tarragona i un altre de Lleida. Set eren dones i tres homes. S'havia contactat també amb un educador a qui no va ser possible participar, i aquesta és l'única professió contemplada en l'anterior Llei de mediació familiar que no va ser-hi present.

Per a la discussió es va partir del guió de preguntes prèviament seleccionat per l'equip metodològic del Llibre Blanc de la mediació a fi i efecte de comptar amb dades el més comparables possibles entre els diversos equips¹². La sessió va durar una hora i mitja i tots els participants varen intervenir de manera dinàmica mostrant gran interès i implicació en el tema. La discussió es va anar construint de manera àgil produint-se una progressió del discurs a partir de la intervenció de cadascun dels participants. La sessió es va gravar i transcriure posteriorment en la seva totalitat. Per a la seva anàlisi s'ha comptat amb el suport del programa Atlas.ti per ordenar les diverses codificacions partint dels temes preestablerts i a fi i efecte de poder analitzar quins varen ser objecte de més intervencions.

A) Tipus de conflictes

Tot i que es pretenia obtenir dades relatives a l'opinió dels participants sobre quins són els conflictes que, en



general, poden augmentar en el futur, el debat va relacionar-se de manera molt directa amb els conflictes susceptibles de ser mediats i amb la capacitat que han de tenir les parts per a poder dur a terme una mediació. A la vegada es plantejava si la mediació havia de prevenir els conflictes.

Es podrien destacar 14 intervencions en relació al tema dels tipus de conflictes i 9 a l'entorn de la prevenció d'aquests mitjançant la mediació. Es va considerar que el nombre de divorcis continuarà augmentant i, en conseqüència, també els conflictes derivats d'aquestes situacions, també els conflictes entre pares i fills i de família extensa, els derivats dels acolliments familiar, de les adopcions, els derivats de les incapacitacions i de la immigració i conflictes culturals.

També es varen destacar conflictes derivats de la pròpia inadequació del sistema judicial quan es tracten temes de família. Es va considerar que la situació de crisi econòmica influirà en l'aparició de més conflictes a la família com a conseqüència de les dificultats econòmiques derivades d'aquesta situació. Hi va haver un acord a destacar que aquests conflictes augmentarien tot i que el propi debat també va generar un cert rebuig per part d'un participant en identificar els conflictes a partir de la mediació: "*identificar conflictes des de la mediació, em fa remoure unes certes lògiques existencialistes que no m'agraden, perquè és com anar a buscar l'espai on podem intervenir quan altres ja hi intervenen. Jo crec que el conflicte hi és, existeix, existirà, canviarà, com vulgueu i que hi ha des de l'escola fins no se sap on...* (M9)".

B) Paper preventiu de la mediació

Es va generar un cert desacord sobre si la mediació podria ajudar a prevenir els conflictes, es va destacar que la prevenció s'ha de fer sobretot a l'escola i es va insistir que la mediació ha d'estar més integrada a la xarxa social, sanitària, judicial i institucional de serveis que atenen els problemes que es poden prevenir. Es considerava que, per a fer una bona prevenció, s'ha d'anar cap a una major desjudicialització dels conflictes familiars, ja que quan aquests arriben a la justícia ja s'ha arribat tard. Si la mediació familiar no s'integra a la xarxa de serveis generals és més difícil que pugui contribuir a la prevenció dels conflictes, però també la pròpia mediació, quan s'ha realitzat, pot ajudar a prevenir conflictes futurs.

Una de les participants va manifestar que la judicialització dels conflictes i la integració de la mediació en les xarxes de serveis no eren contradictòries sinó complementàries: "*crec que hi ha una part dels conflictes fami-*

liars que s'han de treballar dins de la justícia. Penso que hi ha d'haver una xarxa que doni confiança professional. És important per poder contenir determinats conflictes familiars. Ara, també penso que una gran quantitat de casos poden anar a comunitària, a serveis d'atenció primària, privats... a qui sigui. Que es podrien rescatar des d'allà contribuint amb el tema de la prevenció de conflictes. En el sentit que no utilitzin el sector terciari, per dir-ho d'alguna manera.... doncs que no utilitzin el tribunal o la justícia contenciosa. (M3)".

C) El procés de mediació

El debat sobre quin és el procés de mediació es va complementar recollint l'opinió sobre si es considerava que la mediació s'havia de regular més, i també sobre la idoneïtat o no de la no utilització de les TIC en els processos de mediació. El procés de mediació es relaciona amb la necessitat de la informació i que sempre hi hagi sessions informatives sobre el que és la mediació¹³. En aquest sentit, es mostra una tendència a proposar que les sessions informatives es generalitzin i, fins i tot, que siguin obligatòries. Es planteja que és difícil que es demani mediació directament, ja que, generalment, el que se sol·licita és una ajuda per resoldre el conflicte familiar que tenen i que per això és imprescindible que el procés s'iniciï amb sessions informatives sobre què és i què pot oferir la mediació. Es considera també que els serveis socials han de tenir les eines necessàries per poder donar aquesta primera informació i derivar després a la mediació. Pel que fa a la seva regulació hi ha unanimitat d'opinió que no cal regular més la mediació familiar i que el que cal és més foment, informació als mitjans de comunicació i sobretot s'insisteix que s'ha de millorar la formació dels mediadors: "*Penso que no s'ha de regular més. S'ha de donar més formació i informació (bàsic). És cert que la voluntat de la persona que et ve és allò que farà que l'entendre's amb l'altre vagi per bon camí o no vagi per bon camí, però des d'aquesta capacitat que llavors ja té un de poder decidir. I la capacitat de decisió te la dona el saber. Perquè si no saps, no tens capacitat de decidir (M5)".*

D) La utilització de les TIC en la mediació

El tema va generar un debat acalorat i amb molta implicació¹⁴. En general, tothom s'adonava que feia un cert respecte pensar en la possibilitat que es puguin fer mediacions familiars sense la presencialitat dels actors, però a la vegada s'admetia que és una manera de fer la mediació que fa uns anys s'hagués rebutjat totalment i

que en canvi ara es podria considerar. Es va relacionar amb les dificultats que sempre es donen en incorporar les propostes innovadores.

En cert sentit, es copsava una certa contradicció, ja que es considerava que les persones s'havien de poder veure però també es va valorar que en alguns conflictes familiars es podria començar un procés de comunicació precisament perquè no s'havien de trobar físicament. També és especialment útil quan hi ha distàncies físiques que fan difícil la trobada presencial. En el cas de conflictes amb persones joves seria una manera d'apropar-se al seu món virtual al qual estan més habituades. Tothom tenia en compte que, en qualsevol cas, s'havia de ser conscient que per utilitzar-ho cal una formació i que els mediadors han de reconèixer els seus límits. Tot i així, tenint en compte que els mediadors són experts en comunicació aquesta seria una forma innovadora de comunicar-se a la qual la mediació familiar no pot donar l'esquena: *“El mediador és un expert en comunicació, ha de ser-ho, o almenys això entenc jo i avui tenim comunicació de molts nivells i aquesta possibilitat de comunicació és possible i no la podem rebutjar. És cert que per a nosaltres és una novetat i que el mediador potser ha de ser més entès en aquestes eines. Ha de saber/ poder utilitzar-les correctament amb l'objectiu de la mediació, que és que les parts puguin restablir entre elles aquesta comunicació trencada amb la distància...M3”*.

E) Qualitat dels serveis de mediació

Es va plantejar el debat a l'entorn de si es considerava que els serveis de mediació tenien les condicions adients per complir amb la seva missió i es creuava amb l'opinió de si era millor la mediació pública o la privada. Es va generar una opinió força unànime que els actuals sistemes no funcionen, que el sistema actual de llistes col·legials no ofereixen un servei de qualitat i que cal millorar la formació dels mediadors. La relació entre pública i privada va generar diversitat d'opinions, ja que alguns mediadors creien que era preferible la pública (que sovint es relacionava amb la mediació intrajudicial) i altres que calia afavorir també la mediació privada perquè hi ha assumptes que no arriben mai als jutjats¹⁵. La mediació pública pot assegurar una major qualitat i també es demanava regulació en assegurar la formació de tots aquells que facin la mediació. Un dels mediadors que era de fora de Barcelona assenyalava que la mediació privada a comarques té molts poques possibilitats de subsistir. En aquest sentit, els mediadors participants eren molt crítics en com es va produir l'inici de la formació de mediadors familiars a partir de la Llei en que es

varen homologar mediadors familiars amb molt poques hores de formació. S'insisteix en general que ha de millorar la qualitat i que la mediació pública ho pot assegurar millor: *“La mediació pública em sembla perfecta perquè pot ser molt més controlada (a part que la privada també ho pot estar), però sí que és molt important l'estructura d'aquests serveis. El dirigir al ciutadà cap a un lloc i la comunicació amb el que pot ser el que nomena a aquest mediador o el que comunica la possibilitat que el ciutadà vagi a una mediació i faci la sol·licitud de mediació. El camí que ha de fer la persona de peu que ens ve a una sessió informativa fins que arriba al final, hauria de ser un procés totalment connectat entre els qui hi intervenen, entre tots els actors... per la meua experiència, crec que això està molt desconectat, per tant, no podem tenir un seguiment d'aquests processos de mediació o de la voluntarietat que han manifestat o que la que han manifestat realment era així, o de si se li ha escapat pel camí perquè no ha tingut una bona sessió informativa... en coses d'aquestes sí que crec que, actualment, no tenim uns serveis en condicions (M8)”*.

F) La formació dels mediadors

El discurs generat a l'entorn de la formació dels mediadors partia ja de les manifestacions anteriors del fet que cal millorar la formació i procurar sistemes perquè, a més la formació dels mediadors es vagi consolidant i seguint amb una formació al llarg de la vida, a partir d'associacions de mediadors i sistemes d'acreditació. Es demanava també si es considerava necessària la titulació universitària per exercir la mediació familiar. Es va plantejar la necessària formació especialitzada a partir d'una formació universitària de base que hauria de contemplar temes de família, infància, les relacions i legislació sobre família. Es varen tenir opinions contràries respecte a la formació especialitzada a Catalunya respecte d'Europa ja que alguns dels participants opinaven que aquí és un dels únics països d'Europa on no es fa formació especialitzada, mentre que altres consideraven que la formació especialitzada està molt millor a Catalunya que a la resta d'Europa. Es va considerar que un dels suports importants per una formació al llarg de la vida seria la supervisió i la formació específica en habilitats comunicatives: *“Calen espais de suport al professional. Que hi hagi un lloc on el professional pugui anar a improvisar casos, a plantejar dubtes, espais de conducció de coneixement conjunt (TICS) (M1)”*. *“Especialització, seminaris especialitzats, habilitats comunicatives... Per a mi la comunicació és fonamental i no en sabem ningú i no se'ns donen cursos. Però mai sobra. I el tema de la*

supervisió és quelcom que sempre he pensat que pot ser molt didàctic per al mediador i per a la mediació que està fent. El fet que pugui comentar els bloquejos, les situacions d'impàs que et trobes amb un altre i treballar-les, per a mi és molt instructiu (M3)".

G) Impacte de la mediació als jutjats

Interessava debatre sobre l'opinió que els mediadors familiars experts tenien sobre l'impacte que pot tenir la mediació per descongestionar els jutjats. El debat es va viure inicialment amb una certa resistència ja que no agradava el pragmatisme economicista que podria representar veure la mediació només com un sistema per descongestionar els jutjats. Tot i així, es va considerar que ara per ara no es veia massa com podria incidir si no es procura un major foment de la mediació. S'insistia en la necessitat que es faci bé i que s'aportin els recursos necessaris. A la vegada, es torna a relacionar amb l'enfocament preventiu i en la implicació de tots els actors socials en el foment de la mediació familiar: "... *La mediació, ara per ara, no és un instrument més. Hi ha altres intervencions que s'estan fent a altres nivells i que, tot i així, no descongestionen la justícia. El que sí descongestiona la justícia és la responsabilitat que la gent assumeixi. En la mesura que ajudem, que contribuïm a conscienciar que les persones puguin resoldre els seus problemes, que tindran uns professionals des de la local, la comunitària per a resoldre els seus propis problemes, crec que sí que descongestionarà. (M7)".* A la vegada però també s'anima a la creació d'equips en els propis jutjats: "*Volem descongestionar els jutjats, sobretot en temes de família, doncs que comenci per muntar equips judicials de mediadors a cada jutjat, que els jutges, fiscals, tothom s'hi impliqui..... Que és l'única possibilitat per a fer mediació? No. I aquí sí serveix perquè la gent pugui optar entre pagar-se de bufetades o arribar a un acord... judicial em sembla una opció tant legítima i vàlida com qualsevol altra. Però en tot cas, fem-ho bé (M9)".*

H) Foment de la mediació familiar

Derivat de tot el debat en general, tots els participants varen manifestar que cal fomentar la mediació familiar, que encara no es coneix i que fins i tot hi ha una dificultat important de què se la reconegui suficientment. S'insistia en la integració en la xarxa en general, en fer-ne major publicitat, i també que la dificultat de reconeixement de la mediació ve derivada d'una situació de crisi de valors. Així una mediatra opinava: "*Mediació implica un canvi*

de paradigma i de xip. Ha millorat la quantitat de serveis informant a la gent i segueixen sense confiar en el tema. La gent no recull el testimoni. I és que em fa l'efecte que el tema de la crisi de valors no només afecta als immigrants. Jo crec que hi ha una crisi de valors a nivell general. Estem dient a la gent que ells tenen el poder, però no estan preparats per a assumir aquesta responsabilitat. Com s'hauria d'afrontar això? Jo crec que potser toca començar-s'ho a plantejar en aquests termes. Perquè sí que la mediació ha evolucionat fins a tal punt que hi ha molts serveis de mediació familiar, comunitària... però no agafen el testimoni. (M7)". "En aquest tema de conflictes, si nosaltres féssim que la mediació fos coneguda i que la gent fos conscient del que es pot aconseguir, és un camp on tindriem molta via i on jo crec que podria ser molt àmplia la nostra ajuda, la nostra aportació en aquests temes a nivell judicial (M8)."

4.2.3 Conclusions del grup focal

1. Es considera que hi haurà un augment dels conflictes a partir d'un augment continuat de les ruptures de parelles, les situacions derivades de les relacions pares i fills, les relacions entre famílies per naturalesa i famílies adoptives i acollidores, les situacions derivades de les incapacitacions, les migracions que impliquen el xoc entre dues cultures, la crisi econòmica i el propi funcionament del sistema judicial.
2. La mediació familiar té un paper en la prevenció dels conflictes a partir del propi impacte que té en aprendre a gestionar els conflictes futurs un cop s'ha utilitzat la mediació. A la vegada s'entén que la prevenció dels conflictes s'ha de dur a terme a partir de la integració de la mediació en la xarxa social, sanitària, judicial i de serveis en general.
3. És necessari vetllar per la formació dels professionals de la mediació més que no pas regular més els processos de mediació familiar.
4. Les sessions informatives sobre la mediació familiar s'haurien de generalitzar per fer possible una millora en el coneixement de què és la mediació i a la vegada com una preparació a l'inici del procés de mediació. Es valora fins i tot que puguin ésser obligatòries.
5. Tot i que la relació personal cara a cara es considera molt important en la mediació, també es considera que s'ha d'estar obert a la utilització de TIC en la mediació familiar en casos en què hi ha distàn-

cies i també en aquelles situacions en què, precisament pel fet de no fer-ho presencialment, es pot afavorir l' inici d'un diàleg que, d'altra banda, no seria possible. En qualsevol cas els mediadors han de formar-se per la seva utilització.

6. Cal promoure i assegurar la qualitat dels serveis de mediació familiar tant públics com privats. És a l'administració pública a qui li correspon implementar sistemes que acreditin i assegurin aquesta qualitat.
7. Cal millorar la formació dels mediadors i assegurar aquesta formació al llarg de la seva vida professional mitjançant accions formatives com la supervisió i els sistemes d'acreditació periòdica.
8. La mediació familiar no ha de ser visualitzada únicament com un sistema per descongestionar els jutjats i en qualsevol cas, perquè sigui possible s'ha de fer un foment i una difusió de la mediació de més ampli abast, ja que encara hi ha un reconeixement molt feble de la mediació com a sistema de gestió pacífica dels conflictes en l'àmbit de la família.

4.3 Anàlisi qualitativa: dues experiències de serveis de mediació familiar

A continuació sintetitzem dos tipus d'experiències de serveis de mediació, recollides a partir d'entrevistes semiestructurades.¹⁶ El qüestionari, prèviament seleccionat per l'equip metodològic del Llibre Blanc de la Mediació a Catalunya a fi i efecte de poder comptar amb dades el més comparables possibles entre els diversos equips, constava de 27 preguntes i es dividia en 3 blocs. Un primer bloc referent a l'organització del servei, un segon bloc de procediments i un tercer bloc de perspectives de futur. Es tractava de recollir i contrastar dues experiències, una de caràcter privat i l'altra de caràcter públic. Hem optat per oferir-ne una síntesi, perquè la pràctica de la mediació no és uniforme, sinó que es vincula a objectius i preferències que poden donar-li una orientació diversa, sobre una base comuna. Creiem que aquest és el cas, com es pot comprovar a partir de les diferents percepcions i sensibilitats recollides en les síntesis següents.

El tema és important perquè la pràctica pública de la mediació ha de ser compatible amb una pràctica privada que no només pot ser sense afany de lucre, sinó

perseguir altres objectius també. La relació entre professió emergent, el mercat i aquesta zona intermèdia entre l'espai privat i públic on es mouen les associacions és un dels temes que hem volgut mostrar aquí, en contrast amb l'actuació del CMDPC. Creiem que ambdues entrevistes mostren tant l'espai obert de la mediació com a professió emergent, com les dificultats i la fragilitat de la professió de mediador.

4.3.1 Entrevista n. 1 (Associació "In Via")

Pel que fa a l'organització del servei, l'Associació "In Via", treballa a Barcelona des de l'any 1953. La seva tasca de servei a les necessitats emergents del seu entorn s'ha anat adaptant amb l'objectiu de donar la resposta més adient, tant pel que fa a la mena de servei com a la tipologia de treball. Des dels seus inicis acompanya en el seu desenvolupament els adolescents, els joves i les dones que, fora del seu àmbit familiar es troben en situació de risc i de vulnerabilitat.

L'Associació es regeix pels seus propis estatuts i disposa de diferents serveis. Un dels que ofereix és el telèfon a la infància, SOMIA. Aquest servei atén, de forma gratuïta, trucades de persones amb problemàtiques relacionades amb infants i/o amb adolescents. Es tracta de situacions de conflicte, de risc o de vulneració dels drets dels infants.

Un altre dels serveis que s'ofereix és el "Projecte ENDA-VANT", integrat per grups d'orientació en la resolució de conflictes per a ajudar a mantenir la convivència familiar. La finalitat és afavorir dinàmiques més harmòniques i positives, treballar els conflictes del dia a dia, l'educació dels infants, les habilitats de comunicació amb els fills i les filles... És a dir, treballar les necessitats reals de cadascú.

"NEXE" Punt de Trobada va néixer de la mediació. I no perquè la mediació es fes en el punt de trobada sinó perquè potser aquelles parelles que estan tan dislocades poguessin arribar a seure i parlar. De fet, després aquí no va ser així. El Punt de Trobada simplement és un espai neutral on els nens es troben amb els seus respectius tutors. I de fet, la intervenció acaba aquí. L'Associació disposa d'aquest espai. Pel que fa als temes relacionats amb les famílies adoptants, aquest àmbit s'empra quan ja hi ha hagut la retirada i la família biològica encara continua fent la visita al seu fill o filla. Això és gestionat per persones de l'Associació.

"In via" és una entitat sense afany de lucre. Per tant, tots els serveis han d'estar subvencionats per algun organis-

me o entitat, en major o menor grau. L'Associació disposa de dues mediadores i la persona entrevistada, si fes falta, també en faria. Parteixen de l'acollida d'aquella persona o família i fan una primera orientació en mediació, un assessorament psicològic... Des del primer moment es va apostar perquè els treballadors de l'Associació estiguessin formats en allò que es fa, en aquest cas, en mediació. Entre les persones que poden fer mediacions hi ha una treballadora social, una educadora social habilitada en el Registre del CMDPC i una pedagoga habilitada com a educadora.

El vincle laboral de les treballadores és contractual. El seu conveni és el d'Acció Social i Ciutadania i estan en contracte indefinit, tot i que és un servei que no depèn d'ells. La remuneració que tenen les mediadores per les activitats que realitzen és la que ve fixada en el conveni. La categoria professional és la de diplomada (això no està gens ben definit). Dins del conveni hi ha un apartat que parla de la realització dels informes. Elles també tenen aquesta remuneració pels informes que fan.

Els procediments en els que intervenen habitualment són tots aquells que tenen a veure amb la infància i l'adolescència. El seu objecte principal o subjecte és l'infant i l'adolescent. Els conflictes bàsicament giren entorn a ells.

El conflicte "estrella" (el que tracten més) a nivell familiar bàsicament és aquell entre pares i mares i fills adolescents. Quan hi ha una separació de temps, el fill ha anat creixent i arriba a l'adolescència, explota tot. Han arribat a fer la mediació entre el pare i la mare d'un infant o entre el pare/mare i la nova parella d'aquest/a. Les parts són les que acostumen a sol·licitar un procés de mediació trucant al telèfon de la infància. El format de sol·licitud és la mateixa "fitxa" del telèfon de la infància. Si ha trucat o és un "boca-orella", no.

L'Associació disposa d'una pàgina web, tot i que de peticions via web gairebé no n'hi ha cap¹⁷. Els usuaris empren més l'eina del telèfon i és mitjançant aquesta via que es tramita la sol·licitud. El qui rep la primera trucada és qui pren la decisió d'acceptar una sol·licitud de mediació. En principi s'ofereix el servei com a orientació i després ja es veurà què es fa i, si el que cal és realment una mediació, la primera persona que ha fet aquesta acollida ho derivarà a la mediadora.

No es fa una assignació automàtica de la mediadora (són dues o com a molt tres i no tindria sentit), sinó que s'assigna en funció de la disponibilitat d'agenda de cadascuna d'elles. El criteri és aquest llevat que es tractés d'un assumpte molt concret o d'algú que amb anterio-

ritat ja havia acudit a l'Associació i volgués la mateixa mediadora.

Els àmbits d'actuació de l'Associació en conflictes intergeneracionals són: famílies nuclears amb conflictes de convivència (fills adolescents, desacord dels progenitors en l'educació dels fills, trencament de la parella...), parelles separades per intentar salvaguardar la funció materna i paterna, famílies reconstituïdes, situacions diverses on l'infant i/o l'adolescent estan implicats, altres membres de la família, com per exemple els avis i les àvies. Es proposa una mediació quan hi ha dues o més parts implicades en una situació familiar conflictiva.

Si han sol·licitat la mediació per telèfon, quan vénen les dues parts, sempre s'agafa primer l'altra part (part B) per a equilibrar-les i posar-les en el mateix nivell. Depèn una mica del conflicte però, en general, es fa d'aquesta manera. No acostumen a fer mediació per manca de recursos, tot i que segons el parer de la persona entrevistada estaria bé que se'n pogués fer. El SOMIA sí que ha pogut tenir un supervisor general en la feina (no tant de mediació). Això és interessant ja que en els casos complicats allibera una mica.

Els mitjans tecnològics de què disposa l'Associació són: una pàgina web, el telèfon i el correu electrònic. Utilitzen el programa "ACCESS" per fer les fitxes que fan servir en els processos de mediació. Les fitxes són diferents segons si és una orientació, un procés de mediació, una segona visita o quan es fan els acords. A més a més, disposen d'una base de dades amb tots els casos que s'han mediat.

Les conclusions de l'entrevista són aquestes:

1. La dificultat més rellevant que l'entrevistada detecta amb relació amb als mediadors (relatives a la formació, experiència etc) és que falta saber fer. Hi ha persones molt preparades, amb molta formació, amb molta experiència però que no tenen capacitat, aptitud, un saber estar, un saber fer. Per a exercir totes les professions socials, educatives, cal tenir unes determinades qualitats personals.
2. Pel que a l'entitat li costa aquest servei, ells hi perden. No cobreix el que és, ni tan sols amb el que el conveni diu que ha de cobrir.
3. Tot i que en la mediació familiar la relació cara a cara és molt important, la persona entrevistada considera que podria ser d'utilitat que hi hagués sessions no presencials pensant, sobretot, en els menors que es queden tancats a casa amb l'ordinador. Perquè d'entrada no els fas sortir sinó que

hi entres tu. Es constata que hi ha casos en els que si no és a través de la càmera no hi ha diàleg.

4. A "In via" es dona per tancat un procediment de mediació quan hi ha acords que poden ser orals o escrits.
5. Es considera necessari i es duu a terme el seguiment dels procediments acabats de mediació. Transcorregut un temps des de que s'arribà a un acord, es fa una trucada o tornen a veure's simplement per a saber com estan.
6. De cara al futur, dins l'àmbit intrafamiliar sembla que ja n'hi ha prou amb els conflictes existents. Però a nivell d'entorn, com que les institucions de vegades es compliquen tant, es considera que això podria influir en les relacions familiars. Per exemple, en les segones generacions de persones immigrades.
7. Es considera que en casos d'explosions violentes de conflictes familiars que arriben a l'Associació, fent una bona mediació i un bon treball, es poden aturar i evitar que escalin a la via judicial. I a la inversa, també poden venir derivats de la via judicial i, quan arriben al SOMIA, aturar-se i millorar-se.

4.3.2 Conclusions de l'entrevista n. 2 (CMDPC)

1. Cal remarcar que, abans d'iniciar la via judicial, la relació, encara que difícil, en general no està col·lapsada. Però una vegada aquesta ha començat, la intervenció del propi advocat fent la seva feina, defensant les postures d'una part i de l'altra, la del psicòleg avaluant si s'és o no un bon pare o mare, tot sembla incidir en el creixement de la contraposició d'interessos, fent molt difícil relacionar-se i arribar a punts de consens (efecte bola de neu). En aquests casos, judicialitzats, s'evidencia la necessitat d'una formació específica atès l'elevat grau de dificultat.
2. És necessari que l'espai on es facin les mediacions sigui digne i que reuneixi les característiques de confidencialitat i de facilitat d'accés per a les persones.
3. Les tarifes de retribució dels mediadors no són massa generoses. La persona mediadora cobra 60 € per sessió. La Llei de 2001 diferencia entre mediacions totals i parcials, distinció que afecta el nombre de sessions i la quantitat que s'abona per cada mediació. Amb la nova Llei 15/2009 la quantitat a percebre pel mediador s'adapta al nombre de sessions efectivament realitzades (aquest darrer criteri es considera molt més just).
4. Derivar un cas a un servei de l'administració que tenia un cost era un obstacle que, actualment s'ha superat habilitant programes d'accés gratuït a la mediació, que es sumen a l'obtenció de la justícia gratuïta. Cal esmentar, en aquest sentit, la col·laboració decidida a la difusió i consolidació de la mediació, que està realitzant des de l'any 2009 la *Fundació Privada Carmen y Maria José Godó*.
5. Fóra positiu poder fer un seguiment posterior dels acords i dels compromisos obtinguts en les mediacions, transcorreguts 6 mesos o 1 any, per veure com s'ha traduït a la pràctica el contingut de l'acord, si les parts estan satisfetes o no ho estan, si necessiten un nou ajut, un suport per a adaptar els acords assolits... però ni la Llei ho estableix, ni, encara que es considerés apropiat, en aquests moments, és materialment factible.
6. La primera cita del mediador/a amb les parts és important que es faci al més aviat possible.
7. S'ha constatat que es dona un valor afegit al fet d'estar en el Registre de mediadors habilitats pel CMDPC. Constar-hi, no fa que les persones siguin millor mediadores però els ofereix un reconeixement públic. El que es pretén és donar resposta a unes característiques que la Llei estima com a bàsiques i que cal acreditar per a poder accedir al Registre: formació, pràctica, titulació universitària...
8. Cal vetllar per la bona feina del mediador, per garantir la seva formació, per facilitar l'actualització de coneixements i recolzar la "bona praxi".
9. És necessari que les parts, quan entrin en una mediació, sàpiguen què és, que tinguin la suficient voluntat, llibertat i consciència del que s'està decidint. També cal valorar si estan en una imprescindible igualtat i equilibri de condicions a l'hora de decidir. La mediació mai no ha de servir perquè una part imposi, per la força o la coacció, la seva voluntat sobre l'altra.
10. És a la sessió informativa on es descartarà tot allò que no és mediació. La tasca de l'informador és molt important perquè ha de transmetre els valors, garantir que aquestes persones siguin coneixedores del que van a fer i crear l'empatia suficient per-

què s'animin a adoptar aquest sistema que és nou, poc conegut i que no es basa en els paràmetres i models culturals de gestió litigiosa de conflictes tradicionals.

11. És molt important que les decisions que es prenguin siguin informades. Que decideixin el que vulguin, però plenament conscients de les conseqüències i les implicacions que tindrà la decisió a la que arribin.
12. Amb la Llei 1/2001 de mediació familiar, el 95% dels conflictes treballats des de la mediació eren separacions i divorcis. De moment, el que està arribant fora de l'àmbit familiar són, majoritàriament, conflictes de veïns.
13. Els mediadors són uns professionals que disposen de diverses tècniques (similar a un calaix d'eines) i que, en cada moment, han d'emprar aquella que els sigui més útil en funció de les persones, de la situació i del cas concret.

4.4 Anàlisi qualitativa: descripció de casos

4.4.1 Diversitat de models bàsics d'intervenció

El casos descrits succintament més avall responen a models bàsics d'intervenció. Per la pròpia naturalesa dels conflictes i la particularitat de les situacions personals, la casuística és summament variada.

En un procés de mediació podem diferenciar del propi procés les accions que permeten l'inici i el desenvolupament amb garanties i d'acord amb les necessitats específiques de cada cas. Les accions i contactes són, si s'escau, amb els derivadors i tècnics d'assessorament o suport específics: personal dels jutjats, assistents socials, educadors, psicopedagogs, etc .

S'han escollit tipologies diferenciades a mode d'exemple i com a mostra. Amb la descripció d'aquests casos es vol assenyalar el ventall d'intervencions o accions tècniques i administratives diverses (els contactes amb els diferents operadors que componen la rebuda d'un cas, la preparació d'aquest, els contactes amb la persona mediatadora que durà a terme la mediació...) que són prèvies al propi inici de la mediació. Una vegada iniciada la mediació, el seu desenvolupament, amb un màxim de sis sessions, també pot generar nombroses gestions d'acompanyament tècnic i administratiu des del CMDPC fins al final de la mediació.

4.4.2 La sessió informativa

Cal tenir en consideració la tasca fonamental de facilitar una informació prèvia i adequada a les persones que poden ser possibles usuàries de la mediació. En aquesta entrevista anomenada "sessió informativa", les parts coneixen, a través d'un professional de la mediació, les característiques, el valor, els avantatges i els beneficis que poden derivar del fet de dur a terme una mediació en el seu cas concret. La sessió informativa generalment és realitzada pels tècnics de CMDPC, quant hi ha un procediment judicial obert, o bé pels tècnics dels SOM's i SIM's en general. Quan no ha estat possible aquesta informació prèvia, l'oferirà el propi mediador que gestiona la mediació ja sol·licitada.

Aquesta fase informativa, en la pràctica, ha esdevingut imprescindible. Els derivadors, ja siguin jutges, tècnics, o d'altres professionals, proposen a les parts la seva participació en una sessió informativa per poder valorar l'oportunitat de dur a terme la mediació i la voluntat d'iniciar-la.

El seu objectiu és donar a conèixer la significació de la mediació, les seves característiques i repercussions i facilitar elements pràctics pel seu bon desenvolupament. Fonamentalment, es fa incidència en aspectes com l'actitud en la mediació, el respecte mutu, la voluntat, la col·laboració, elements processals etc. Aquesta informació s'ha de transmetre a les parts per a poder aprofitar al màxim l'instrument proposat.

4.4.3 Exemple de supòsit pràctic de mediació derivada judicialment al CMDPC en un procediment de separació o divorci contenciós en els jutjats de Barcelona, jutjats de l'Hospitalet i del Baix Llobregat

Les parts són citades a la sessió informativa de forma conjunta, encara que, per necessitats laborals o personals, poden demanar-ne el canvi i fer les sessions informatives de forma individual.

Si les parts venen acompanyades dels seus advocats, sempre que vinguin els dos lletrats, la primera part de la sessió informativa es fa amb els quatre assistents, les dues parts i els dos lletrats, aquesta primera part va orientada a preguntes o qüestions proposades pels lletrats i alhora a cercar la disposició i consens positiu de tots a optar per la mediació.

Si una de les parts arriba amb lletrat i l'altre no, la tècnica mediadora sempre atén en espai privat al lletrat i posteriorment a les parts de forma conjunta .

Generalment les parts arriben a la sessió informativa per separat. Ja des de la rebuda se les acompanya a les sales d'espera, sempre copsant la idoneïtat que puguin estar en sales d'espera separades, així com els familiars o acompanyants de les parts, els quals i de forma general no participen en la sessió informativa. Es pot considerar, però, la participació d'aquests membres significatius, fills, avis..etc , segons decisió tècnica de la mediadora, sempre amb el consentiment de les parts i de les persones significatives esmentades.

Si a la sessió informativa es presenta només una de les parts i se'n deriva una sol·licitud de mediació, la mediadora del servei del CMDPC contacta amb l'altra per confirmar la recepció de la citació i, si s'escau, facilitar que la part pugui disposar d'una sessió informativa de mediació igual que la primera part.

En les separacions i divorcis contenciosos, generalment les parts arriben a la sessió informativa de mediació enfrontats, amb dificultats de comunicació, desmotivats davant l'actitud que perceben de l'altre, i amb el propòsit de delegar a tercers la decisió sobre tots els temes relatius a la separació. És un moment cabdal per cercar el compromís i motivació coparental d'inciar una mediació i poder tractar els temes que considerin les parts, en especial, les decisions respecte als fills des de la responsabilitat com a pares.

La gestió mediadora va orientada a que les parts situïn la seva comunicació en la corresponsabilitat parental, separant els contiguts i conflictes més propis de la conjugalitat, que optin per la mediació amb la màxima motivació, il·lusió i actitud positiva d'inciar un procés de canvi. Amb la sol·licitud d'ambdues parts el CMDPC designa el mediador especialitzat en l'àmbit judicial, que tindrà despatx, en primera opció, en la localitat de residència de les parts, que generalment coincideix amb la del Jutjat derivador. Si no hi ha mediador disponible en aquesta localitat es cerca un mediador, de la localitat més propera o en l'acordada per les parts en la sessió informativa, ja s'hagi realitzat de forma conjunta o individual.

De l'activitat de la mediadora referent del CMDPC es deriva un ampli ventall d'actuacions tècniques orientades a donar suport a l'inici de la mediació, que passen pel contacte amb les parts i amb el mediador designat pel CMDPC per torn professional.

La mediadora referent del servei contacta telefònicament amb el mediador designat i li proposa l'acceptació del

cas. Des d'aquest moment la mediadora del Centre es manté com a referent tècnica del mediador designat i responsable de l'expedient de mediació, en aquests primer contacte amb el mediador designat, li trasllada informació i orientació tècnica sobre el sistema familiar observat en la sessió informativa, i es lliura per correu electrònic o fax tota la documentació i els formularis que el mediador haurà d'emplenar i lliurar al mediador referent del Centre de Mediació, a mida que avança la mediació. La realització de la mediació i el lliurament de la documentació estan subjectes a uns terminis concrets que, en principi, no poden excedir de tres mesos des de l'inici a la fi de la mediació. El compliment d'aquests terminis és especialment important per no dilatar el procés judicial.

Per realitzar la mediació en un cas de separació i divorci contenciosos, el mediador compta amb un màxim de sis sessions, cada sessió dura entre 60 i 90 minuts aproximadament. Al llarg de procés, el mediador pot contactar amb la persona mediadora referent del Centre per cercar suport tècnic en la gestió del cas. Els dos serveis de mediació del CMDPC, situats als Jutjats de Família de Barcelona i als Jutjats de l'Hospitalet i del Baix Llobregat, informen per escrit al jutjat de l'inici de la mediació i del nom de mediador designat. En finalitzar el procés, el mediador designat notifica al Jutjat i al servei de mediació a l'àmbit judicial del CMDPC la fi de la mediació, i si hi ha acords escrits o no. Una vegada finalitzada la mediació, l'expedient administratiu es trasllada a l'arxiu del CMDPC, servei central.

4.4.4 Exemple de supòsit pràctic de mediació familiar no judicialitzat a proposta de les parts per separació o divorci

El derivador en aquest cas és el lletrat d'una part, que proposa al seu client la participació en un procés de mediació. La persona interessada és derivada a un SOM per ser informada i accepta la mediació. Seguidament l'informador contacta amb la segona part per oferir-li també la sessió informativa, en la qual igualment accepta la mediació. L'informador trasllada les sol·licituds al CMDPC pel seu tràmit administratiu. El CMDPC designa mediador, que cita a les parts i dona inici al procés. Un cop finalitzat informa i trasllada el resultat i la documentació preceptiva al CMDPC pel tancament de l'expedient. Les parts lliuren els acords als seus lletrats per la tramitació i conversió en proposta de conveni regulador, que es trasllada al jutjat per a l'elaboració de la sentència.

Taula 61. Taula d'actuacions en un cas no judicialitzat de divorci

| ACCIONS I ACTORS PROCÉS TOTAL SESSIONS MEDIACIÓ: 4 | | | | |
|--|------------------------------|--------------------------|---------------|-------------------|
| AGENT | ACTORS | FUNCIÓ | NÚMERO ACTORS | NÚMERO ACTUACIONS |
| DERIVADOR | LLETRAT PRIMERA PART | INFORMACIÓ ASSESSORAMENT | 1 | 1 |
| INFORMADOR | SOM | SESSIÓ INFORMATIVA | 2 | 2 |
| PARTS | PARELLA | PROCÉS | 2 | 1 |
| MEDIADOR | MEDIADOR | PROCÉS | 1 | 1 |
| AGENTS DIVERSOS | LLETRAT SEGONA PART JUTGE | ASSESSORAMENT LEGAL | 1 1 | 1 |
| | | | TOTAL 8 | TOTAL 6 |

Nota: En aquest quadre s'obvien les freqüències d'intervenció. En el total d'actuacions no es té en compte el nombre de sessions mediació, ja que es considera com una unitat tot el procés de mediació. Pel que fa a contactes telefònics, s'utilitzen els mateixos paràmetres. En el cas de l'exemple es van realitzar quatre sessions de mediació i diversos contactes telefònics dels lletrats a la mediadora.

4.4.5 Exemple de supòsit pràctic de mediació familiar derivada per operador institucional per pactes de convivència entre pares i fills

La tècnica derivadora, en aquests cas, és la referent d'una menor internada en un centre d'acollida de menors. Per poder finalitzar l'internament i propiciar el retorn a la llar calia que la menor i la seva família establissin algun tipus de pautes de relació i normes de convivència. La tècnica referent va considerar que la mediació era una bona opció per tal que la menor i els seus pares elaboressin conjuntament aquestes pautes de convivència.

Va contactar telefònicament amb el CMDPC per obtenir informació del procediment i del seu abast. Un cop va tenir la informació complerta va valorar que, efectivament, el procediment de mediació era adequat per aquests cas. Va assistir al CMDPC amb la menor per tal de ser informades per un tècnic del Centre. En finalitzar la sessió informativa, la menor va acceptar la mediació, i la va tramitar. El mateix tècnic va contactar amb els pares de la menor per tal d'oferir-los la mateixa possibilitat d'una sessió informativa. En el decurs d'aquesta sessió també varen acceptar la mediació amb la seva filla. S'inicia formalment el procés amb el trasllat de les sol·licituds pel tràmit administratiu.

El mediador fa una sessió amb la menor un cop acceptada la mediació i una altra amb els pares. Durant aquesta part del procés, es detecta la intervenció de l'educadora de la població en temes diversos que afectaven la menor

i la seva família. Aquesta educadora, és el referent comunitari de la família. El mediador es posa en contacte per informar-se de quines són les actuacions fetes per tal de coordinar les accions i no interferir en els projectes d'intervenció a la comunitat realitzats fins al moment i de cara al futur. Aquests fet provoca contactes entre la referent del Centre de menors i l'educadora de la comunitat així com la interacció amb el mediador. En aquest cas, per dur a terme la mediació, es va necessitar un traductor de la llengua nativa d'aquestes persones.

Una vegada finalitzat el procés de mediació s'informa de la finalització als referents i es trasllada el resultat i la documentació preceptiva al CMDPC pel tancament de l'expedient.

4.4.6 Exemple de supòsit pràctic de mediació familiar derivada per operador social per facilitar pactes de convivència entre germans i per la cura de gent gran

La treballadora social d'un centre sociosanitari tracta el cas d'una persona gran amb dependència afectada d'Alzheimer. Davant del desacord dels tres fills adults, sobre com organitzar-se per tenir cura de la mare es posa en contacte amb el CMDPC per tal de ser informada del procediment i del seu abast. Un cop té la informació complerta valora que el procediment és adequat per aquests cas. Els dona la informació als fills perquè assisteixin a una sessió informativa en un SIM proper al

Taula 62. Actuacions en un cas de convivència pares/fills

| ACCIONS I ACTORS PROCÉS TOTAL SESSIONS MEDIACIÓ: 3 | | | | |
|--|----------------------------------|-------------------------------|---------------|-------------------|
| AGENT | ACTORS | FUNCIO | NÚMERO ACTORS | NÚMERO ACTUACIONS |
| DERIVADOR | CENTRE MENORS | INFORMACIÓ | 1 | 1 |
| INFORMADOR | INFORMADOR-MEDIADOR | SESSIÓ INFORMATIVA I MEDIACIÓ | 1 | 2 |
| PARTS | FILLA-PARES | PROCÉS | 2 | 1 |
| AGENTS DIVERSOS | EDUCADORA COMUNITAT TRADUCTOR | INFORMACIÓ I SEGUIMENT | 1 1 | 1 1 |
| | | | TOTAL 6 | TOTAL 6 |

Nota: En aquest quadre s'obvien les freqüències d'intervenció. En el total d'actuacions no es té en compte el nombre de sessions mediació, ja que el procés de mediació es considera com una unitat. Pel que fa als contactes telefònics, s'utilitzen els mateixos paràmetres. En el cas de l'exemple es van realitzar tres sessions de mediació i diversos contactes i trucades del mediador a referents (de la casa d'acollida de la jove i de l'entorn comunitari) i a l'inrevés.

lloc de residència. Un cop informats en una sessió informativa, accepten tots participar de la mediació. L'informador trasllada les sol·licituds al CMDPC pel seu tràmit administratiu. S'inicia la mediació amb un procés que conté sessions privades i conjuntes.

Un cop finalitzat el procés de mediació s'informa de la finalització l'assistent social per tal que continuï la seva intervenció, i es dona trasllat del resultat i de la documentació preceptiva al CMDPC pel tancament de l'expedient.

Taula 63. Actuacions en un cas de convivència entre germans (tenir cura dels pares)

| ACCIONS I ACTORS PROCÉS TOTAL SESSIONS MEDIACIÓ: 4 | | | | |
|--|---------------------|-----------------------------|---------------|----------------|
| AGENT | ACTORS | FUNCIO | NÚMERO ACTORS | NÚMERO ACCIONS |
| DERIVADOR | TREBALLADORA SOCIAL | INFORMACIÓ ASSESSORAMENT | 1 | 1 |
| INFORMADOR | SIM | SESSIÓ INFORMATIVA | 1 | 2 |
| PARTS | FILLS | PROCÉS | 3 | 1 |
| MEDIADOR | MEDIADOR | PROCÉS | 1 | 1 |
| AGENTS DIVERSOS | | | | 0 |
| | | | TOTAL 6 | TOTAL 5 |

Nota: En aquest quadre s'obvien les freqüències d'intervenció. El procés de mediació es considera com una unitat. Pel que fa a contactes telefònics s'utilitzen els mateixos paràmetres. En aquests cas es van realitzar diverses trucades de la assistent social a la mediadora .

5 Estudi de satisfacció de les parts respecte a les mediacions gestionades pel Centre de Mediació del Departament de Justícia

5.1 Presentació

5.1.1 Fonaments teòrics dels estudis sobre la mediació familiar

En aquesta secció presentem un estudi sobre el grau de satisfacció de les parts.¹⁸ Diferents estudis de l'àmbit anglosaxó han intentat estudiar l'eficàcia del procés de mediació i la satisfacció de les parts en aquest procés. Amb relació a l'eficàcia, es pot dir que es mesura fent un recompte de les parelles que arriben a acords i quina quantitat d'acords signen. La revisió feta per Kelly (2004) mostra índex d'acord entre un 50% a un 90%, si les disputes entre la parella no han estat molt complicades. Aquests resultats evidencien l'escassa precisió de la mesura per a l'eficàcia i en segon lloc, la disparitat de resultats amb què ens podem trobar. Glover (2008) en canvi, va fer diferents tipus d'anàlisis, però dins d'aquestes, per a la valoració de l'eficàcia va fer una avaluació dels casos de mediació que havien retornat al Centre de Família després de sis mesos. Les conclusions mostren una taxa d'acord situada al voltant de 80% i 85% d'acord i una taxa de retorn al sistema del 25-10%, ja que entre un 75-90% dels acords aconseguits no tornen al Centre de Família.

En relació a la satisfacció, es poden trobar estudis amb més de vint anys, però cap d'ells aplica un sistema de mesura específic per a la valoració de la satisfacció de les parts en el procés de mediació. Entre aquests estudis trobem alguns com els d'Emery i Wyner (1987); Mathis i Yingling (1992); Emery, Matthews i Kitzmann (1994) i Kelly (2004) que de manera general ens mostren un nivell elevat de satisfacció de les parts o com a mínim d'una de les parts. Als primers estudis, normalment s'hipotetitzava que la dona, al contrari que l'home, a l'inici i al final del procés tindria una satisfacció més baixa que la seva parella. Això era degut, segons als autors, a què les dones aconseguien per aquest camí menys beneficis que per la via judicial. Aquesta visió, actualment, amb nous estudis ha quedat descartada i s'ha observat que, per norma general, i sense entrar en la valoració dels ins-

truments de mesura, les dues parts assoleixen una satisfacció elevada respecte al procés de mediació seguit.

Dins de l'àmbit espanyol, l'estudi de Serrano (2008) intenta presentar un model integrador dels principals factors que faciliten o determinen l'eficàcia d'una mediació. En aquest treball se'ns presenten els estudis fets per a validar aquest model, algunes dades referents a la situació de les persones quan arriben a mediació, com és la situació de la parella d'haver passat pel procés de mediació, i com és la seva percepció després d'haver fet aquest camí.

5.1.2 Objectiu de l'estudi al CMFC

Tenint en compte aquestes dades, des del Centre de Mediació Familiar de Catalunya (CMFC) s'ha impulsat un estudi de l'eficàcia de la Mediació Familiar (MF) a Catalunya i de valoració del grau de satisfacció de les parts implicades en algun procés de mediació durant l'any 2008. Per tal d'aconseguir aquest objectiu es van dur a terme diferents accions d'investigació. En primer lloc, es van analitzar tots els expedients de les mediacions finalitzades l'any 2008 del CMFC. Seguidament, es van analitzar tots els Qüestionaris Anònims de les Parts (QAP) administrats el mateix any just després de concloure les mediacions. Finalment, es va analitzar si s'havia retornat al sistema judicial per a resoldre el mateix conflicte i es va valorar el grau de satisfacció de les parts al procés, mitjançant el "Cuestionario de Satisfacción en Mediación Civil" (CSM-C) mitjançant entrevistes telefòniques.

El QAP és un instrument de mesura de la satisfacció de les parts amb el procés de mediació, creat pel CMFC. Aquest qüestionari, no validat estadísticament, intenta mesurar la satisfacció a curt termini amb el procés de mediació de les parts implicades. L'administració va ser totalment anònima i voluntària; per tant, la informació disponible corresponia a aquells participants que havien volgut, en el seu moment, respondre'l.

El CSM-C és un qüestionari que prové del "Cuestionario de Satisfacción en Mediación Penal" (CSM-P) elaborat per Manzano, Soria, i Armadans (2008) amb la finalitat d'avaluar la satisfacció de les parts en processos de mediació penal. El CSM-P es troba validat i publicat com a l'únic sistema de mesura de la satisfacció de les parts en processos de mediacions penals. La realització d'aquest estudi, en l'àmbit civil, implicava una adaptació del CSM-P, per la qual cosa es va crear CSM-C. Tot i que encara resta pendent de validació estadística, la seva aplicació en aquest estudi va ser amb funció experimen-

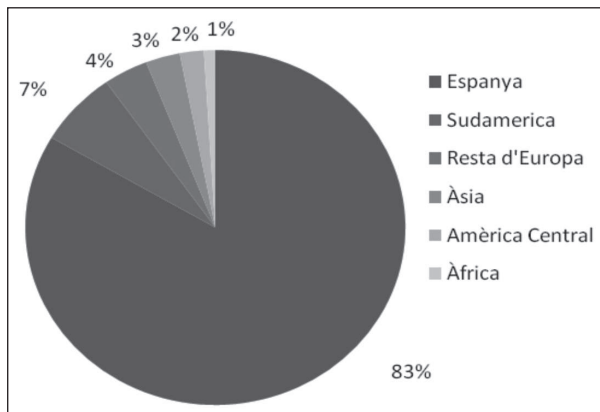
tal. L'aplicació d'aquest qüestionari es va fer mitjançant via telefònica.

5.2 Descripció general

L'any 2008 al CMFC es van acabar 429 mediacions. Del total d'aquestes mediacions, la mostra definitiva susceptible de ser analitzada va ser de 368 expedients de tot Catalunya: 296 pertanyen a Barcelona, 22 a Tarragona, 23 a Lleida i 27 a Girona. Aquesta mostra és la que va aportar informació de la situació actual de les mediacions fetes a Catalunya l'any 2008.

Les característiques sociodemogràfiques de la mostra dels expedients analitzats, ens mostren que a Catalunya el 51,4% de la mostra són homes i el 48,6% dones. La mitja d'edat es troba en 41,15 anys amb una desviació típica (DT) de 9,732, indicant-nos una forta dispersió de les edats dels participants, és a dir, una gran variabilitat. En relació als fills, aquelles parelles que els tenien presenten una mitja de 1,54 fills (DT=0,735), la majoria dels participants tenen un o dos fills per parella. El lloc de naixement majoritari a la mostra (85,7%) és Espanya, seguit per un 7,0% a Sud Amèrica, i ja amb freqüències més baixes a la resta d'Europa 3,9%, Àsia un 3%, Amèrica Central amb 2,1%, Àfrica amb 1,0%.

Gràfic 14. Proporció del lloc de naixement dels participants



Font: Expedients del CMFC de l'any 2008

Per valorar el grau de satisfacció dels participants cal establir la configuració de dues mostres diferenciades. La primera submostra avalua la satisfacció de les parts en el procés de mediació a curt termini mitjançant el qüestionari QAP. Un total de 319 subjectes el van respondre.

L'interval de confiança d'aquesta submostra és del 95% amb un error assumit del 4,1%.

La segona submostra va ser creada per a valorar el grau de satisfacció a mig-llarg termini de les parts implicades. En segon terme es va utilitzar per a obtenir informació respecte a l'eficàcia de la mediació (possible retorn al sistema judicial). La mostra estava composta per 110 persones que van respondre, per via telefònica, el CSM-C i contestar preguntes relatives a l'eficàcia. El 50% de la mostra estava formada per dones i el 50% restant homes. Tot i això, un total 25 subjectes (22,7%) es van negar a respondre el qüestionari, per això la mostra definitiva va quedar composta per 85 subjectes, una mica més de la meitat (51,8%) eren homes i el 48,2% restant dones. L'interval de confiança d'aquesta submostra és del 95% amb un error assumit del 8,6%. La selecció d'aquesta mostra va ser totalment a l'atzar. El possible retorn al sistema judicial es preguntava directament als subjectes d'aquesta submostra que prèviament havien contestat el CSM-C.

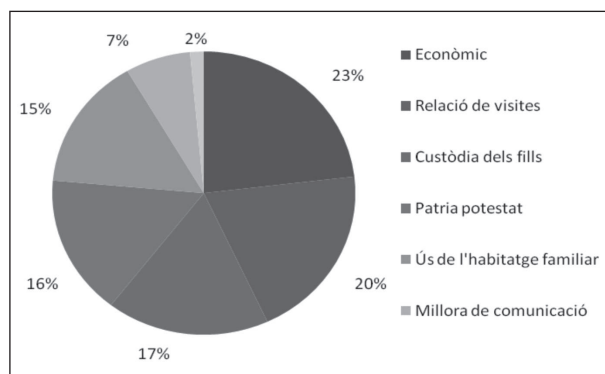
5.3 Resultats

L'anàlisi dels expedients mostren que l'assistència jurídica gratuïta no és una característica majoritària entre els Ss de la mostra, doncs només un 39,6% la tenien. En relació a la procedència dels expedients, 53,4% provenen de la via judicial, 19,5% del Servei d'Orientació Jurídica i 27,2% del Servei d'Informació en Mediació es a dir més de la meitat dels expedients provenien de la via judicial. Hi ha una pèrdua de dades important en aquesta variable als expedients i per això pot semblar que la majoria provenen de la via judicial, quan en realitat no és així; sinó que la majoria prové de les diferents vies no judicials. D'aquelles que provenen de la via judicial el 42,1% provenen de processos de divorci. Respecte, a totes les mediacions que provenen de la via judicial un 95,6% provenen dels Jutjats de família i 4,4% dels jutjats de VIDO.

Els resultats indiquen que referent a la relació entre les parts un 43,6% eren persones amb fills comuns, un 39,7% tenia una relació de tipus matrimonial, un 13,3% es tractava d'una unió estable de parella, i un 3,4% eren persones amb conflicte per raó d'aliments entre parents o d'institucions tutelars. Els motius més freqüents per a iniciar la mediació van ser l'econòmic (82,1%), relació de visites de custòdia als fills (70,9%), custòdia dels fills (61,7%), pàtria potestat (56,5%), ús de l'habitatge familiar (53,8%). Per últim, els dos motius nous afegits se situen com a motius menys freqüents: la millora de la

comunicació (24,7%) i problemes amb la família extensa (5,2%).

Gràfic 15. Frequència dels motius de la mediació



Font: Expedients del CMFC de l'any 2008

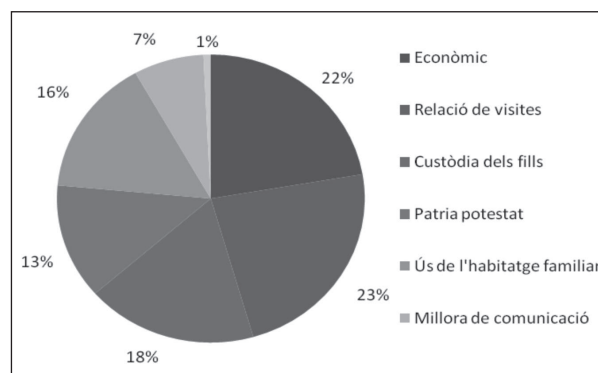
La designació del mediador era interna al CMFC en un 55,1%, mentre respecte a les sessions previstes de mediació, el resultat mostren una mitjana de 3,80 sessions (DT= 1,575). Això vol dir que el nombre de sessions es troba entre 2 i 4 per norma general, sent el mínim 1 i el màxim 6. Mentre que respecte al número de sessions realment efectuades va ser d'una mitja de 2,99 (DT=1,467). Es a dir, en la majoria dels casos es desvia una sessió menys o més de les pronosticades, per això, i tenint en compte les desviacions estadístiques, hi ha una tendència a la coincidència entre les pronosticades i les fetes.

En relació amb els acords signats, dels expedients analitzats un 59% van arribar a acords. D'aquests, es van assolir una mitjana de 3,73 acords totals (DT=2,042) amb un mínim d'un i un màxim de 12. La quantitat més freqüent (mitjana) va ser de 5 acords per mediació familiar realitzada i finalitzada amb acords. El tipus d'acords més freqüents després del procés de mediació són per ordre de freqüència: relació de visites als fills (69,6%), acords econòmics (66,8%), regim de custòdia dels fills (53,9%), ús de l'habitatge familiar (46,1%), pàtria potestat dels fills (38,7%), la millora de la comunicació (22,1%) i problemes amb la família extensa (2,3%).

La latència mitjana entre el dia que les parts sol·liciten la mediació i el dia d'inici del procés es troba en 29,66 dies amb una DT de 33,004, mostrant-nos una gran variabilitat, essent el mínim 0 i el màxim 282. La durada mitjana del procés de mediació és també molt variable, ja que la mitjana es troba en 33,98 dies amb una DT de 40,938, oscil·lant el seu rang d'un mínim de 0 a màxim de 365.

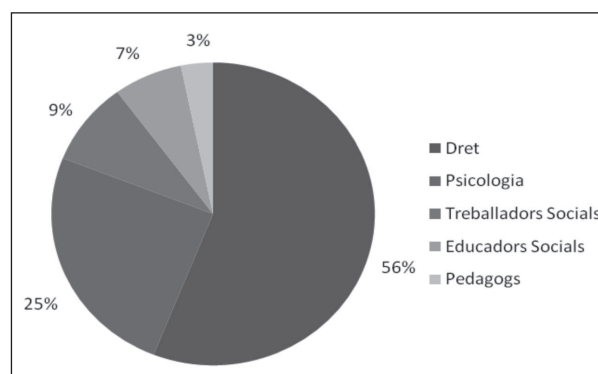
L'últim bloc d'anàlisi extret dels expedients correspon a informació sobre el mediador. En primer lloc, informació respecte al gènere del mediador, el 77,3% eren dones. Respecte al col·legi professional del mediador, la majoria procedien de l'àmbit del Dret (advocats) (56,0%), seguit de l'àmbit de la Psicologia (25,0%) i amb freqüències inferiors, Treballadors Socials (8,9%), Educadors Socials (6,9%) i Pedagogs (3,2%).

Gràfic 16. Frequència dels acords



Font: Expedients del CMFC de l'any 2008

Gràfic 17. Col·legi Professional dels mediadors



Font: Expedients del CMFC de l'any 2008

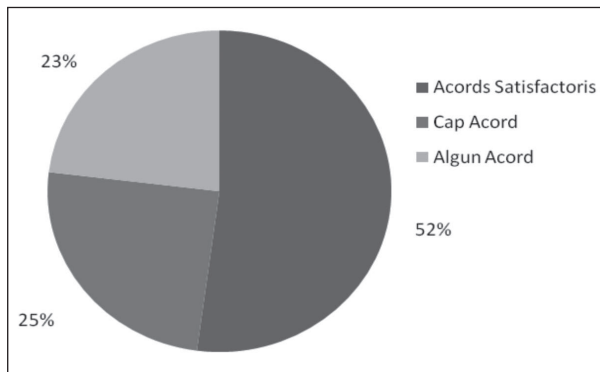
Els resultats de la submostra del QAP mostren que en relació a la valoració feta pels subjectes de la durada del procés de mediació, un 89,1% considera la durada correcta, un 6,4% la valora com massa llarga i el 4,5% restant, massa curta.

Respecte de la intervenció del/de la professional que havia exercit de mediador/a, dels 318 subjectes van contestar aquesta pregunta 314 amb una mitjana de 8,71 punts (DT=1,645), sent el mínim 2 i màxim 10. A més, la meitat de la mostra (50,3%) va valorar la intervenció del professional com molt bona (valor=10). La

valoració de les parts al desenvolupament del procés de mediació obté una mitjana de 7,84 punts (DT=2,268), sent 1 el mínim i 10 el màxim.

Respecte a la qüestió referida a si les parts s'havien sentit còmodes durant el procés de mediació, la majoria el 83,0% van respondre afirmativament. Finalment, es va valorar si el procés de mediació seguit havia servit per resoldre els conflictes i aconseguir acords satisfactoris, més de la meitat (52,1%) sí que havien pogut resoldre els seus conflictes i havien arribat a acords globals; un 24,8% no havien resolt cap conflicte i no havien pogut arribar a cap acord i per últim un 23,1%, sí que havien arribat a alguns acords, però altres conflictes no s'havien resolt.

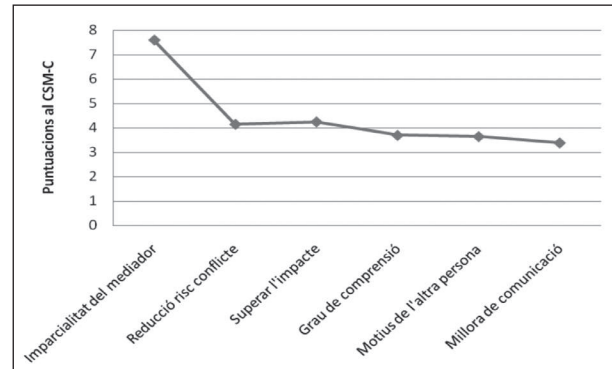
Gràfic 18. Freqüència de resolució dels conflictes



Font: Qüestionari Anònim de les Parts

Els resultats de la submostra sobre la satisfacció a llarg termini mostren una mitja de 50,54 punts al CSM-C (sent el mínim 0 i el màxim 100 punts a l'escala) amb una DT de 28,37. Dels 6 ítems que puntuen de 0-10 punts, que avaluen diferents parts del procés de mediació, els resultats mostren que la satisfacció del subjecte participant amb la imparcialitat del mediador, obté una mitjana de 7,60 punts amb una desviació típica de 2,689. El grau en que la mediació ha reduït el risc a la repetició del conflicte obté una mitjana de 4,15 punts amb una DT de 3,839. El grau en què la mediació li va permetre superar l'impacte del conflicte, obté una mitjana de 4,25 punts amb una DT de 3,699. El grau de comprensió de per què es produïa el conflicte, motiu de la mediació, obté de mitjana un 3,70 punts amb una desviació típica de 3,619. El grau en què la mediació li va permetre comprendre els motius de l'altra persona implicada en el procés, obté una mitjana de 3,65 punts i una DT de 3,562. La mediació els va permetre millorar la comunicació entre ells, obté una mitjana de 3,39 punts i una DT de 3,745.

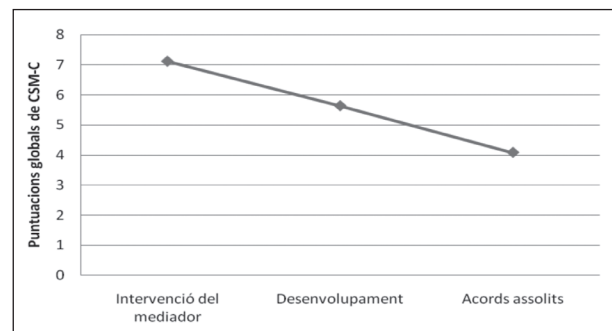
Gràfic 19. Puntuacions mitjanes de cada ítem específic del CSM-C



Font: Entrevistes telefòniques

El CSM-C també avalua de manera global el procés seguit (entre 0-10 punts), així la valoració global de la *intervenció del mediador*, segons l'opinió dels enquestats, obté una mitjana de 7,11 punts (DT= 3,196). El *desenvolupament de la mediació*, obté una mitja de 5,63 punts (DT= 3,525). *Respecte els acords assolits*, s'obté una mitjana de 4,08 punts (DT =4,096).

Gràfic 20. Puntuacions mitjanes de cada ítem global del CSM-C



Font: Entrevistes telefòniques

Finalment s'avalua el grau en que el subjecte recomanaria el servei de mediació a una persona que es trobés en la mateixa situació en la que es trobava ell abans d'arribar al servei de mediació, i aquesta en comparació a la resta obté una mitja de 7,08 amb una DT de 3,576 amb un mínim de 0 i un màxim de 10. En relació a les preguntes sobre la satisfacció, possible retorn al sistema judicial després de la mediació, les anàlisis mostren que, en relació al manteniment dels acords un 82,1% sí els va mantenir.

En relació a la possible assistència al sistema judicial d'aquells que no mantenen els acords un 81,8% tornen

al sistema judicial i el 18,2% no ho fa. D'aquells que mantenen els acords cap persona torna al sistema judicial. Finalment, en relació als motius, el 13,3% torna per causes diferents a les incitadores del procés de mediació, però el 86,7% tornava pels mateixos motius.

5.4 Conclusions de l'estudi de satisfacció de les parts

Dels resultats exposats podem concloure respecte a l'anàlisi dels expedients del CMFC de l'any 2008 que una mica més de la meitat són *homes* d'una *edat* aproximada de 41 anys. La majoria són *nascuts* a Espanya i tenen un *fill*. La relació entre les parts normalment (més del 40%) és de persones amb fills comuns. Més de la meitat no tenen *assistència jurídica gratuïta* i a més provenen del *sistema judicial* des d'un *jutjat de família*, a causa d'un conflicte de *divorci* entre les parts.

Els *motius pels quals sol·liciten el procés de mediació* familiar són diversos i entre 3-4 problemes per cas mediat. De manera prioritària són els *motius econòmics* i en segon lloc, la *relació de visites*. Més de la meitat de la mostra arriba a *acords* després d'un procés de mediació i la mitjana d'acords és de 3-4. Els *tipus d'acords* més freqüents són sobre la relació de visites i, en segon lloc, els acords econòmics.

En relació al *nombre de sessions previstes* per al procés de mediació se situen en 3-4 sessions i les *sessions realitzades* entre 2-3 sessions indicant-nos un procés una mica més curt del pronosticat, però la majoria de vegades coincideix. La persona mediatra normalment és *designada pel CMFC*, és *dona* i prové de l'àmbit del *dret*.

L'anàlisi del QAP ens mostra una valoració positiva de la majoria dels participants de la *durada del procés* i la *comoditat en la participació*. Per tant, es pot observar un nivell elevat de *satisfacció* quan finalitza la mediació. Respecte a si la *mediació ha servit per a resoldre conflictes* i *aconseguir acords*, més de la meitat de la mostra així ho pensa. La *intervenció del professional* i el *desenvolupament del procés* de mediació van ser valorades molt positivament (8 punts sobre 10). La *valoració global del procés* de mediació és totalment positiva per part dels subjectes quan finalitzen el procés de mediació.

L'anàlisi del CSM-C ens mostra com els homes van respondre més que les dones, tanmateix si no es van assolir acords. La mitjana de la puntuació màxima total del CSM-C es troba al voltant dels 50 punts, nivell mig de l'escala, però l'elevada desviació típica estadística ens indica una gran variabilitat.

En relació a la satisfacció del subjecte amb la *imparcialitat del mediador* rep una mitjana de notable, sent de les poques variables ben valorades. Referent al grau en què la mediació *ha reduït el risc* de tornar-se a *repetir el conflicte* no es valora en aquest sentit, doncs la puntuació resta per sota dels 5 punts de l'escala. El grau en què la mediació li va permetre *superar l'impacte* del conflicte, també la seva mitjana es troba per sota dels 5 punts. La *comprensió de perquè es produïa el conflicte* objecte de mediació també es troba per sota de 5. Respecte a si la mediació li va permetre *comprendre els motius* de l'altra persona implicada en el procés, també es inferior per sota de 5. El grau en que la mediació els va permetre *millorar la comunicació* entre ells també assoleix una puntuació inferior als 5 punts.

La valoració global de la *intervenció del mediador* continua sent positiva amb un notable igual que la primera pregunta específica. En relació al *desenvolupament de la mediació*, de manera global els subjectes aproven el procés, ja que la mitjana es troba lleugerament per sobre de la puntuació de 5. Els *acords assolits*, obté una mitjana per sota de 5, però era d'esperar doncs van contestar més aquells que no havien arribat a acords durant el procés de mediació. Finalment el nivell de *recomanació del servei de mediació a una persona* que es trobés en la mateixa situació mostra, tot i els resultats anteriors, una mitjana elevada. Malgrat que no s'hagi arribat a acords, el procés de mediació es recomana com a eina positiva per a resoldre els conflictes a altres persones. Cal recordar que l'aplicació del CSM-C és totalment experimental i en conseqüència les conclusions també ho són. Per tant cal desenvolupar estudis futurs per valorar d'una manera més exacta i científica la satisfacció de les parts en un procés de mediació.

Finalment, respecte al possible retorn al sistema judicial després de la mediació, en relació al *manteniment dels acords*, la majoria els mantenen al llarg del temps. En relació a la *possible assistència al sistema judicial*, la majoria dels que no arriben a acords al llarg de la mediació tornen al sistema judicial.

6 Conclusions

6.1 Prospectiva i valoració: possible evolució dels conflictes

Els canvis en l'estructura de la família, esdevenen en un procés simultani als propis canvis de la societat, incidint en aspectes polítics, econòmics i socials (Iglésias

de Ussel Flaquer, 1993; Flaquer, 2002). L'evolució dels conflictes i la seva tipologia dependrà en gran part de l'evolució de les societats i dels instruments reguladors que s'elaborin. Una dissociació entre la realitat i els instruments reguladors, produeix l'augment dels conflictes en les famílies o unitats de convivència. Les necessitats i les perspectives individuals i les comunitàries o socials s'enfronten sovint amb els intents d'estructuració i de regulació social.

Els paràmetres en els que es mou la institució familiar depenen de la relació entre la família i la societat; l'evolució d'aquesta darrera en un entorn de globalització, és un fenomen conformador d'estructures i de relacions en tots els àmbits. Si bé les unitats de convivència i/o cohabitació són i estaran formades cada vegada amb major freqüència per vincles diferents, per famílies monoparentals, per reagrupacions familiars, per grups de convivència basada en els interessos, etc... intentar preveure els conflictes que es donaran en el si de les famílies, suposa considerar un sistema de vincles ample, de consanguinitat o d'afinitat, així com redefinir el concepte de família i els lligams de convivència.

Tanmateix, pel que fa als aspectes relacionats amb l'adopció, la procreació artificial o la reproducció assistida, s'hauran d'atendre els possibles conflictes derivats de les necessitats psicològiques i afectives generades per aquestes situacions. En una època de crisi com l'actual, s'evidencia un increment de les famílies amb problemes múltiples. Aquestes s'enfronten a situacions on sorgeixen problemes d'índole diversa en el mateix interval de temps i que requereixen de solucions combinades: conflictes relacionals, interpersonals, conjunturals com la pèrdua de treball i la pèrdua de poder adquisitiu o la incapacitat per a fer front a despeses bàsiques com pot ser el pagament de l'habitatge etc. Una ruptura en aquesta situació dificulta trobar solucions a les necessitats bàsiques per a poder viure independentment i, alhora, assumir les necessitats, deures i responsabilitats envers els descendents o els familiars a càrrec.

Tal com diu Maria Crespo, treballadora social especialitzada en gerontologia, els divorcis originen situacions com la següent: la mare i els fills es queden en el domicili familiar mentre el pare busca una nova vivenda que, en aquests temps d'incertesa, no és inusual que sigui el domicili dels propis pares, pel fet de resultar molt més econòmic. I això acaba amb la il·lusió de moltes parelles madures que veien en la jubilació el moment de poder, per fi, dedicar-se a ells mateixos.

El problema radica en que, normalment, aquesta situació és imposada i no s'ha dialogat. Serà necessari que

es tornin a negociar les condicions de convivència i que el fill entengui i respecti el projecte vital dels seus pares. L'augment d'unions de persones de distinta procedència i nacionalitat comporta el que podríem considerar com un model de família complexa, amb problemes de definició teòrica i cultural. Podem considerar que el model de "família incerta" que ja preveia Roussel (1989) es manté vigent en allò referit a aquestes "noves famílies"; famílies cohabitants, famílies reconstituïdes, parelles homosexuals i monoparentals constitueixen la tipologia més significativa de noves relacions familiars de l'univers que aquest autor descriu. Un aspecte important a considerar és la necessitat d'entendre la família des de l'òptica de les diverses generacions que la conformen.

L'increment de l'esperança de vida està modificant i, continuarà fent-ho, les relacions d'interdependència dels membres de les famílies suscitant nous reptes relatius a la cura de la gent gran, al foment de l'autonomia d'aquestes persones, a la conciliació de la vida laboral i familiar... Caldrà variar la manera de tenir cura de la gent gran, adaptar/flexibilitzar els horaris laborals i fomentar la capacitat d'autonomia econòmica i personal d'aquest col·lectiu. La mediació pot ser d'utilitat per a tractar situacions i conflictes relatius a la presa de decisions vitals.

Vivim en una època d'accelerats canvis demogràfics, econòmics i socials que incideixen tant en l'estructura i la mida de les famílies com en allò que es refereix a la seva articulació amb l'entorn. La combinació de fenòmens com són la ruptura del model de família tradicional amb l'important increment de les famílies monoparentals, la incorporació massiva de la dona al món laboral o l'augment continu de la longevitat, generen la necessitat de replantejar-se moltes de les polítiques que es duen a terme, així com de cercar noves opcions i propostes.

Es preveuen tensions en allò relatiu a les dissolucions de les unitats de convivència, a la dissociació entre la legalitat i la realitat i en el procés d'adequació d'ambdues. Un altre aspecte a tenir en compte, amb tota probabilitat, seran els conflictes de comprensió i d'adaptació a les malalties degeneratives associades a una esperança de vida més elevada. Els malalts, les famílies i els cuidadors hauran de poder disposar d'espais per a la comprensió de la situació i de la pròpia malaltia. Aquests tipus de malalties repercuteixen en el conjunt de la família, doncs afecten directament tots els integrants de la mateixa. De cara al futur, cal una adequació a la nova realitat per tal de ser capaços de dissenyar estratègies d'actuació conjuntes adreçades als afectats, als familiars i a les persones que tenen cura d'aquests.

Es fa necessària la creació de més xarxes socials i de suport i la millora de les ja existents, que fomentin l'intercanvi, la comunicació, el recolzament personal i familiar, i el sentit de pertinença. La complexitat dels problemes en el si de la família, com ja apuntàvem, no vindrà donada exclusivament per allò que succeeix en l'àmbit privat, sinó que també hi incidirà una major comprensió de la relació individu -família o unitat de convivència i societat.

L'augment de les parelles de diferent cultura i nacionalitat és un fenomen generador d'estructures i de relacions en tots els àmbits que farà necessari conèixer els diferents paràmetres culturals, els protocols, els codis bàsics de comunicació de les diferents cultures. En aquest sentit, la coneixença dels distints codis culturals facilitarà la comprensió global del conflicte i la seva incidència en els processos de mediació, per la pròpia dinàmica dels mateixos. Cal considerar el concepte de persona i les seves relacions en l'espai de la convivència privada, familiar, més enllà de les diferències, com a ésser que comparteix un lloc comú, en la comunitat i en la societat.

Decisions, compromisos o acords presos en mediació en l'àmbit privat tenen com a marc de referència les normes i les lleis comuns. Aquestes defineixen els límits de les decisions o dels acords i vinculen l'esfera pública i la privada. Com a font d'inspiració elemental per a poder definir els límits de les decisions preses en aquests àmbit, pel que fa a drets i deures, es pot considerar com a referència mínima, el marc que dibuixa la Declaració del Drets Humans.

L'evolució envers una intervenció en l'entorn familiar més àmplia, en tot tipus de conflictes, més enllà de les ruptures, dins la pròpia parella, per establir canvis que millorin la relació i que permetin assolir compromisos conjunts sobre diferents actuacions o decisions que cal prendre en l'entorn familiar i que puguin afectar d'altres (terceres persones). Aquests afectats poden ser en l'àmbit de la parentalitat en línia recta ascendent, descendent o col·lateral o en l'àmbit de la convivència, de la cohabitació o en el propi entorn de relació.

6.2 Prospectiva i valoració: adequació de la mediació

La vitalitat de la mediació a Catalunya queda palesa en el conjunt del treball que es presenta, tant en l'evolució positiva que manifesten les dades, com en el debat del grup focal i les entrevistes, on experts i professionals analitzen l'actualitat de la mediació, destaquen mancances i aporten propostes de futur. La mediació és una

realitat viva i que ha de mantenir-se en constant progressió si vol ser un instrument realment útil per la nostra societat que doni resposta a les noves circumstàncies, models i situacions tant socials com familiars. Cada mediació ha de construir-se i deconstruir-se en funció de les peculiaritats de cada cas i dels canvis en les necessitats familiars. En definitiva, ha d'evolucionar per convertir-se en un instrument útil al servei de les persones i d'una societat que està en constant transformació.

Les eines que són necessàries per a poder donar resposta a les noves situacions conflictuals seran la formació permanent dels mediadors d'una banda i, de l'altra, la redacció de protocols d'actuació i de coordinació entre serveis d'ajuda o suport social que facilitin l'apropament de la mediació a les persones i col·laborin en la seva aplicació i posterior eficàcia. Aquestes eines, formació i protocols d'actuació col·laborativa, no poden romandre fixes, sinó que ben al contrari, hauran d'evolucionar i mantenir-se actives i sensibles a les noves necessitats i al batec dels canvis sociològics que es vagin produint a la nostra societat.

6.3 Conclusions

De l'anàlisi de les dades i de la informació aportada en aquest estudi, podem extreure'n les conclusions següents:

1. En l'àmbit de la gestió de conflictes, concorren diferents professionals i diversos sistemes d'abordatge. La manca d'un coneixement profund sobre la mediació pot provocar la confusió amb altres formes d'intervenció psicossocial amb les quals presenta alguns elements en comú. El rol del professional mediador, a diferència d'altres, es basa en l'absència d'elements sancionadors o impositius, en la no formulació de propostes vinculants, ni d'assessorament legal o actuacions de tipus terapèutic. El mediador focalitza la seva intervenció professional en l'aplicació del procés i no en els continguts que són propietat de les parts. El benefici de la mediació rau en el propi procés de gestió, que facilita la relació entre les parts, la transformació positiva del conflicte, la recuperació del protagonisme i, en conseqüència, l'assumpció del poder de decidir.
2. La manca de comunicació i la incidència d'emocions intenses i contradictòries són uns dels factors expressats per les famílies, com a elements rellevants i condicionants del desenvolupament del

- conflicte. El procés de mediació suposa la creació d'un espai de diàleg i respecte mutu adreçat a fer possible la gestió cooperativa del propi conflicte familiar.
3. La majoria de problemàtiques familiars es desenvolupen en la privacitat. És per això, que aquesta s'ha de respectar per tal de preservar la dignitat de les persones que intervenen en el procés de mediació.
 4. L'aplicació de la mediació, com a mètode de gestió de conflictes familiars, s'està estenent progressivament, més enllà dels supòsits de ruptura de parella, entre altres membres de la constel·lació familiar o entre la mateixa parella, per establir i consensuar pautes i decisions que afecten a les relacions i a la convivència familiar sense repercussió jurídica directa i sense voluntat de ruptura.
 5. Segons les dades del Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya (CMDPC) les sol·licituds de mediació a petició directa de les parts són més nombroses (72,9%) que les sol·licitades a través de derivació judicial (27,1%). No obstant això, cal significar la tendència a l'augment de les mediacions realitzades a instància de l'autoritat judicial i la implicació creixent dels jutges en la mediació.
 6. La gratuïtat de la mediació contribueix de forma notòria a l'increment de les peticions de mediació.
 7. La iniciativa en la presentació de la sol·licitud de mediació és majoritàriament unilateral (69,9 %), essent precisament aquests casos de petició unilateral els que presenten una major dificultat per l'inici efectiu de la mediació.
 8. Respecte al perfil dels sol·licitants de mediació del Centre (CMDPC), van ser persones entre 22 i 86 anys, amb una mitjana de 43 anys; la majoria eren de nacionalitat espanyola (92,6 %) i no disposaven d'assistència jurídica gratuïta (68,15%). El tipus de relació predominant entre els sol·licitants era de matrimoni (59,8 %) o persones amb fills comuns (26,9 %). La majoria tenien fills (65,4%) i van tractar tots els punts propis d'una separació o divorci. En aquells supòsits en què no es van tractar totes les matèries corresponents a la ruptura, els temes predominants van ser les matèries econòmiques (54,4 %) seguit del règim de visites (43,8 %) i de la custòdia de fills.
 9. El perfil del mediador que actua a Catalunya, segons la informació del qüestionari tramès a una mostra de persones mediadores (gran part d'elles inscrites en el Registre del Centre de Mediació), presenta les característiques següents:
 - a. La majoria tenen entre 36 i 45 anys, son dones, de nacionalitat espanyola, procedents de la formació en dret, treball social o psicologia, amb una certa experiència en mediació (la majoria ha realitzat de una a cinc mediacions) i una gran part es dediquen a l'advocacia com activitat principal.
 - b. Han fet un curs de mediació en alguna de les Universitats de Catalunya de més de 180 hores de durada. L'any de formació més usual és el 2002 i el període de major formació es concentra entre els anys 2002-2004.
 - c. El principal àmbit d'actuació de les persones mediadores de la mostra és el familiar i van iniciar la seva activitat mediatòria l'any 2002. (L'any següent a l'aprovació de la Llei 1/2001 de mediació familiar de Catalunya).
 10. Respecte a la professió de les persones mediadores que van dur a terme les mediacions del Centre de Mediació del Departament de Justícia, la majoria provenien de l'advocacia (56,1%), en segon lloc de la psicologia, i en tercer lloc del treball social, seguit d'educadors i pedagogs. Aquest percentatge, en el cas dels professionals provinents del dret, és totalment proporcional al nombre d'advocats inscrits al registre de persones mediadores (superior al 55 % del total de persones mediadores inscrites). En canvi, en segon lloc, les mediacions van ser realitzades per persones procedents de la psicologia, quan de fet, el col·lectiu de psicòlegs és el quart quant a nombre d'inscrits en el registre, després del de diplomats en treball social i del d'educadors que ocupen el segon i tercer lloc, respectivament; el cinquè lloc, tant respecte al nombre de mediacions realitzades a l'any 2008 com respecte al nombre de professionals inscrits, correspon al col·lectiu de pedagogs, que per tant sí que mostra una relació proporcional entre nombre de mediacions realitzades i nombre de persones inscrites procedents d'aquesta professió. Per poder valorar aquesta no proporcionalitat entre el nombre de mediacions realitzades i el nombre de persones mediadores inscrites, en el cas de treballadors socials i educadors, cal tenir en compte la dificultat expressada pels professionals d'aquests dos col·lectius respecte a la disposició d'un espai físic necessari on dur a terme les mediacions derivades pel Centre (en moltes ocasions aquestes persones mediadores declinen la mediació per manca d'es-

- pai on realitzar-la). Aquesta circumstància no es dona en el cas d'advocats i psicòlegs que acostumen a disposar de despatx professional propi.
11. Pel que fa a la durada del procés de mediació, en les mediacions sol·licitades directament per les parts, des de la sol·licitud inicial a la finalització de la mediació la mitjana va ser de 103,6 dies i la durada del procés pròpiament de mediació, des de la sessió inicial a la final, de 59 dies. S'esmercen generalment tres sessions (29 %), dos sessions (23,8 %) o una sessió (14,7%).
 12. La durada de les mediacions iniciades amb un procés judicial obert, se situa en 58,7 dies de mitjana, des de la data de sol·licitud a la de finalització de la mediació, i 35,2 dies de duració mitjana des de la sessió inicial a la final. La majoria van desenvolupar-se en tres sessions (43,2 %) seguit de dos sessions (16,1 %) i d'una (15,3%). Aquestes dades reflecteixen que en les mediacions iniciades a instància judicial o amb un procés judicial obert, la mediació es desenvolupa en uns terminis significativament més breus, per evitar que la mediació dilati els terminis i actuacions processals.
 13. Pel que fa al resultat, en el cas de les mediacions sol·licitades directament per les parts, el nivell d'acords supera el 70%, en contrast amb les mediacions de derivació judicial o amb un procés judicial obert, que va ser del 47,5 %. Aquestes dades posen de manifest la dificultat superior de les mediacions d'àmbit judicial i la necessària especialització de la persona mediadora.
 14. De l'estudi del grau de satisfacció de les persones que han participat en un procés de mediació familiar a Catalunya, en base als expedients de mediació del Centre (CMDPC) es pot deduir que:
 - a. En general, les dues parts manifesten un grau de satisfacció elevat respecte al procés de mediació seguit.
 - b. La majoria de mediacions de la mostra provenen de les diferents vies no judicials. La majoria de les derivacions judicials procedeixen dels Jutjats especialitzats de Família.
 - c. La majoria de les persones que van participar en un procés de mediació es van sentir còmodes i més de la meitat van poder resoldre els seus conflictes arribant a assolir acords globals, que majoritàriament es van mantenir.
 - d. Al finalitzar el procés de mediació, els usuaris fan una valoració global totalment positiva, tant respecte a la durada del mateix, la comoditat, la resolució del conflicte, l'assoliment d'acords com de la intervenció del professional i el desenvolupament del procés.
 - e. Resulta força paradoxal que les persones que han participat en la mediació puntuïn amb una nota baixa la incidència de la mediació en el grau de comprensió del perquè es va produir el conflicte i en la comprensió dels motius de l'altra part, o en la millora de la comunicació entre elles, i malgrat això mostren una elevada satisfacció amb la imparcialitat del mediador (7,60 sobre 10 i també en la recomanació de la mediació a d'altres persones (7,08 sobre 10). D'aquesta aparent contradicció es pot formular la hipòtesi que, no obstant la dificultat en superar la vivència íntima del conflicte i d'assolir-ne una comprensió satisfactòria, la intervenció del mediador es valora com una actuació molt positiva que els ajuda a recuperar la capacitat de decidir en comú i a superar, de forma progressiva, les dificultats personals produïdes a conseqüència de la situació conflictiva.
 - f. Cal destacar l'elevat grau de manteniment dels acords (82,1 %) i que en aquests casos, cap retorna al sistema judicial. D'altra banda, malgrat que no s'hagin assolit acords, el procés de mediació es recomana a d'altres persones com a eina positiva per a resoldre els conflictes.
 15. L'augment d'unions de persones de diferent procedència i nacionalitat i les noves estructures familiars comporten el que es podria considerar un model de família complexa amb problemes de definició teòrica i cultural. En aquest marc sociològic, l'evolució dels conflictes i de les seves repercussions dependrà en gran part de l'evolució de les societats i dels instruments reguladors i d'abordatge que s'elaborin.
 16. En tot cas, la mediació ha acreditat els seus avantatges com mètode de gestió col·laborativa de conflictes, i compta amb el potencial necessari per esdevenir un instrument d'utilització general que doni resposta als nous plantejaments ètics i vivencials de les persones i a les necessitats i reptes que planteja la diversitat i complexitat de les estructures familiars en constant evolució.

6.4 Recomanacions

1. La metodologia de l'aplicació de la mediació familiar, no es pot considerar un model estàtic, sinó que ha de ser dinàmic i adaptar-se als nous plantejaments personals, a la realitat social i als canvis d'estructures i models familiars.
2. L'increment de la diversitat cultural, de les ruptures conjugals, de les famílies monoparentals i de les anomenades "multiproblemàtiques", dibuixa una nova realitat que cal tenir en consideració en tot treball que es realitzi en aquest àmbit i per tant, requereix també de la mediació i del mediador una gestió no uniforme en el tractament d'aquestes situacions específiques i el reconeixement de la diversitat de perspectives en la realització de cada mediació.
3. Es necessària la creació de més xarxes socials i de suport a les persones i a les famílies. Xarxes que fomentin l'intercanvi, la comunicació, el suport i el sentit de pertinença solidària, que contribueixin a la creació d'espais comuns.
4. Es dóna un notable reconeixement jurídic de la mediació, però cal una major incidència en l'obtenció del reconeixement social. Per assolir aquest objectiu seria recomanable la realització de campanyes públiques de difusió i sensibilització adreçades a la ciutadania per promoure el coneixement de les característiques, els beneficis i el valor de la mediació aplicada a cada cas concret.
5. Cal potenciar la formació del mediador, tant millorant la formació inicial, com la contínua, i l'actualització de les tècniques emprades incloent en la formació el desenvolupament pràctic i el treball de les capacitats i habilitats de la persona mediadora.
6. Cal promoure l'especialització de les persones mediadores en funció de les peculiaritats i circumstàncies particulars dels diferents àmbits específics de treball (mediadors en l'àmbit judicial, mediadors en cas de sostracció internacional de menors, mediadors en situacions de discapacitat, amb persones grans...)
7. Caldria dur a terme estudis seriosos des del camp de la psicociologia i del dret, que permetessin un replantejament, amb base científica, dels avantatges o inconvenients de l'exclusió radical i genèrica de la mediació, en tots els supòsits de violència de gènere. Es podria replantejar, si en algun cas, la mediació podria aportar beneficis per a les persones, individualment considerades (especialment pels fills) que viuen aquestes situacions, i si la seva aplicació pot generar un valor preventiu en el tractament del conflicte relacional i familiar subjacent.
8. En el futur, caldrà realitzar estudis per poder valorar el més exacte i científicament possible el grau de satisfacció de les parts en un procés de mediació.
9. Per superar la manca de comunicació, assenyalada com un dels factors determinants del conflicte per les famílies, a mode preventiu, caldria potenciar i facilitar els espais de comunicació intrafamiliars.
10. Cal impulsar programes, espais d'intercanvi entre famílies, promoguts i potenciats per les administracions, per tal de compartir experiències entre famílies a mode de grups d'ajuda mútua.
11. Cal apropar la mediació a tots els ciutadans i ciutadanes, propiciar que la informació arribi de forma personalitzada a totes les persones que la puguin necessitar i promoure l'existència de persones mediadores ben preparades, en tot el territori. Hauria de ser possible la gratuïtat de la mediació, valorant la seva utilitat personal i social, l'estalvi de patiment per les persones implicades, en especial pels fills, i la contribució d'aquesta figura a l'agilitat de la tasca judicial.
12. Cal potenciar que la mediació arribi a les persones de forma prèvia a l'inici de la via judicial per tal que eviti la interposició de demandes contencioses i contribueixi de forma efectiva a la descongestió de la via judicial.
13. La mediació hauria d'estar més integrada en la xarxa social, sanitària, judicial i institucional de serveis que atenen aquelles problemàtiques que es poden prevenir.
14. Finalment es considera que per fer una bona prevenció, és bàsic evolucionar cap a una major desjudicialització de les problemàtiques familiars, potenciant vies de gestió constructiva i col·laborativa dels conflictes com ara la mediació.
15. Els propis objectius bàsics del CMDPC extrets en base a les funcions del Centre i a l'experiència pràctica, es podrien entendre com extensibles a la mediació en general: la difusió del valor de la mediació i l'apropament de la seva aplicació a totes les persones, facilitar la derivació judicial, potenciar el bon treball del mediador, millorar la seva formació, actualitzar els coneixements de forma permanent i recolzar la "bona praxi".

7 Annex

Temes/preguntes a tractar en la sessió del dia 26 d'octubre

(Es tracta de debatre aquests temes amb tots els participants mediadors/es a fi de comptar amb la seva experiència, coneixements i opinions sobre mediació familiar)

- Quin tipus de conflictes considereu que creixeran més en els darrers anys en l'àmbit de la família?
- La mediació ha d'ocupar-se de la previsió dels conflictes familiars?
- Quins instruments es poden utilitzar per prevenir aquests conflictes?
- En quins tipus de conflictes familiars consideren que es pot mediar i en quins no?
- En base a la seva experiència quins factors considereu que són claus en el procés de mediació familiar?
- Considera que el procés de mediació s'hauria de regular més?
- Considera factible la realització de mediacions familiars sense la presència directa dels actors mitjançant la utilització de les noves tecnologies?
- Creu que els serveis de mediació familiar tenen les condicions organitzatives adients per complir amb la seva missió?
- Considera que s'hauria de promoure i donar suport més al sector públic o al privat en l'organització de la mediació familiar?
- Quines considera que són les mancances principals de la formació dels mediador/es familiars?
- Considera que els mediadors/es familiars han de tenir una titulació universitària?
- Creu que la mediació familiar pot descomprimir de manera efectiva la càrrega que existeix en els jutjats?

8 Bibliografia

Bolaños, I. (1999) *La mediación en los Juzgados de Familia de Barcelona*. I Congreso de Mediación Familiar, Valencia.

Brullet, C., Fernández, J. i López, S. (2002) *La mediación familiar a Barcelona. Anàlisi i propostes per a la intervenció municipal*. Informe de recerca. Barcelona: CIIMU

Emery, R.E., Matthews, S.G., i Kitzmann, K.M. (1994). Child Custody Mediation and Litigation: Parents' Satisfaction and Functioning one year after settlement. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62 (1), pp.124-129.

Emery, E.E. & Wyer, M.M. (1987). Child custody mediation and litigation: An experimental evaluation of the experience of parents. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 179-186.

Flaquer, L (coord) . (2002) *Sobre la situació de la família a Catalunya. Un intent de diagnòstic*. Barcelona. Generalitat de Catalunya

Glover, J. (2008). Mediation in a Family Court Setting: Does it work? *Child Care in Practice*, 14(3), pp. 293-310.

Iglesias de Ussel, J. i Flaquer, L. (1993). 'Familia y análisis sociológico: El caso de España'. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 61, pp. 57-75.

Guillamat, A i Vergara J. (2009) "Experiencia piloto de Mediación Familiar en conflictos familiares derivados de procedimientos archivados en los juzgados de VIDO". En Casanovas, P.; Galera, N.; Poblet, M. (ed.) Simposi sobre Tribunals i Mediació. Nous camins per la Justícia. Comunicacions. Barcelona, Juny 18 – 19, 2009. Huygens Editorial pp- 91-97.

Ibañez, J., (1992). *Mas allá de la Sociología: El grupo de discusión: Técnica y crítica*. Madrid: Siglo veintiuno de España Editores

Kelly, J.B. (2004). Family Mediation Research: Is there Empirical Support for the Field?. *Conflict Resolution Quarterly*, 22, (1-2), pp. 3-35.

Manzano, J., Soria, M. A. i Armadans, I. (2008) Elaboración de un cuestionario para valorar la satisfacción de los usuarios de un programa de mediación penal (CSM-P). *Psicothema*, 20 (3), pp. 474-480.

Mathis, R. D i Yingling, L.C. (1992). Analysis of pre and posttest gender differences in family satisfaction of divorce mediation couples. *Journal of divorce & Remarriage*, 17 (3), pp. 75-85.

Martí, C. (1995) La mediació en l'àmbit jurídic. *Revista de l'Associació per al Desenvolupament de la Mediació i l'Arbitratge ACDMA*, pp. 4.

- Martín Nájera, T. y otros (2008) Protocolo para la implantación de la mediación familiar intrajudicial en los juzgados y tribunales que conocen de procesos de familia. Disponible en: <http://www.lexfamily.es/revista.php?codigo=396> (Últim accés 18 de maig de 2010)
- Rousell, L. (1989) *La famille incertaine*. Paris.:Éd. Odile Jacob.
- Saez, R. i Ortuño, P. (Directors) (2007) Alternativas a la judicialización de los conflictos: la mediación. Consejo General del Poder Judicial. (*Estudios de Derecho Judicial*, 111) , Madrid; Consejo General del Poder Judicial
- Serrano, G. (2008) Eficacia y mediación familiar. *Boletín de Psicología*, 92, pp. 51-63.
- Villanueva, N. (2007) Mediación familiar intrajudicial en los juzgados de familia de Barcelona. En Saez, R. i Ortuño, P. (Directors) *Alternativas a la judicialización de los conflictos: la mediación*. (p 451-480). Madrid ;Consejo General del Poder Judicial
- Coy, A. i altres (1986) Divorcio: ¿Justicia sin juzgados? *Revista Jurídica de la Región de Murcia*, 3, pp. 86-101. Disponible a: http://www.fundacionmarianoruizfunes.com/ver_articulo.php?articulo=12 (Últim accés 18 de maig de 2010)
- Comisión de Mediación del Foro por la Justicia (2008) Protocolo para el desarrollo e implementación de la mediación familiar. Disponible a: <http://forojusticia.cgae.es/ejercicio-2009/comision-de-mediacion/foro-protocolo-mediacion-familiar-2008-2.pdf/view> (Últim accés 18 de maig de 2010)
- Fernández, J. (2001) “La mediación i el treball social, una nova metodologia que forma part essencial d’una no tan nova professió”. En *La mediación familiar*, Colección Justicia i Societat, Generalitat de Catalunya Departament de Justicia, Centre d’estudis i Formació Especialitzada, Barcelona, p.p. 191-196.
- Fernández, J. (2006) “Trabajo Social con familias y mediación”. En *Trabajo Social, Familia y mediación*, Escobar, C.; Sánchez, G. y Andrés, T. (eds). Salamanca, Ed. Universidad de Salamanca, p.p. 17-30.
- Fisher, R. & Ury, W. (1981). *Obtenga el Sí. El arte de negociar sin ceder*. México: Editorial Gestion
- Folberg, J.; Taylor, A. (1997). *Mediación. Resolución de Conflictos sin Litigio*. Mèxic: Limusa.
- Folger, J.P. & Jones, T. (Comp.) (1994) *Nuevas direcciones en mediación. Investigación y perspectivas comunicacionales*. Barcelona: Paidós mediación, 1997
- Folger, J.P & Bush, R. (2000) La mediación transformadora y la intervención de terceros: los sellos distintivos de un profesional transformador. En: SCHNITMAN, D.F. (comp.) *Nuevos paradigmas en la resolución de conflictos. Perspectivas y prácticas*. pp. 73-79. Buenos Aires: Ed. Granica.
- Haynes, J.M. & Haynes, G.L. (1989) *La mediación en el divorcio*. Barcelona: Granica, 1997).
- Kolb, D.M. i associats (1994) *Cuando hablar da resultado. Perfiles de mediadores*. Buenos Aires: Paidós mediación.
- Martin Casals, M. (1999). La mediación familiar en pret comparat: principis i classes de mediación familiar en el dret europeu en especial Inglaterra, França i la Recomanació (98) 1. En Centre d’Estudis Jurídics i Formació Especialitzada: La mediación familiar. Justicia i Societat, 23, maig 2001. Barcelona: Centre d’Estudis Jurídics.pp.15-70

Bibliografía recomendada

- Bernal, T. (1995) *Mediación, una alternativa extrajudicial a la resolución de conflictos*. Madrid: Colegio Oficial de Psicólogos de Madrid.
- Bolaños, I. (2001). Tesis: Estudio descriptivo del Síndrome de Alienación Parental en procesos de separación y divorcio. Diseño y aplicación de un programa piloto de mediación familiar. Departamento de Psicología de la Educación. Facultad de Psicología. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Bolaños, I. (2003) Mediación familiar en contextos judiciales. En Poyatos García, A (coord,) *Mediación familiar y social en diferentes contextos*. Publicaciones de la Universidad de Valencia, Nau llibres, pags. 175-212. Disponible en: http://www.poderjudicial-bc.gob.mx/admonjus/n24/AJ24_005.htm (acceso 11 de junio de 2009)
- Bush, R. & Folger, J. (1994) *La promesa de la mediación*. Barcelona: Ed. Granica.
- Cornelius, H. & Faire, S. (1995). *Tú ganas yo gano. Todos podemos ganar. Cómo resolver conflictos creativamente y disfrutar con las soluciones*. Madrid: Gaia.
- Coy, A. (2000). La mediación en España. *Apuntes de Psicología*. Vol. 18, 2 i 3, 195-218

- Mayer, B. (2009). *Más allá de la neutralidad . Cómo superar la crisis de la resolución de conflictos*. Barcelona: Gedisa Editorial.
- Muldoon, B. (1996) El corazón del conflicto. Del trabajo al hogar como campos de batalla, comprendiendo la paradoja del conflicto como un camino hacia la sabiduría. Barcelona: Paidós mediación.
- Ortuño, P. (1999) La mediación familiar intrajudicial. Un reto para la práctica del derecho de familia. Actas del I Congreso de Mediación Familiar, Abril Valencia.
- Parkinson, L. (2005). *Mediación familiar: teoría y práctica. Principios y estrategias operativas*. Barcelona: Gedisa.
- Roigé, X. (1997) ¿Tanto está cambiando la familia? Transformaciones y continuidades en el parentesco. *Revista de occidente*, 199, pp. 90-111.
- Singer, L. (1990) *Resolución de conflictos*. Barcelona: Paidós.
- Six, J. F. (1995). Dinámica de la mediación. Barcelona: Paidós Mediación 5 (1997).
- Soria, M.A.; Villagrasa, C.; Armadans, I; (2008). *Mediación familiar*. Barcelona: Ed. Bosch.
- Suares, M. (2002). *Mediando en sistemas familiares*. Buenos Aires: Editorial Paidós, 11.
- Suares, M. (1996). *Mediación. Conducción de disputas, comunicación y técnicas*. Buenos Aires: Editorial Paidós.
- Tobío, C., Agulló M.S., Gómez, M.V. i Martín, M. (2010) *La cura de les persones, Un rept per al segle XXI*. Barcelona: Fundació La Caixa
- Villagrasa, C. & Vall, A. (2001). La mediación familiar en Cataluña: análisis sistemático de la ley 1/2001, de 15 de marzo. *Diario La Ley*. Año XXII Núm. 5347. www.laley.net Madrid: La Ley.
- Vinyamata, E. (1996). La resolución de conflictos. *Cuadernos de Pedagogía*, 246, 89-91.

Notes

- 1 El lector trobarà en les referències al final del Capítol, i especialment en la bibliografia complementària, les obres que contenen les anàlisis sociològiques i estadístiques en què se sustenta la descripció del canvi de model familiar a Catalunya.
- 2 Catalunya va introduir la possibilitat d'adopció entre parelles homosexuals el 2005, mitjançant la Llei 3/2005, de 8 d'abril.
- 3 Les dades referents al número de casos estan elaborades en base a les dades del CGPJ disponibles a <http://www.poderjudicial.es/eversuite/GetRecords?Template=cgpi/cgpi/principal.htm>
- 4 Dades obtingudes a <http://www.poderjudicial.es/eversuite/GetRecords?Template=cgpi/cgpi/principal.htm> últim accés a 15 de setembre de 2010
- 5 Cfr. Llei 18/2003, de 4 de juliol, de suport a les famílies; així com el Decret 151/2009, de 29 de setembre, de desplegament parcial de la Llei 18/2003, i cal tenir present l'estudi d'Almeda (2004) que analitzava la seva complexitat.
- 6 <http://www.simposiummediacio.com/>
- 7 Vid. sobre la llei 1/2001 les anàlisis de Villagrasa i Vall (2003) i Ysàs (2003)
- 8 Cfr. per una història de les experiències prèvies a Catalunya, Balanzó (2009).
- 9 En aquest capítol utilitzarem de forma indistinta els acrònims CMF, CMFC i CMDPC. Aquest darrer acrònim correspon, com es veurà, al nom oficial de "Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya" segons la darrera llei.
- 10 Dades facilitades per l'Equip de Treball de Mediació Familiar i Comunitària del Llibre Blanc de la Mediació a Catalunya
- 11 El grup va ser coordinat per Jose Fernández i Barrera, professora titular de la Universitat de Barcelona i mediadora, conjuntament amb Ansel Guillamat mediadora del centre de mediació familiar. Va participar com a observadora i transcriptor, Blanca Solà.
- 12 Vid. el guió de les preguntes en Document Annex.
- 13 Es varen fer 12 aportacions a considerar sobre el procés de mediació relacionades amb la no regulació a les quals es van fer quatre aportacions concretes.

- 14 Es varen donar 15 intervencions a destacar.
- 15 En aquest sentit es veia com es relacionava un concepte amb l'altre quan no és exactament el mateix.
- 16 Dins del context del LLBMC, Núria Galera i la Blanca Solà van realitzar dues entrevistes semiestructurades a dues responsables de dos serveis de mediació. Una d'elles es va fer a la Sra. Francesca Ferrari (Directora general adjunta de l'Associació "In Via") i l'altra a la Sra. Anna Vall Rius (Directora del Centre de Mediació de Dret Privat de Catalunya).
- 17 <http://www.acisjf.es/>
- 18 L'estudi va ser dirigit per Miguel Angel Sòria, i com es pot comprovar, la mostra és lleugerament distinta a la presentada anteriorment, la qual cosa no afecta la coherència i compatibilitat dels resultats obtinguts.